

**SEPTĪTĀS DIENAS ADVENTISTI
SAKRĀLISMA, ATEISMA UN RELIĢIJAS
BRĪVĪBAS KONTINUITĀTĒ**

Juris Driķis

HUMANITĀRO ZINĀTŅU TEOLOĢIJAS UN RELIĢIJU ZINĀTNES
MAĢISTRA DARBS

2008

Anotācija

Šis maģistra darbs pēta nevardarbīgu Septītās dienas adventistu, kā arī citu līdzīgu bibliiski ticīgo uzskatus, kuru atšķirīgie teoloģiskie pamatojumi, atšķirīgi izvēlētas autoritātes un svētumi dažādos laikos un vietās ir izraisījušas konflikta situācijas un pat nežēlīgas vajāšanas. Darba mērķis ir šī vēsturiskā fona kontekstā kā trīskārt savītā pavedienā paralēli izklāstīt adventistu koncepcijas par atklāsmi, salīdzinošo teoloģiju un baznīcas vēsturi, īpaši akcentējot izvēles brīvības, reliģijas brīvības un universālas brīvības principus pretstatā vardarbīgam sakrālismam, reliģiski motivētai paverdzināšanai, ateismam un ticīgo vajāšanām. Rezultātā darbs aizstāv universālu brīvību, reliģijas brīvību un baznīcas šķiršanu no valsts kā tās priekšnosacījumu, jo vardarbīga sakrālisma piemēri, reliģijas uzspiešana un nevardarbīgu bibliiski ticīgo vajāšanas ir vēstures pieredze, no kuras būtu jāizvairās, ievērojot cilvēktiesības un reliģijas brīvību mūsdienu konceptuālā plurālisma pasaulē.

Summary

This master's thesis "*The Seventh-day Adventists in Continuity of Sacralism, Atheism and Religious Freedom*" researches viewpoints and central position of a non-violent, peaceful believers – Seventh-day Adventists, as well, views of alike minded biblical believers whose distinct theological beliefs, choice of authorities and sacredness in a various times and places has caused conflicts and even outrageous persecutions. The purpose of this thesis is to reveal the Adventist history of religious freedom in connection with their understanding of the revelation, comparative theology, and history of church that are tightly bound together placing especial emphasis on the free will principle, religious freedom and universal liberty which stands against outrageous sacralism, religiously motivated oppression, atheism, and diverse persecutions. Thus, the master's thesis argues for the universal liberty, as well as religious freedom and church separation from the state as prerequisites for human rights and freedom, for the presented historical examples of violent religions, religious coercion and persecutions of peaceful biblical believers are historical lessons that need to be avoided, adhering to human rights and religious freedom in our world of conceptual plurality.

Saturs

Ievads.....	1
1. Nodaļa. SEPTĪTĀS DIENAS ADVENTISTI RELIĢISKU IDEJU KONTINUITĀTĒ	7
1.1. Septītās dienas adventistu izcelsme, teoloģiskie pamatojumi, autoritāte un kontinuitāte	7
1.2. Idejas par reliģiju izcelsmi un sadalījumu	13
1.3. Adventistu uzskats par ļaunuma cēloni un pašiznīcināšanās kontinuitāti vardarbīgās reliģijās pretstātā atbrīvojošam principam	15
2. Nod. VĒSTURES PIEMĒRI PAR ATLIKUMA DRAUDZI BRĪVĪBAS UN APSPIEŠANAS PRINCIPU KONFLIKTĀ.....	22
2.1. Brīvības, pozitīvas un negatīvas atkarības principu, un vardarbīgas sakralizācijas konfliktu senie piemēri	22
2.2. No viduslaiku sakrālās varas kulminācijas līdz Latvijai, reformācijai, atmodai un zināmai reliģijas brīvībai	44
3.NOD. ADVENTISTI ATEISMA PERIODĀ UN RELIĢIJAS BRĪVĪBAS KONTINUITĀTĒ	59
3.1. Ateisms un vēstures filozofija.....	59
3.2. Adventisti par izvēles brīvību, baznīcas šķiršanu no valsts un reliģijas brīvību	73
Rezultāti un secinājumi	77
Izmantotā literatūra un avoti.....	80

Ievads

Mūsdienu multi-reliģiskajā pasaulē dažādas ļaužu grupas joprojām turpina aizstāvēt atšķirīgas reliģiskas, sakrālas, ateistiskas un sekulāras idejas. Reizēm šādu atšķirīgu grupu mijiedarbība ir pāraugusi vardarbībā, kura visbriesmīgākā ir bijusi tad, ja reliģija un valsts vara ir bijušas vienotas kā sakrāla vara. Vēsture liecina, ka gadsimtu gaitā reliģiskus uzskatus un to nevardarbīgus aizstāvjus nav izdevies izskaust ar vardarbīgām metodēm.

Analogu tādu ticīgo minoritāšu kontinuitāti jeb turpinātību, kas savu ticību balsta Dieva Vārdā, apraksta baznīcas vēsturnieks, Upsalas Universitātes profesors emeritus Gunārs Vestins savā grāmatā „Brīvā draudze cauri laikmetiem”, apzīmējot tos kā „brīvā draudze” gan grāmatas nosaukumā, gan tās saturā. Viņš raksta: „Katrs Bībeles lasītājs var apliecināt, ka šāda draudze ir atrodama sākotnējā kristietībā. Tāpat ir labi zināms, ka šāda kustība pastāv mūsdienās.” G.Vestins sniedz pārskatu „no sākuma līdz mūsu dienām”, bet galvenokārt akcentē reformācijas un post-reformācijas perioda 16.-19. gadsimta milzīgo „brīvo draudžu” kustības pieaugumu un ieguldījumu civilās brīvības, pilsoņu tiesību, taisnīguma, kā arī demokrātiskas un autonomas draudzes pārvaldes virzienā. Šajā kustībā, ka joprojām turpinās, citu starpā viņš piemin donātistus, valdiešus, Bohēmijas brāļus, Viklifu, lolardus, Husu, anabaptistus, piētistus, Morāvijas brāļus un septītās dienas adventistus, kam visiem ir daudz kas kopējs.¹

Adventisti būtībā atzīst „brīvās draudzes” kontinuitāti no sākuma līdz mūsu dienām, sauc to par „atlikuma” draudzi un aizstāv (cīnās par) ticības un sirdsapziņas brīvību. Šī brīvība cauri laikmetiem ir izteikta vārdos par godāšanas un paklausības augstāko autoritāti: „Dievam būs vairāk klausīt nekā cilvēkiem.”² Tieši šī brīvības izpratne un atšķirīgas autoritātes ir izsaukušas visnetaisnākās, nežēlīgākās un necilvēcīgākās dievticīgo vajāšanas, tomēr gadsimtu un gadu tūkstošu gaitā nav spējušas uzvarēt to dzīvotspējīgo ticību un ideoloģiju.

Šis darbs aizstāv universālu brīvību, ieskaitot ticības brīvību. Darba **tēze** ir: reliģiskas organizācijas un baznīcas ir nošķiramas no valsts, kas nedrīkst veidot likumus, uzspiežot kādas reliģijas iedibinājumus vai arī aizliedzot kādas nevardarbīgas reliģijas brīvu izpausmi. *Reliģijas brīvība* atšķiras no *reliģiskas tolerances* un ir cilvēktiesību pamatā; tā ir bijusi svarīga visos laikmetos. Brīvības un taisnības principi nav atkarīgi no tā, vai tos realizē, vai arī apspiež kāda lielāka vai mazāka reliģiozu vai sekulāru ļaužu grupa, baznīca, valsts iekārta, vai arī to apvienojums – tie ir universāli un neatkarīgi no cilvēku mainīgiem režīmiem. Lai

¹ Westin, Gunnar, *The Free Church Through the Ages* (USA, Nashville, Tennessee: Broadman Press, 1958.), p.VII; IX; p. 15-22; 27-35; 273; 278; u.c.

² Ap.d.5:29.

neatkārtotu pagātnes kļūdas, vajadzētu turpināt pētīt un ievērot gan universālas brīvības principus, gan vēstures mācības.

Adventistu pieredze šajos jautājumos var noderēt, tādēļ tā būtu pētāma. Viņi aizstāv sirdsapziņas un nevardarbīgas „relīģijas brīvību” un raksta, ka „tolerance” ietver tādu blakus nozīmi, kā iecietība aiz žēlastības, kas ir dāvāta sektantiem, atšķirīgajiem (*nonconformist*). Ja dominējošā grupa jebkurā brīdī var pārdomāt un šo attieksmi anulēt, tad reliģijas brīvība turpretī ir viens no cilvēktiesību pamatiem un ar to saistās katra tiesības atbildēt tikai Dievam par savām saistībām ar Viņu.³ Līdzīgu domu izsaka arī citi autori.⁴

Saskaņā ar Ringolda Baloža atspoguļotajiem pētījumu rezultātiem par valsts kooperācijas pakāpēm ar reliģiskām organizācijām, PSRS var iedalīt *Baznīcu izslēdzošo valstu* grupā, ASV un citas valstis - *Baznīcas un valsts pilnīgās nošķiršanas modeļa* grupā, Islāma un viduslaiku baznīcas valstis - *baznīcas valstu (teokrātijas)* grupā. Raiskamps (*Ryskamp*) valstis iedala: konkrētās identifikācijas valstīs (islāma valstis), pozitīvās identifikācijas valstīs (Zviedrija), valsts un baznīcas šķirtības valstīs (Nīderlande), negatīvās identifikācijas valstīs (Francija), anti-baznīcas valstīs (Ķīna) un pēc reliģijas brīvības iedala: totālās reliģijas brīvības valstīs (ASV), reliģiskās tolerances valstīs (Vācija, un Luksemburga), reliģiskās brīvības neesamības valstīs (islāma valstis).⁵ Ņemot vērā šīs dažādās attieksmes, var rasties jautājums par reliģijas brīvības perspektīvām vismaz noteiktās pasaules daļās, kur cilvēktiesības un reliģiskā brīvība vēl praktiski netiek atzītas. Šajā sakarā uzmanību piesaista arī tendences Latvijā. 2006.gada „Eiropametris 66” aptaujā Latvijā tika secināts, ka ievērojami ir samazinājusies uzticēšanās reliģiskām institūcijām un ka viens no iemesliem ir, ka kaut arī Satversmē ir noteikts, ka Latvijas ir sekulāra valsts un baznīca tajā ir šķirta no valsts, tomēr baznīcas institūciju vadība arvien aktīvāk iejaucas valsts politikā.⁶

Latvijas iedzīvotāji līdzīgi citām tautām ir pārdzīvojuši gan pagānisma, gan sakralizētas varas, gan ateisma, gan reliģijas brīvības periodus un ietekmējušies gan no sakralizētas baznīcas un laicīgās varas apvienojuma, gan no ateisma uzspiestas reliģijas un ideoloģijas, gan „brīvās draudzes” pārstāvju brīvprātīgi piedāvātas ticības un ideoloģijas. Latvijas iedzīvotāji ir pārdzīvojuši XIII gadsimta krustnešu iebrukumus, piespiedu

³ SEVENTH-DAY ADVENTIST ENCYCLOPEDIA (USA: Washington, D.C. Review and Herald Publishing Association, 1966.), Vol.10. p. 1065.

⁴ Standish, Colin D., Standish, Russell R, *Liberty in the Balance* (USA: Hartland Publications, 1998.), p. 71. (Citēts no: Shaff, *Church and State in the United States*. p. 14.)

⁵ Balodis Ringolds, *Valsts un Baznīcas attiecību veidi* [tiešsaiste] - [atsauce 3.03.2008]. Pieejams: http://home.lanet.lv/~rbalodis/Baznīcu%20Tiesības/No%20gramātas%20Baznīcu%20Ties%20C4%ABbas/Balodis%20Ringolds_Valsts&Baznīcas_attiecību_veidi.pdf; (*Religious Human Rights in Global Perspective Edited by Johan D. van der Vyver and John Witte, Jr. /Printed in the Neitherland// Publihed by Kluwer Law International, 1996. - P. 17.*)

⁶ Eiropametris 66 [tiešsaiste] - [atsauce 3.03.2008]. Pieejams: <http://www.eiropainfo.lv/files/news/11684137531.doc>

kristianizāciju katolismā un paverdzināšanu, Livonijas karu XVI gadsimtā, apmēram simts gadu ilgušo luterāņu Zviedrijas pārvaldi Vidzemē, Ziemeļu karu un nonākšanu pareizticīgās Krievijas impērijas sastāvā XVIII gadsimtā. Šajā laikā Igaunijas, Vidzemes un Kurzemes guberņās faktiski darbojās otra valsts valoda – vācu un otra valsts reliģija – luterāņu baznīca. Ķeizara valsts reliģiju - pareizticību piekopa gandrīz tikai krievu tautības iedzīvotāji. Latgalē, kas piederēja pie Vitebskas guberņas, valdošā bija katoļu reliģija. Šajā laikā luterāņi Latvijā kļuva par auglīgu augsni dažādiem „brīvās draudzes” piētistu un jaunprotestantu strāvojumiem, kas pēc reformācijas darbojās protestantiskajā Vācijā, Bohēmijā, Morāvijā un citur, un tagad sasniedza Latviju. Tā Latvijā izvērtās hernhūtiešu brāļu draudzes kustība, kas veica pirmo masveidīgo Latvijas pamatiedzīvotāju brīvprātīgu kristianizāciju, kā arī veicināja tautas izglītošanu, apzinīgumu, strādīgumu, tikumisko un garīgo atmodu. Vēlāk starp jaunajām nevardarbīgām un brīvprātīgām jaunprotestantu kustībām, kas sasniedza Latviju, bija arī baptisti un adventisti.⁷ Analogiski vēsturiskajai pieredzei citās zemēs un valstīs, galvenos šķēršļus jaunajām kustībām vispirms radīja lielo valsts baznīcu pārstāvji, līdz to sakrālo varu pārtrauca revolūcija, kas no sākuma atļāva ticības brīvību, šķīra baznīcu no valsts, bet pēc tam padomju režīms ar dažādām metodēm un mainīgu intensitāti vērsās pret reliģiju un ticīgajiem vispār, līdz beidzot pats sabruka, bet ticīgie izdzīvoja.

Darbā minētie piemēri un tā tēze ir noderīga gan Latvijā, gan citos pasaules reģionos.

Adventisti ir izvēlēti kā nevardarbīgi visu laikmetu „brīvās draudzes” pārstāvji, kas sastopami gan Latvijā, gan citos reģionos. Adventisti sevi atzīst nepārtrauktības principa kontekstā un savu misiju uzskata kā globālu, kā tas ir formulēts viņu galveno doktrīnu 11. nodaļā: „Draudze ir ticīgo sabiedrība, kas atzīst Jēzu Kristu kā Kungu un Pestītāju. - Kontinuitātē ar Vecās Derības laiku Dieva ļaudīm mēs esam aicināti (*called out*) no pasaules; mēs esam apvienojušies pielūgsmei, sadraudzībai, Vārda mācībai, Kunga svētajam vakarēdienam, kalpošanai visai cilvēcei un evaņģēlija pasludināšanai visā pasaulē”.⁸ Šādā vēsturiskas un globālas misijas kontekstā adventistu draudze ir uzkrājusi zināmu pieredzi savstarpējo attiecību mijiedarbībā ar minēto atšķirīgo ideju aizstāvjiem, kas var noderēt veidojot mūsdienu un nākotnes multireliģiskās sabiedrības attiecību modeli gan Latvijā, gan citās valstīs, gan globālā mērogā.

Lai mūsdienu sabiedrībā diskusijas starp atšķirīgu uzskatu aizstāvjiem, kā arī attiecīgu likumu pieņemšana, kas skar baznīcu tiesības, sirdsapziņas un reliģijas brīvību būtu

⁷ Gills, N., *Reliģija. Vēsture. Dzīve* (Rīga: Latvijas Zinātņu Akadēmija, 1993.), 108. lpp.; **Priedītis, Arturs.** *Latvijas kultūras vēsture* A.K.A., 2000. 47.-74. lpp.; **Straube, Gvido.** *Latvijas brāļu draudzes diārijs* (n.i.m.s.), 174, 232. lpp.; u.c.

⁸ *SEVENTH-DAY ADVENTISTS BELIEVE...* (USA: Review & Herald Publishing Association, 1988.), p.134.; Atissue [tiešsaiste] - [atsauce 03.03.2008.]. Pieejams: <http://www.sdanet.org/atissue/books/27/>

veiksmīgāka, tad ir vēlams būt lietas kursā arī par šajā darbā pētāmo problēmu izklāstu. Vēsture liecina, ka atšķirīgi izvēlēti pamatojumi, atšķirīgas autoritātes un svētumi ir bijuši galvenie atšķirīgu ļaužu grupu konflikta situāciju un vajāšanu cēloņi. Aizspriedumi, puļa psiholoģijā uzkurinātas kaislības, pārmērīga savu politisko un reliģisko vadoņu godāšana, akla un fanātiska paklausība savu priekšnieku pavēlēm ir veicinājusi inkvizīciju, kara noziegumus, genocīdu un miermīlīgu dievticīgo vajāšanas. Turpretī ticīgie, kuri par savu galveno autoritāti ir uzskatījuši paklausību Dieva Vārdam, labāk ir cietuši paši, nevis piedalījušies šādos citu cilvēku iedvesmos noziegumos; tie ir izrādījuši patiesu citu cilvēku vajadzību, veselības, brīvības un dzīvības vērtēšanu un cilvēka cieņu. Austrālijas izcelsmes brāļi Stendiši, kas ir daudzu grāmatu autori un ir darbojušies kā dažādu koledžu pasniedzēji un prezidenti, šo fenomenu rezumē sekojoši: „Tirānija sākas tad, kad līdzcilvēkiem tiek veltīta nerezervēta lojalitāte. [...] Nešaubīga lojalitāte ir droša vienīgi pakļaujoties Dievam.”⁹

Šī darba mērķos un uzdevumos ietilpst iepazīties ar adventistu draudzes teoloģiskajiem pamatojumiem un vēstures filozofiju attiecībā uz nevardarbīgu „brīvo draudžu” ticīgo dzīvotspēju vajāšanu viļņu periodos, pagānisma, vardarbīga sakrālisma un ateisma kontinuitātē, kā arī ar skatījumu uz reliģiskām idejām un koncepcijām par brīvības principiem un vajāšanu cēloņiem, jo analogiska mijiedarbība un nevardarbīgu reliģisku grupu vajāšanas dažādos pasaules reģionos var atkārtoties arī nākotnē. Cik pamatoti vai nepamatoti, pieņemami vai nepieņemami šādi uzskati ir, to katrs var spriest pats. Bet kā neapgāžams fakts ir tas, ka joprojām pastāv gan adventisti ar saviem uzskatiem, gan atšķirīgu uzskatu aizstāvju grupas, tādēļ to uzskatu mijiedarbība ir pētāma.

Leonards Verduīns sakrālismu vardarbīgas varas kontekstā definē sekojoši: „Ar sakrālu sabiedrību mēs saprotam sabiedrību, kuru satur kopā reliģija, kurai tie ir nodevušies.”¹⁰ Ringolds Balodis, atsaucoties uz M. Revinkelu raksta: „Ja valsts varai ir reliģiska nokrāsa, tad tāda „reliģiskota” vara to var padarīt šausmīgu. Visbīstamākajā formā tas izpaužas kā valsts varas absolutizēšana un dievināšana, proti, kad valsts vara tiek nepareizi uzskatīta par paša Dieva varu.”¹¹ „Gan laicīgie valdnieki, gan Baznīcu vadītāji mēdz būt arī despoti. Ja abi šie despotisma veidi saplūst vienā, var atkārtoties inkvizīcijas draudi.”¹²

Tādēļ šis darbs piekrīt, adventistiem un citiem, kas aizstāv nevardarbīgas reliģijas brīvību, kā arī baznīcas un valsts šķiršanu. Pēc „brīvās draudzes” pārstāvju drausmīgajām vajāšanām no „reliģiskoto” sakrālistu puses viduslaikos un reformācijas periodā, par ko šajā

⁹ **Standish, Colin D., Standish, Russell R.**, *Liberty in the Balance* (USA: Hartland Publications, 1998.), p. 66.

¹⁰ *Ibid.*, p. 76. (Citēts no: **Verduin, Leonard**, *The Reformers and Their Stepchildren*. The Christian Hymnary Publishers. p. 23.)

¹¹ **Balodis, Ringolds**, *Valsts un baznīca* (Izdevniecība „Nordik”, 2000.), 68. lpp. (Atsauce uz **Revinkels A.M.** Kristietis un valsts vara//Militārais apskats. (Rīga: Junda, 1977.), 1 (105). 53,54. lpp. (Dr. Alfred M.Rehwinkel)

¹² *Ibid.*, 111. lpp.

darbā tiks pieminēts, daudzi vajātie dievticīgie, kas cīnījās par sirdsapziņas un reliģijas brīvību, bēga uz Ameriku, lai veidotu brīvu valsti, kurā konstitūcija nodrošina sirdsapziņas brīvību un to, lai baznīca būtu šķirta no valsts. Šie brīvības principi bija un joprojām ir ļoti svarīgi.

Ir pieejami materiāli, kas pauž uzskatu, ka valstis, kurās ir trūkusi tolerance un reliģijas brīvība, parasti ir bijušas pret tādu koncepciju. „Lielākā daļa islāma pārstāvju uzskata Rietumu koncepciju par baznīcas un valsts šķiršanu kā sacelšanos pret Dieva likumiem.”¹³ Var saprast, ka līdzīgu attieksmi pret to savā laikā paudis arī Romas katoļu baznīcas Pāvests Pijs IX, kas savā 1854. gada 15. augusta enciklikā rakstīja: „Bezjēdzīgās un maldīgās mācības par sirdsapziņas brīvības aizstāvēšanu ir mēris, no kā valstij jābaidās vairāk par visu.”¹⁴ Tā paša Pija IX 1864. gada 8. decembrī, vienlaicīgi ar pāvesta encikliku „Quanta Cura”, izdots dokuments „Syllabus Errorum” („Kļūdu konspekts”), kurā 80 specifiski apstiprinājumi, tajā skaitā par reliģijas brīvību un baznīcas šķiršanu no valsts, tika paziņoti kā kļūdaini; „tas nosoda tādas koncepcijas kā ‘reliģijas brīvība’ un ‘baznīcas šķiršana no valsts’”.¹⁵

Šī darba temats ir izvēlēts kā aktuāls mūsu laikā, kad tiek diskutēts par globalizāciju, ekumenismu, kā arī par dialoga iespējām starp reliģijām, starp kurām, nerunājot par reliģijas brīvību, joprojām ir vērojams tolerances trūkums. Tādēļ joprojām svarīgi ir jautājumi: kādi spēki to vadīs un izmantos un kā būs ar cilvēktiesībām, sirdsapziņas un ticības brīvību?

Šķiet ir zināma patiesība domā, ka globalizācija izplatās kā vēzis, pakāpeniski pārņemot un unificējot pasauli [...] uzspiežot vienoto „civilizēto” [...] Globalizāciju virza tirgus intereses, nevis rūpes par cilvēktiesībām [...] Demokrātija un tolerance, kas arī tiek piesauktas kopā ar globalizāciju, faktiski ir aizsegs, jo rūpēs par šī civilizācijas modeļa neierobežotu attīstību viss, kas tam neatbilst, tiek pasludināts par aizspriedumainu un apkarojamu.¹⁶

Domu par globalizācijas tirgus interesēm var turpināt, ka daudzkārt un daudzviet tieši reliģija ir izmantota gan materiālu labumu iegūšanai, gan kā instruments, lai manipulētu un pārvaldītu ļaužu masas. Lords Aktons ir teicis: „Vara tiecas samaitāt, un absolūta vara samaitā pilnīgi”.¹⁷ Saskaņā ar Mērfija likumu, var jautāt: vai ir droša garantija, ka globalizācijas un ekumenisma gaišās idejas zināmā pakāpē nav analogiskas sauklim „Komunisms - visas cilvēces gaišā nākotne”?¹⁸ Vēstures piemēri liecina, ka dažādu reliģiju, sakrālisma un ateisma ideoloģiju aizstāvji ir rīkojušies vardarbīgi pēc populārā principa „mērķis attaisno līdzekli”.

¹³ Wikipedia [tiešsaiste] - [atsauce 10.03.2008.]. Pieejams:

http://en.wikipedia.org/wiki/Separation_of_church_and_state

¹⁴ White, E. G., *The Great Controversy* (USA: Pacific Publishing Association, 1950.), p. 564.; Ellen G. White Books [tiešsaiste] - [atsauce 22.04.2008.]. Pieejams: <http://www.nisbett.com/reference/>

¹⁵ Wikipedia [tiešsaiste] - [atsauce 03.03.2008.]. Pieejams:

http://en.wikipedia.org/wiki/Syllabus_of_Errors#Some_condemn

¹⁶ Veisbergs, Andrejs, LU profesors. *Globalizācija un latviešu valodas ekonomiskā vērtība* [tiešsaiste]- [atsauce 03.03.2008.]. Pieejams: www.liis.lv/latval/Darbinieki/Jauniecit/diena%202002.htm

¹⁷ 74 best quotations about liberty [tiešsaiste] - [atsauce 2.04.2008.]. Pieejams: [Lord Acton](http://www.lordacton.com/)

¹⁸ *Istorija Komunistiķeskoj partii Sobetskovo Sojuza*. (Москва: Гос.изд. пол. лит. 1963.), 746. lpp.

Mēdz teikt, ka „tas, kas nemācas no vēstures ir nolemts to atkārtot”.¹⁹ Tādēļ diskutējot, plānojot un apsverot jaunās pasaules kārtību, „svaru kausos” būtu jāieliek arī šajā darbā izteikto jautājumu, vēstures mācību, principu, ideju, kā arī ticības un reliģijas brīvības jautājumu tālāka izpēte.

Šajā darbā no sākuma līdz beigām ir izmantota paralēla „trīskārt savīta pavediena” metode. Viens „pavediens” ir atsauces uz profesora Dr. iuris Ringolda Baloža darbu „Valsts un baznīca”, kas Latvijā valsts valodā šajā nozarē uzskatāms kā izsmelošākais akadēmisks darbs. Otrs „pavediens” ir atsauces uz vēstures piemēriem un koncepcijām, kuras aprakstījuši baznīcas vēsturnieki un citi autori, kuri Eiropas Savienībā, Amerikā, Austrālijā un citur akreditētās augstākajās mācību iestādēs ir atzīti autori. Trešais „pavediens” ir adventistu koncepciju un Svēto Rakstu kā pirmavotu interpretāciju izklāsts, kas iegūts sistemātisku pētījumu rezultātā kā iegūto atziņu kopums salīdzinošā teoloģijā un atklāsmes teoloģijā. Tādā veidā pakāpeniski un paralēli tiek izklāstītas idejas, kas apstiprina darbā izvirzīto tēzi.

Kā faktoloģiskā materiāla pirmavoti par adventistu uzskatiem ir izmantota adventistu Ģenerālās Konferences un tās desmit nodaļu izvēlētas 194 personu komitejas uzlabota un 1988. gadā izdota grāmata „Septītās dienas adventisti tic... 27 pamatdoktrīnu bibliska interpretācija”, kas ir lasāma arī internetā.²⁰ Adventistu Bībeles interpretācijas pieejas ir sakopotas un izdotas sākot no 1953. gada „Septītās dienas adventistu Bībeles komentāros” (*The Seventh-day Adventist BIBLE COMMENTARY*) septiņos sējumos, un citi jautājumi ir sakopoti vēl četros sējumos, katrā sējumā apmēram no 1000-1400 lappuses. Šie komentāri ir pieminēti internetā. Kā īpašu unikālu ieguvumu un kā zināmu autoritāti adventisti uzskata E. G. Vaites rakstus, kas nav Bībeles vietā, bet tiek uzskatīti par „pastāvīgu praviešu gara liecību dāvanu”, kas izceļ Bībeles autoritāti un palīdz to labāk saprast.²¹ Visi minētie un citi neminēti adventistu avoti būtībā vienprātīgi atsaucas uz draudzes galveno autoritāti – Svētajiem Rakstiem. Papildus minētajiem avotiem adventistu draudzes nodaļas, konferences, lokālās draudzes, universitātes, koledžas, citas institūcijas un atsevišķas personas izdod periodiskus izdevumus, rakstus un grāmatas, kuros pausto viedokļu atbilstību adventistu mācībai var salīdzināt ar minētajām autoritātēm un pirmavotu izdevumiem. Darbā ir izmantotas Ringolda Baloža un brāļu Stendišu grāmatās izvirzītās idejas, vēsturnieku Valtera Eberharda, Filipa Šafa, Gunāra Vestina un citu autoru apraksti un idejas, kas pieejamas izdrukā vai internetā.

¹⁹ Wikiquote [tiešsaiste] - [atsauce 2.04.2008]. Pieejams: [Georges Santayana](#)

²⁰ *SEVENTH-DAY ADVENTISTS BELIEVE...* (USA: Review & Herald Publishing Association, 1988.), Pieejams: <http://www.sdanet.org/atissue/books/27/>

²¹ *SEVENTH-DAY ADVENTISTS BELIEVE...* (USA: Review & Herald Publishing Association, 1988.), p.216.-229.; Atissue [tiešsaiste] - [atsauce 18.03.2008.]. Pieejams: <http://www.sdanet.org/atissue/books/27/>
Ellen G. White raksti ir lasāmi arī internetā: <http://www.nisbett.com/reference/> un citās adresēs.

1. Nodaļa. SEPTĪTĀS DIENAS ADVENTISTI RELIĢISKU IDEJU KONTINUITĀTĒ

1.1. Septītās dienas adventistu izcelsme, teoloģiskie pamatojumi, autoritāte un kontinuitāte

Septītās dienas adventisti ir pasaul-plašas draudzes organizācijas locekļi; adventisti Latvijā ir tikai neliela daļa no tiem.

Kāpēc septītās dienas – par to plašāk mazliet vēlāk, bet vārds adventisti (no latīņu vārda *adventus* „atnākšana”) ietver jēdzienu par Svētajos Rakstos pamatotu Kristus otrās atnākšanas gaidīšanu „spēkā un godībā” kā grandiozu kulmināciju, kas, kā viņi tic, atrisinās ne tikai uz mūsu planētas gadu tūkstošiem ilgušo lielo cīņu starp labo un ļauno, bet arī universālo kosmisko cīņu starp Kristu un sātanu, kurā mūsu planēta ir kļuvusi par lielas cīņas arēnu - „kā skatu spēli* visam universam, eņģeļiem un cilvēkiem” (*gr. - *θέατρον* - *thēatrōn*), kurā apustuļi ir kā „nodoti mirt arēnā”²² Svētie Raksti ziņo, ka ir „viens Gars, [...] viens Kungs, viena ticība, [...] viens visu Dievs un Tēvs, kas ir pār visiem” un aicina: „Cīnieties par to ticību, kas vienreiz svētiem ir dota!”²³

Edgars Čerņevskis un Īzaks Kleimanis uzdod bieži dzirdētu jautājumu, kā arī sniedz atbildi uz to:

Kā izskaidrot to, ka visas kristīgās konfesijas tic vienam Dievam un vienai Bībelei, tomēr nevar vienoties par doktrīnām? Pavirši aplūkojot dažādu kristīgu konfesiju tēzes, liekas, ka vainīga ir pati Bībele: tā nerunā pietiekoši skaidri, un tāpēc katrs to saprot savādāk. Patiesība ir tā, ka visas kristīgās konfesijas gan cienī Bībeli un to dēvē par Dieva Vārdu, bet nebūt nepieņem tās mācības kā nemaldīgas un saistošas. Pati Bībele apgalvo, ka tās autors ir Dievs.²⁴

Adventistu ticību reprezentējošie izdevumi liecina, ka viņi tic unikāli vienotai Dieva Vārda inspirācijai kā autoritatīvai, uzticamai un nemaldīgai Dieva gribas un pestīšanai nepieciešamo zināšanu atklāsmei ar pieaugošu un izvērstu gaismu, kas apmēram 16 gadsimtu laikā ir atklāta dažādu kultūru un dažādu sociālo slāņu pārstāvjiem – praviešiem un apustuļiem, kā arī ar paša Jēzus Kristus starpniecību. „Rakstu unikalitāte ir pamatota tās izcelsmē un pirmavotā. Bībeles autori paziņo, ka viņi nav radījuši savas vēstis, bet ir tās saņēmuši no dievišķa pirmavota.” Adventisti tic, ka „viss Raksts ir Dieva iedvesmots”

²² *SEVENTH-DAY ADVENTISTS BELIEVE...* (USA: Review & Herald Publishing Association, 1988.), p. 98-105; 332-347; Mt.16:27; 25:31; Mk.8:38; Lk.9:6; 21:27; 2.Tes.2:8; 1.Tim.6:14; 1.Pēt.4:13; Jūdas 14,15; 1.Kor.4:9; Ebr.10:33.; Atissue [tiešsaiste] - [atsauce 05.03.2008.]. Pieejams: <http://www.sdanet.org/atissue/books/27/> (1.Kor.4:9 NIB: „[...] like men condemned to die in the arena. We have been made a spectacle to the whole universe, to angels as well as to men.”)

²³ Ef.4:4,5; Jūdas 3.

²⁴ Čerņevskis, Edgars., Kleimanis, Īzaks, *Septītās dienas adventisti Latvijā* // Gills, N., *Reliģija. Vēsture. Dzīve* (Rīga: Latvijas Zinātņu Akadēmija, 1993.), 108. lpp.

(2.Tim.3:16). „Dažos gadījumos rakstniekiem tika pavēlēts izteikt konkrētus Dieva vārdus, bet vairākumā gadījumu Dievs norādīja tiem pēc labākās prasmes aprakstīt to, ko tie ir redzējuši un dzirdējuši.” „Šīs atklāsmes tika izteiktas (iemiesotas) cilvēku valodā ar visiem tās ierobežojumiem un nepilnībām, bet tās palika Dieva liecība. Dievs inspirēja cilvēkus, nevis vārdus.”²⁵ Savu uzskatu par Rakstu vienotību adventisti pamato ar to, ka pravieši, apustuļi un pats Jēzus Kristus bieži ar cieņu ir atsaukušies un citējuši iepriekšējo Rakstu atklāsmju daļas kā vienotas svētas (inspirētas) autoritātes; Jaunā Derība ir nesaraujami saistīta ar Veco Derību. Starp daudzajiem piemēriem par to liecina Stefana runa pirms nomētāšanas ar akmeņiem, kā arī Jaunajā Derībā vairāk kā simts reižu lietotie vārdi: „tā stāv rakstīts”, „ir rakstīts” „kā tu lasi” un tamlīdzīgi. Pa ceļam uz Emavu, „iesākdams no Mozus un visiem praviešiem, [Jēzus Kristus] tiem izskaidroja visus Rakstus, kas par Viņu rakstīti.”²⁶ Atklāsmes grāmatā Dieva stāsts - visas Bībeles grāmatas izvērstā gaismā tiekas un beidzas grandiozā Dieva Jēra uzvaras un izglābto Dieva ļaužu pilnīgā atbrīvošanas un atjaunošanas epilogā. Līdzīgi kā par citām Jaunās Derības grāmatām „daudzi zinātnieki ir demonstrējuši, ka no 404 Atklāsmes grāmatas pantiem 278 satur tiešas un netiešas atsauces un līdzības Vecajai Derībai.”²⁷ Adventisti uzskata, ka unikāli vienotajā Dieva Vārdā, izņemot tulkojumu pārrakstu kļūdas, kuras var salīdzināt ar citiem tulkojumiem un noprast oriģinālo domu, nav pierādāma kāda pārrāvuma vieta, kur beigtos patiesu vēstures notikumu un faktu atstāstījums (pieraksts) un kur sāktos nepatiesu mītu pieraksts, kas ļautu uzskatīt Bībeles skeptiķu vai Hippo bīskapa Augustīna filozofiju par 1. Mozus grāmatas pirmo deviņu nodaļu alegoriskumu par patiesāku kā par pašu Dieva Vārda skaidro, nepārprotamo un autentisko ziņojumu par pasaules radīšanu, cilvēces vēstures sākumu un pārējām lietām. Bībeles pēdējā lappusē ir saskatāma tās autortiesību aizstāvība ar nopietnām konsekvencēm tiem, kas kaut ko „pieliek” vai „atņem no praviešu vārdiem, kas šinī grāmatā rakstīti”.²⁸ Adventisti uzskata, ka tiem, kas patiesi vēlas kalpot Dievam, jebkura ticējuma, mīta, kulta, tradīcijas un reliģijas mācības patiesumu un dzidrumu ir „skaidrā prātā” jāpārbauda Bībeles patiesības etalona gaismā, nevis jābalstās uz filozofēšanu, uz nepārbaudītām tradīcijām vai emocijām: „Pārbaudiet visu; to kas labs, paturat!”²⁹ Kas tieši būs Dieva žēlastībā izglābtie cilvēki un kas pieder pie „draudzes, kas Debesīs pierakstīta”, kas ir savienota ar Debesu draudzes „ģenerālo asambleju” (gr. -

²⁵ SEVENTH-DAY ADVENTISTS BELIEVE... (USA: Review & Herald Publishing Association, 1988.), p. 4,7,8, 4-15; 2.Tim.3:16.; Atissue [tiešsaiste] - [atsauce 05.03.2008.]. Pieejams: <http://www.sdanet.org/atissue/books/27/>

²⁶ Ap.d.7; Lk.24:27.

²⁷ Ranko, Stefanovic, *Revelation of Jesus Christ* (USA: Andrews University Press, 2002.), p.18. Adventist Book Center [tiešsaiste] - [atsauce 05.03.2008.] <http://www.adventistbookcenter.at/english-books/books-about-the-bible/daniel-revelation/revelation-of-jesus-christ.html>

²⁸ Atkl.22:18,19.

²⁹ 1.Pēt.5:8; 1.Tes.5:21

πανήγυρις – paneguris)³⁰ - cik to būs vai arī nebūs no piederošiem vai arī nepiederošiem pie vienas, otras vai trešās reliģijas, to Dievs nav ļāvis „tiesāt priekšlaicīgi”; to cilvēki pagaidām nezina.³¹ Arī šī darba mērķis nav iesaistīties polemikā ar citām ticībām, bet gan parādīt to ideju atšķirīgumu un iespējamo ietekmi uz sabiedrību.

Adventisti tic, ka Svētie Raksti ir rakstura etalons, autoritatīva doktrīnu atklāsme un uzticams pieraksts par Dieva darbību vēsturē. Līdzīgi kā Jēzus „kļuva miesa un mājāja mūsu vidū”, „Bībele ir dota cilvēku valodā”; „Bībele nemāca daļēju inspirāciju.” „Šādas spekulācijas laupa tās dievišķo autoritāti”. Ticot, ka „viss Raksts ir Dieva iedvesmots (inspirēts)”, adventisti akceptē Bībeles pravietojumu pamatotību. Kad adventisti runā par „pravietojumiem un pravietojumu interpretāciju”, tie visbiežāk atsaucas uz Daniela un Atklāsmes grāmatas pravietojumiem, kā arī uz citiem eshatoloģisku tekstu fragmentiem, kas izkaisīti Vecajā un Jaunajā Derībā.³²

Adventistu ticības doktrīnu grāmatā 23. nodaļa ir par Kristus kalpošanu Debesu svētnīcā; līdz ar citām doktrīnām tā parāda Jēzus Kristus misijas vienotību ar Veco un Jauno Derību, kā arī ar pravietojumiem. Tās kopsavilkumā ir vārdi:

[Kristus] tika inaugurēts kā mūsu lielais Augstais Priesteris un sāka savu starpnieka kalpošanu laikā, kad Viņš pacēlās Debesīs. 1844. gadā 2300 pravietisko dienu perioda beigās, Viņš iegāja grēku izpiršanas kalpošanas otrajā un noslēdzošajā fāzē. Izmeklēšanas tiesas darbs ir daļa no visu grēku galējās izdeldēšanas, ko simbolizēja senās ebreju svētnīcas šķīstīšana Salīdzināšanas dienā.³³

Adventisti tic, ka Izmeklēšanas tiesa, rūpīgi izskatot visu šajā pasaulē dzīvojošo cilvēku lietas, sākot ar mirušajiem un beidzot ar dzīvajiem, kopš 1844. gada notiek neklātienē cilvēkiem pašiem nepiedaloties, jo Kristum otrreiz nākot visi jau būs „nošķirti”, un atliks tikai sekojošās tiesas izpildes fāzes pēc attiecīgas augšāmcelšanās attiecīgos periodos. Kristus ir mācījis par divām galvenajām augšāmcelšanām: „augšāmcelšanos uz dzīvību” un „augšāmcelšanos uz sodu”.³⁴

No vairākām adventistu atzītām doktrīnām svarīgi ir atzīmēt tās 6. nodaļu par radīšanu, jo tā ietver specifisko Dieva – debess un zemes Radītāja godāšanas un pielūgsmes vēsti, kas tiek vienoti saistīta un Rakstos akcentēta īpaši trijos gadījumos: 1) ar radīšanas stāstu, kurā pēc tam, kad bija „radītas debesis un zeme”, Dievs „svētīja septīto dienu un to iesvētīja” pielūgsmei, 2) ar Sinaja kalnā dotā dekaloga ceturto bausli, kas aicina „piemini Sabata dienu, ka tu to svētī” un atgādina to pašu Radītāja godāšanu, „jo sešās dienās tas Kungs ir radījis

³⁰ Ebr.12:22-24; Filip.4:3; Atkl.3:5

³¹ 1.Kor.4:5

³² SEVENTH-DAY ADVENTIST ENCYCLOPEDIA (USA: Washington, D.C. Review and Herald Publishing Association, 1966.), Vol.10.p. 1022.

³³ SEVENTH-DAY ADVENTISTS BELIEVE... (USA: Review & Herald Publishing Association, 1988.), p. 312.; Atissue [tiešsaiste] - [atsauce 03.03.2008.]. Pieejams: <http://www.sdanet.org/atissue/books/27/>

³⁴ Ibid., p. 358.; Mt.25:32; Jņ.5:28,29; Ap.d.24:15.

debesis un zemi, jūru un visu kas tur iekšā, un septītā dienā dusējis, tādēļ, ka Kungs Sabatu ir svētījis un iesvētījis”, kā arī 3) ar tādu pašu Radītāja godāšanas „mūžīgā evaņģēlija” „triju eņģeļu vēsti” Atklāsmes 14:7 - „bīstaties Dievu un dodiet Viņam godu, jo Viņa tiesas laiks ir atnācis, un pielūdziet To, kas radījis debesis un zemi, jūru un ūdeņu avotus”.³⁵ Kopsavilkums ir:

Dievs ir visu lietu Radītājs un ir atklājis Rakstos autentisku savas radošās darbības ziņojumu. Sešās dienās Kungs radīja „debesis un zemi” kā arī visu dzīvo uz zemes un dusēja šīs pirmās nedēļas septītajā dienā. Tādā veidā Viņš iedibināja Sabatu kā sava pabeigtā radīšanas darba mūžīgu piemiņu. Pirmais vīrietis un sieviete tika radīti pēc Dieva līdzības kā radības kronis, kuram tika dota pasaules pārvalde un uzdots rūpēties par to. Kad pasaule bija pabeigta, tā bija „ļoti laba”, izsakot Dieva godību.³⁶

Adventisti tic, ka pēc cilvēka grēkā krišanas, darbojas vienots glābšanas jeb pestīšanas plāns, pateicoties Kristus upurim, ko ilustratīvi var salīdzināt ar tiltu, kuram ir vairāki posmi: Jēzus Kristus inkarnācija, bezgrēcīgā dzīve, krustā sišana, augšāmcelšanās, pacelšanās Debesīs, kalpošana Debesu svētnīcā kā Augstam priesterim un otrā nākšana. Turklāt, ja kāds no vienotiem posmiem, piemēram, pēdējais – Kristus otrā nākšana trūktu, tad tādām „tiltam”, ticībai un sludināšanai nebūtu jēgas, analogiski kā apustulis Pāvils raksta: „Ja Kristus nav augšāmcelies, tad veltīga ir mūsu sludināšana un arī jūsu ticība ir veltīga.”³⁷

Septītās dienas adventistu nosaukums, tās enciklopēdijā ir definēts šādi:

Denominācijas apzīmējums, kuru 1860. gadā pieņēma tas adventistu atzars, kas ievēroja septīto dienu kā Sabatu. Populārais izskaidrojums, ka septītās dienas adventistu nosaukums apzīmē tos, kas tic Kristus otrajai adventei un ievēro septīto dienu ir pārāk vienkāršots. No vienas puses arī septītās dienas baptisti ievēro septīto dienu, bet viņi nav adventisti. No otras puses apzīmējums „adventisti” neietver visus ticīgos ar citādiem nosaukumiem, kas arī tic otrajai adventei. [...] Pilns Septītās dienas Adventistu apzīmējums un to tulkojums dažādās valodās ir oficiāls nosaukums specifiskai kristīgai denominācijai ar specifisku doktrīnu kopumu, no kurām Sabats un Kristus otrā advente ir tikai daļa. Šo pilno apzīmējumu attiecina arī uz tiem indivīdiem un grupām, kas arī pirms 1860. gada attīstīja un ievēroja doktrīnas, kuras raksturo visu kopumu, ko tagad sauc šādā vārdā.³⁸

Šī darba ietvaros nav iespējams aplūkot visas adventistu doktrīnas, bet daļēji ir jāpiemin adventistu doktrīnas jeb izpratne par cilvēkam Dieva doto izvēles brīvību un brīvību, kas ir saistīta ar dekalogu. Kristus ir teicis, ka tas, „kas dara grēku, ir grēka vergs”.³⁹ Adventisti to, ka Dieva likums nodrošina patiesu brīvību, formulē sekojoši:

Kad mēs pārkāpjam Dieva likumu, mums nav brīvības, bet paklausība desmit baušļiem nodrošina patiesu brīvību. Dzīvot Dieva likuma robežās nozīmē brīvību no grēka. Tas

³⁵ SEVENTH-DAY ADVENTISTS BELIEVE... (USA: Review & Herald Publishing Association, 1988.), p. 68.-77.; Atissue [tiešsaiste] - [atsauce 03.03.2008.]. Pieejams: <http://www.sdanet.org/atissue/books/27/>; 1.Moz.2:1,2; 2.Moz.20:8-11; Atkl.14:7.

³⁶ Ibid., p. 68.

³⁷ Jņ.1:14; Filip.2:5-7; Ebr.4:15; 1.Pēt.1:19; Rom.5:8; 1.Kor.15:3,4; Jņ.20:17; Ebr.8:1,2; 9:28; 1.Kor.15:14.

³⁸ SEVENTH-DAY ADVENTIST ENCYCLOPEDIA (USA: Washington, D.C. Review and Herald Publishing Association, 1966.), Vol.10.p.1179.

³⁹ Jņ.8:36.

nozīmē arī brīvību no tā, kas pavada grēku – nemiera, raizēm, sirdsapziņas aizvainojuma, pieaugošas vainas apziņas un sirdsapziņas pārmetumiem, kas izsmel dzīvības vitālos spēkus.⁴⁰

Psalmistis saka: „Es staigāšu brīvībā, jo es dzenos [ievērot] Tavas pavēles”. Jēkabs nosauc dekalogu par „ķēniņa bauslību”, par „pilnīgu brīvības bauslību”.⁴¹ Adventisti uzskata, ka, lai saņemtu šo brīvību, Jēzus aicina nākt pie Viņa ar savām grēku nastām. Tā vietā Viņš piedāvā savu „jūgu, kas ir viegls”. Jūgs ir darbarīks, kas sadala slodzi, lai būtu vieglāk veikt uzdevumu. Kristus piedāvā iejūgties kopā ar Viņu. „Šis darba veikšanai piedāvātais jūgs ir Dieva likums – lielais mīlestības princips, kāds tika atklāts Ēdenē, pasludināts Sinajā un Jaunajā Derībā rakstīts sirdī – tas saista cilvēcīgo strādnieku ar Dieva gribu.”⁴²

Kad esam sajūgti ar Kristu, Viņš nes smago nastu un padara paklausību par prieku. Viņš mums dod veiksmi tajā, kas agrāk nebija iespējams. Tādā veidā likums, ierakstīts mūsu sirdīs, kļūst līksmība un prieks. Mēs esam brīvi, jo vēlamies darīt to, ko Viņš pavēl. Ja likums tiek pasniegts bez Kristus glābjošā spēka, tad nav atbrīvošanas no grēka. Bet Dieva glābjošā žēlastība, kas neatceļ likumu, dod spēku, kas atbrīvo no grēka, jo tur, „kur ir Kunga Gars, tur ir brīvība”.⁴³

Daudzām patiesi reliģiozām personām, adventistu uzsvars par desmit baušļu ievērošanu, atteikšanos lietot noteiktu barību, konservatīvie uzskati par ģērbšanos un izklaidēm, liek domāt par viņiem kā legālistiem, kas cer nopelnīt pestīšanu drīzāk ar saviem labajiem darbiem, nekā caur pilnīgo Jēzus Kristus upuri. Bet paši adventisti uzskata un paziņo, ka viņi vēlas „paklausīt Dieva norādījumiem nevis lai nopelnītu pestīšanu, bet gan tāpēc, ka viņiem ir piedots,” un piedošana par nemainīgā Dieva likuma pārkāpšanu jeb grēka parādu maksāja dārgi – tā prasīja Jēzus Kristus upuri. Tiem, kas saņēmuši piedošānu, nevajag no jauna „Dieva Dēlu sev atkal krustā sist”, turpinot grēkot, turpinot apbēdināt Dievu un turpinot pārkāpt Dieva nemainīgos mīlestības attiecību likumus. Piedodot Kristus saka: „Ej un negrēko vairs!” Adventisti uzskata, ka dekalogs formulē mīlestības attiecības ar Dievu un līdzcilvēkiem. Patiesa mīlestība uz Dievu vienmēr izpaužas centienos ieklausīties, respektēt un uzmanīgi paklausīt, bet neīsta „mīlestība” – Kaina patgalvīgā rīcībā, kā arī Jūdas nodevīgajā skūpstā.⁴⁴

Daudzus kristiešus aizvaino, kā viņi to interpretē, adventistu ekskluzivitāte un lepnums, kas izteikts adventistu uzskatā, ka tie ir „atlikuma” draudze. Bet pašu adventistu draudzi reprezentējoši – tās Ģenerālās Konferences izdevniecību materiāli liecina, ka šādi

⁴⁰ SEVENTH-DAY ADVENTISTS BELIEVE... (USA: Review & Herald Publishing Association, 1988.), p. 238.; Atissue [tiešsaiste] - [atsauce 07.03.2008.]. Pieejams: <http://www.sdanet.org/atissue/books/27/>

⁴¹ Ps.119:45; Jēkaba 2:8; 1:25.

⁴² White, G. Ellen, *The Desire of Ages* (USA: Pacific Press Publishing Association, 1940.), p.329. Ellen G. White Books [tiešsaiste] - [atsauce 10.03.2008]. Pieejams: <http://www.nisbett.com/reference/>
<http://www.nisbett.com/reference/da/default.html>

⁴³ SEVENTH-DAY ADVENTISTS BELIEVE... (USA: Review & Herald Publishing Association, 1988.), p. 238, 239; 2.Kor.3:17; Atissue [tiešsaiste] - [atsauce 10.03.2008.]. Pieejams: <http://www.sdanet.org/atissue/books/27/>

⁴⁴ Jņ.5:4; 8:11; Mt.26:49; Mrk.14:45; Lk.22:48

uzskati ir pārpratuma rezultāts: „Tie kļūdaini uzskata, ka adventisti tur visus svētdienas ievērotājus par tādiem, kas saņēmuši „zvēra zīmi”, bet paši ar Sabata ievērošanai nopelnījuši „Dieva zīmogu”. Šādus uzskatus ir veicinājuši daži adventistu ekstravaganti Atklāsmes 12:17 un 14:6-12 izskaidrojumi, bet „kaut arī adventisti uzskata, ka Atklāsmes 12:17 izsaka to dievišķi noteikto misiju sniegt pasaulei īpašu vēsti, tie neuzskata, ka ir vienīgie Dieva bērni”.⁴⁵

Adventisti sevi saredz nepārtrauktības principa kontekstā:

Draudze ir ticīgo sabiedrība, kas atzīst Jēzu Kristu kā Kungu un Pestītāju. Kontinuitātē ar Vecās Derības laiku Dieva ļaudīm mēs esam aicināti (*called out*) no pasaules; mēs esam apvienojušies pielūgsmei, sadraudzībai, Vārda mācībai, Kunga svētajam vakarēdienam, kalpošanai visai cilvēcei un evaņģēlija pasludināšanai visā pasaulē.⁴⁶

No šī teksta un citas adventistu literatūras var secināt, ka tie sevi uzskata tikai kā daļu no visu laikmetu Dieva ļaudīm, kas ir aicināti iziet no nemierīgās un dumpīgās pasaules ideoloģijas un prakses, lai pievienotos draudzei, kas atbilst Vecās un Jaunās Derības Dieva un Jēzus Kristus atklāsmei un mācībai ar pieaugošu izvērstu gaismu, un attiecīgi pilda savu brīvprātības misiju konkrētā laikā un vietā, piedāvājot brīvprātīgu izvēli. Ievadā minētais Gunārs Vestins, rakstot par „brīvo draudžu” kustību cauri laikmetiem, citu starpā piemin donātistus, valdiešus, Bohēmijas brāļus, Viklifu, lolardus, Husu, anabaptistus, piētistus, Morāvijas brāļus un septītās dienas adventistus, kuriem ir daudz kas kopējs.⁴⁷ Līdzīgi viņam un citu vēsturnieku atzinumiem arī Filipa Šaffa *Kristietības vēsturē* ir izteikts nozīmīgs atzinums par šo kustību vienojošo „striktu bibliskumu” un tās pašas „vienreiz dotās” „Bībeles autoritātes” un „apustuļu laiku” „ticības” kontinuitāti līdz mūsdienām:

Valdieši, balstoties uz Rakstiem, tiecās atdzīvināt vienkāršos apustuļu laiku priekšrakstus. Viņi bija strikti bibliska viduslaiku sekta. Šis fakts un ilgstošās nežēlīgās vajāšanas, kurām tie senos laikos bija pakļauti, ir iemantojusi protestantu simpātijas. Tas rāda retu ainu par tādu ticīgo izdzīvošanu, kas ir nākuši no lielām bēdām.”⁴⁸ Valdieši ir vienīgā viduslaiku sekta, kura ir izdzīvojusi līdz mūsdienām, jo tā ir guvusi panākumus līdz ar reformāciju un ir stingri ievērojusi Bībeles autoritāti kā savas ticības pamatlikumu. Radniecīgie Bohēmijas brāļi turpināja savu darbu ar jaunu apzīmējumu – Morāvijas brāļi (*Unitas Fratrum, Brüdergemeinde*).⁴⁹

Var secināt, ka „strikti bibliskie” mūsdienu adventisti atbilst gan Filipa Šaffa aprakstītās vienkāršo apustuļu laiku un Dieva Vārda autoritātes cienītāju ticīgo principu „radniecībai”, gan arī Gunāra Vestina formulētās „brīvās draudzes cauri laikmetiem” pārstāvju statusam un kontinuitātei. Adventisti uzskata, ka, saskaņā ar kontinuitāti, viņu draudze un

⁴⁵ Ebr.6:6; Schwarz W. Richard., Greenleaf, Floyd, *A History of the Seventh-day Adventist Church* (USA: Pacific Press, 2000.), p.442.

⁴⁶ *SEVENTH-DAY ADVENTISTS BELIEVE...* (USA: Review & Herald Publishing Association, 1988.), p.134.; Atissue [tiešsaiste] - [atsauce 11.03.2008.]. Pieejams: <http://www.sdanet.org/atissue/books/27/>

⁴⁷ Westin, Gunnar, *The Free Church Through the Ages* (USA, Nashville, Tennessee: Broadman Press, 1958.), p. VII, IX., p. 15-22; 27-35; 273, 278; u.c.

⁴⁸ Schaff, Philip, *History of the Christian Church* (Michigan: Grand Rapids, 1949.), Vol.V.p.493.

⁴⁹ Ibid., Vol.VIII.p.809.

mācība nav jauna, jo viņi atzīst par pareizu gan *sola scriptura* reformas virzienu, gan valdiešu un citu viduslaiku strikti biblisko „brīvo draudžu” pārstāvju virzienu, gan pirmo gadsimtu un apustuļu laiku draudzes virzienu, gan Vecās Derības laika Dievam uzticīgās draudzes daļas pārstāvju virzienu, gan to, ka jau pirmsplūdu pasaulē par Kristus otro adventi „spēkā un godībā” „ar daudz tūkstošiem eņģeļu” ir sludinājis „Ēnohs, septītais pēc Ādama”. Var secināt, ka adventisti ir pārņēmuši visu laikmetu „brīvās draudzes” stafeti un vēlas paklausīt Autoritātei, kas aicina: „Cīnieties par to ticību, kas vienreiz svētiem ir dota”.⁵⁰

1.2. Idejas par reliģiju izcelsmi un sadalījumu

Uz jautājumu, „kad sākās Dieva pielūgsmē?”, adventisti atbild, ka tā sākās tūlīt pēc radīšanas, kad Radītāja pielūgsmēi tika „iesvētīta” svētā „septītā diena”. Diemžēl saskaņā ar Rakstu ziņojumiem, (kurus adventisti uzskata par faktiskiem), sekoja cilvēka grēkā krišana un pielūgsmes virzienu sadalīšanās – daļa joprojām pielūdza Radītāju un, paklausot Viņa norādījumam, tie pienesa dzīvnieku upurus, kas norādīja uz lielo un „patieso” upura „Dieva Jēru”, „kas par mums ir upurēts” – grēka izpircēju un Mesiju.⁵¹ Turpretī Kaina sakrālisms izpaudās tā, ka viņš pienesā daļējas paklausības upuri, kas patiesībā bija nepaklausība, un Dievs Viņa upuri nepieņēma. Līdz ar šādu nepareizu sakrālisma virzienu tika uzsāktas vajāšanas reliģisku motīvu dēļ – Kains nokāva Ābelu.⁵² Var saprast, ka tie, kuru sakrālisma virziens bija nepaklausība Dievam, veicināja ļaunumu un varmācību, līdz tas sasniedza tādus apmērus, ka Dievs bija spiests sūtīt vispasaules plūdus Noasa laikā, lai to ierobežotu un pēc tam dotu pasaulei vēl kādu iespēju sākt jaunu labāku dzīvi, diemžēl pēc plūdiem daudzi cilvēki atkal sāka kalpot elkiem un palika vardarbīgi. Pretstatā „ļaunumā pieaugušajam”⁵³ pirmsplūdu pasaules iedzīvotāju vairākumam, kā arī pēclūdu pasaules pagānu elku pielūdzēju vairākumam, 1.Mozus, Ījaba, Ebreju un Jūdas grāmatās, kā arī citur ir ziņots par Dievam uzticīgo ļaužu dižciltīgo līniju, kas ticībā ir paklausījuši un kalpojuši Viņam, un ir ierindoti ticības varoņu sarakstā. Starp tiem ir Ābels, Ēnohs, Noa, Ījabs, Ābrahāms, Īzaks, Jēkabs, Jāzeps, Mozus un citi.

Adventisti uzskata Rakstu ziņojumu par radīšanu un vissenāko vēsturi par autentisku; tāpat viņi tic sākotnējam monoteismam, kas pēc grēkā krišanas sadalījās divos galvenajos pretējos virzienos, kurā viens bija turpināt dzīvā Dieva – Radītāja pielūgsmi, bet otrs – radītu lietu, kā arī cilvēku izdomātu un veidotu elku pielūgsmi; „Dievs cilvēku ir radījis taisnu, bet

⁵⁰ 1.Moz.2:1-3; Jūdas14,15, 3.

⁵¹ 1.Jņ.5:20; Jņ.1:36; 1.Kor.5:7.

⁵² 1.Moz.4:3-8.

⁵³ 1.Moz.6:5

tie dodas uz daudz gudrošanām”.⁵⁴ Par tiem, kas „radītas lietas ir turējuši lielākā godā, un tām vairāk kalpojuši nekā Radītājam”, kā arī par attiecīgi likumsakarīgām un nopietnām konsekvencēm, ir aprakstīts Pāvila Vēstules Romiešiem 1.nodaļas otrajā daļā, kā arī citos Svēto Rakstu piemēros. Būtībā pret tādu nepareizu virzienu kā grēku vēršas visa Rakstu mācība gan Vecajā, gan Jaunajā Derībā, kā arī bībeliska vēstures filozofija. Bībeles vārdu vārdnīcās ir redzams, ka starp vairākām Bībeles vārda „grēks” gr. ἁμαρτία – *hamartia* nozīmēm, tam ir arī tāda nozīme kā „netrāpīt mērķī” – kā nepareizs virziens.⁵⁵

Saskaņā ar biblisko ticības stāstu, laikā, kad citi par galveno virzienu izvēlējās laicīgās vērtības un kalpoja elkiem, kas likumsakarīgi veicināja sabiedrības demoralizāciju un pēc tam vairāku pilsētvalstu un civilizāciju bojāeju, Dievs aicināja Ābrahāmu atšķirties no tiem un doties citā virzienā, apsolot, ka viņa pēcnācēji kļūs par lielu, īpašu Dieva tautu.⁵⁶ Pretstatā elku pielūdzējiem, Ābrahāms savās apmešanās vietās mēdza uzcelt altāri un pielūgt savu dzīvo Dievu Radītāju. „Elkdievība vienmēr liecina, ka monoteisms deģenerējas daudzdievības jucekļi.”⁵⁷ Bībele nerunā par evolūciju, bet gan par deģenerēšanos bez Dieva, kā arī par Dieva līdzības atjaunošanas un mūžīgas attīstības iespēju pateicoties Kristus upurim, uz ko senie dzīvnieku upuri norādīja. Vairāk kā piecdesmit reliģijas speciālistu sarakstītā grāmatā, nodaļā „Reliģijas rašanās” ir izteikta doma, ka reliģijai, kas senāka par trešo gadu tūkstoti p.m.ē., ir veltīti daudzi zinātniski darbi, bet bez rakstiskām liecībām šādas teorijas tiek uzskatītas par minējumiem. Tāpēc ir jāpievēršas civilizācijām, kas par sevi ir atstājušas rakstiskus dokumentus. Pēc viņu domām par vissenāko reliģiju, kas atstājusi par sevi simtiem rakstiskas liecības, tiek uzskatīta šumeru ticība. No tām var secināt, ka ap 2500. g. p.m.ē. Enlilam, kas varēja nozīmēt Dievu Radītāju, jau bija piebiedrots pulks citu dievu, kuri strīdējās, uzsāka mīlas dēkas un cīnījās cits pret citu.⁵⁸ Semjuels Noa Krāmers, Krievijā dzimušais amerikāņu profesors, kas ilgus gadus veltījis Šumeras civilizācijas izpētei, ir sarakstījis grāmatu „*Vēsture sākas Šumerā*”. Šī ideja par Šumeru (Mezopotāmijā) saskan ar Bībeles ziņojumu par pēcplūdu pasaules civilizācijas vēstures sākumu „Sineāra zemē” (Mezopotāmijā), par Bābeles torņa celtniecību, valodas sajaukšanā daudzu tautu valodās un izklīdināšanu „no turienes pa visu zemes virsu”.⁵⁹ Krāmers atzīst, ka Šumeras domātājiem bija pilnīgi svešs mūsdienās daudzu atzītais evolūcijas jēdziens.⁶⁰ Šādā perspektīvā var secināt, ka šumeri vēl nebija tik tālu attālinājušies (deģenerējušies) no mutiski atstāstītā pasaules radīšanas stāsta, kāds tas vēlāk

⁵⁴ Zāl.māc.7:30.

⁵⁵ *Bible Works 6*. Bible Works LLC 2003.

⁵⁶ 1.Moz.12.

⁵⁷ *PASAULES RELIĢIJAS* (Rīga: Zvaigzne ABC, 2000.), 32. lpp.

⁵⁸ *Ibid.*, 38. lpp.

⁵⁹ 1.Moz.11:2,8.

⁶⁰ **Bērziņa, A.**, *Civilizācijas bojāejas noslēpumi* (Rīga: Izdevniecība Aplis, 2000.), 185. lpp.

tika fiksēts arī rakstiski Svētajos Rakstos, kādi tie ir saglabājušies līdz mūsdienām. Antropologi austriešu zinātnieka Vilhelma Šmita vadībā argumentē, ka simtiem izolētu cilšu reliģija mūsdienu pasaulē nav primitīva tajā nozīmē, ka tā ir sākotnēja. Ciltis saglabājušās atmiņas par „Augsto Dievu, žēlīgu Dievu, Tēvu Radītāju”, kuru vairs nepielūdz, jo no Viņa nebaidās. Tā vietā šīs ciltis mēģina pielabināties ļaunajiem džungļu gariem. Pūšlotāju draudi ir daudz iedarbīgāki par sirdsapziņu uzrunājošo Dieva balsi. Atšķirtība no Dieva Vārda ideoloģijas skolotājiem šīs ciltis ir novedušas līdz garu uzpirkšanai ar upuriem. „Fakti drīzāk liecina, ka patiesa Dieva izpratne deģenerējas”.⁶¹ „Pagrimusī priesterība, kas kalpoja izvirtušiem dieviem, bija pirmais vēstnesis šīs pilsētvalstu civilizācijas bojāejai, ko izraisīja Babilonijas semītu uzbrukums.”⁶² „Vēstures liecības liek mums atgriezties pie bibliskās atbildes, kas [...] norāda, ka cilvēki tika radīti pēc Dieva līdzības; viņi bija monoteisti un nesa dzīvnieku upurus”.⁶³ Vienotās Bībeles pestīšanas stāsta jēgu var izteikt divās frāzēs: Vecās Derības (simbolisko upuru laika) Īzāka jautājumā Ābrahāmam: „Te ir uguns un malka, bet kur tad ir upurējamais jērs?” un Jaunās Derības Jāņa Kristītāja atbildē: „Redzi, Dieva Jērs, kas nes pasaules grēkus”.⁶⁴ Bībeles vēstījumus par pirmsplūdu un vēlāko upurēšanu apstiprina grieķu, ēģiptiešu, ķīniešu, indiešu un citos senākajos rakstiskajos pieminekļos minētais, ka pirmie cilvēki pienesa Dievam par upuri dzīvniekus, kas aizvietoja viņus pašus. Tikai vēlāk Buda, Konfūcijs un grieķu filozofi nostājās pret dzīvnieku upurēšanu un lielākās nekrīstīgās pasaules reliģijas tika veidotas pēc citiem principiem.⁶⁵

1.3. Adventistu uzskats par ļaunuma cēloni un pašiznīcināšanās kontinuitāti vardarbīgās reliģijās pretstatā atbrīvojošam principam

Gan Svētie Raksti, gan citi vēstures avoti liecina, ka „radītu lietu” un elku pielūgsmes reliģijas, valdnieku dievināšana un priesteru vara pār ļaužu prātiem dažādās vietās un laikos ir izmantotas kā instruments, lai manipulētu, pārvaldītu, pazemotu un nežēlīgi paverdzinātu ļaužu masas, bet kalpošana dzīvajam Dievam Radītājam un Viņa likumu ievērošana ir veicinājusi cieņu pret cilvēka veselību un dzīvību, veicinājusi, apgaismību, tikumību, morāli, labklājību, laimi un brīvību. Saistībā ar to no daudzajiem piemēriem varētu minēt seno Ēģipti, seno Babilonu, Actekus, Druīdus un citus.

⁶¹ *PASAULES RELIĢIJAS* (Rīga: Zvaigzne ABC, 2000.), 31. lpp.

⁶² *Ibid.*, 38. lpp.

⁶³ *Ibid.*, 30,31. lpp.

⁶⁴ 1.Moz.22:7; Jņ.1:29

⁶⁵ *PASAULES RELIĢIJAS* (Rīga: Zvaigzne ABC, 2000.), 30. lpp.

Pretstatā seno Ēģiptiešu un citu tautu ticējumiem par atsevišķi eksistējošām cilvēka sastāvdaļām un mirušo kultiem, saskaņā ar biblisko pasaules uzskatu, cilvēks ir radīts kā viena nedalāma dzīva būtne jeb dzīva dvēsele. Komplicēto būtni – cilvēku Radītājs „taisīja no zemes pīšļiem”. Vispirms no zemes elementiem veidotais cilvēks bija nekustīgs, viņš nedomāja, viņam nebija ne apziņas, ne emociju, viņš nejuta – viņš vēl nebija dzīvs, kā arī viņam nebija dzīva dvēsele. Bet tikai tad, kad Dievs „iepūta viņa nāsīs dzīvības dvasi; tad viss cilvēks tapa par dzīvu (ebr. חַי chay) dvēseli (ebr. נֶפֶשׁ nephesh)⁶⁶

Bībeles konteksts ziņo par visa cilvēka nāvi kā par bezapziņas stāvokli un par augšāmcelšanos, nevis par kādas cilvēka daļas – dvēseles nemirstību. Limitēto iespēju dēļ no tā visa šeit iespējams minēt tikai sekojošo. Vecajā Derībā vārds „gars” ebr. רוּחַ *ruwach* {*roo'-akh*} ir minēts 379 reizes, „dvēsele” ebr. נֶפֶשׁ *nephesh* {*neh'-fesh*} 745 reizes, Jaunajā Derībā „gars” gr. πνεῦμα *pneuma* {*pn̄oo'-mah*} 385 reizes, „dvēsele” gr. ψυχή *psuche* {*psoo-khay'*} 105 reizes. Šie četri vārdi Bībelē ir minēti vairāk kā 1600 reizes, tomēr ne vienu vienīgu reizi netiek apzīmēts kaut kas tāds, kam ārpus ķermeņa būtu apzinīga eksistence.⁶⁷

Ar 1970. gadā būvēto niedru kuģi Ra II Tūra Heierdāla ekspedīcija šķērsoja Atlantijas okeānu. Daudzi to izskaidroja kā pierādījumu, ka senie Ēģiptieši varēja pārcelties uz Ameriku.⁶⁸ Lai arī kā tas nebūtu noticis, bet Amerikā 15. gadsimtā pirmie ieceļotāji no Eiropas sastapās arī ar Acteku „cilvēku siržu rijēju” impērijas drausmīgo, asinskāro reliģiju, kuras rituāli daudzajiem dieviem prasīja bausus neskaitāmu cilvēku upurus, tādejādi sagraujot valsti no iekšpuses un veicinot impērijas bojā eju. Cilvēki tika upurēti sekojoši. Četri priesteri, izkrāsojušies melni un tērpušies melnās drānās, satvēra upurējamo jaunekli aiz rokām un kājām un izplāja uz upurakmens. Piektais priesteris, ģērbies purpursarkanā tērpā, ar asu dunci pāršķēla viņam krūškurvi un ar roku izrāva sirdi, kuru pēc tam nosvieda pie dieva statujas kājām. Acteki piekopa arī rituālo kanibālismu: sirdi apēda priesteri, bet pa piramīdas kāpnēm lejā nogrūsto ķermeni aristokrātu ģimeņu piederīgie aiznesa mājās un apēda svētku maltītes laikā. Par cik actekiem gadā bija 18 galvenie svētki, kas reizēm ilga vairākas dienas, kā arī visas citas dienas bija veltītas kādam dievam, tad cilvēku asinis lija straumēm. Auglības dieviete upurēja jaunu meiteni. Pirms nāves viņai bija jānodejo krāšņas rituāla dejas, un tad viņa tika upurēta uz altāra. Par godu upuru aizstāvju dievam Hipe priesteri dzīviem jaunekļiem novilkā ādu, kurā paši ietērpās un valkāja to 20 dienas. Uguns dievam templī tika

⁶⁶ 1.Moz.2:7; *Bible Works 6*. Bible Works LLC 2003; **Strong, James**. *The New Strong's Exhaustive Concordance of the Bible and Dictionary* (USA: Thomas Nelson Publishers, 1990.), p. 38.

⁶⁷ **Tomasi, Martino**, *Nāve, augšāmcelšanās, debesis un elle*, tulkojums latviešu valodā (Rīga: Patmos, 1995.), 30. lpp.; *Bible Works 6*. Bible Works LLC 2003.

⁶⁸ Wikipedia [tiešsaiste] - [atsauce 07.03.2008.]. Pieejams:

http://en.wikipedia.org/wiki/Thor_Heierdahl#The_Boats_Ra_and_Ra_II

sakurts milzīgs sārts, kurā meta sasietus kailus karagūstekņus. Nenogaidījuši to nāvi, priesteri ar ķekšiem tos izvilka no uguns, uzcēla sev uz muguras un dejoja rituāla deju ap sārtu. Pēc tam nelaimīgie tika nodurti uz upurakmens. Īpašos gadījumos šī nežēlīgā upuru reliģija netaupīja pat bērnus un zīdaiņus. Zinātnieki uzskata, ka ik gadu acteki varēja upurēt ap 20 līdz 30 tūkstošus cilvēku. Cita starpā par to liecina noliktavas ar desmitiem tūkstošiem galvaskausu, ko konkistadori atrada visās acteku pilsētās. Tenočtitlanas ēkā Bernalis Diass bija saskaitījis 136 tūkstošus galvaskausu. Kad 1486. gadā Tenočtitlanā notika kara dieva tempļa svinīga iesvētīšana, tika nogalināti 20 tūkstoši gūstekņu, bet valdnieks Montesuma, atzīmējot savu kronēšanu pavēlēja nogalināt 12 tūkstošus karavīru.⁶⁹ Paradoksāli ir tas, ka drausmīgā cilvēku upurēšana tika veikta it kā labklājības labā, bet patiesībā tā veicināja šīs civilizācijas bojā eju.

Adventisti secina, ka acteku civilizācija gāja bojā līdzīgu principu un iemeslu dēļ kā pirmsplūdu pasaule, kā arī citas civilizācijas un tautas, kuru ideoloģiju veidoja elku pielūgsmē, paverdzināšana, pieaugoša vardarbības un ļaunuma morāle.⁷⁰

Mūsdienās ir vērojama pieaugoša interese par druīdismu. Dažādos aprakstos varam uzzināt, ka druīdisms ir ķeltu reliģija, kas pirms kristietības bija izplatīta Britu salās un Gallijā. Tās nosaukums cēlies no grieķu vārda *drus* – ozols. Druīdi – ķeltu svētnieki šo koku uzskatīja par svētu; viens no viņu galvenajiem rituāliem bija ozolā ieaugušo āmuļu nogriešana ar zelta sirpi. Druīdi sludināja ticību dvēseles nemirstībai un reinkarnācijas doktrīnu. Druīdi bija arī lietpratēji astronomijā. Tiek uzskatīts, ka viņi ir veikuši arī cilvēku upurēšanu.⁷¹ Druīdi bija priesteru kasta ķeltu sabiedrībā. Viņu vadībā tika veiktas upurēšanas, pieņemti un īstenoti likumi. Druīdi rūpējās arī par zināšanu, maģijas, dziedniecības un rituālu saglabāšanu.⁷² Jūlijs Cēzars atstājis vienu no vissenākajiem druīdu aprakstiem:

Druīdi aktīvi piedalās dievu godināšanā, uzmana sabiedriskās upurēšanas precizitāti, skaidro visus jautājumus saistībā ar reliģiju. (..) Tieši viņi iznes spriedumus gandrīz visās sabiedriskās un privātās lietās; vai veikts noziegums, vai slepkavība, vai ir strīds par mantojumu, vai robežām – visu izlemj druīdi; viņi piešķir balvas un sodus; ja kāds atsevišķs cilvēks vai tauta nepakļaujas viņu sacītajam, tad vainīgos atšķir no upurēšanas. Tas viņiem skaitās pats smagākais sods. [..] Visu druīdu priekšgalā atrodas viens, kuram pārējo vidū ir visaugstākā autoritāte. Pēc viņa nāves šo vietu manto pats cienīgākais, bet, ja tādi ir vairāki, tad druīdi lietu izlemj balsojot, bet dažkārt to izšķir ar ieroču spēku.⁷³

Plīnijs Vecākais ir atstājis sekojošu druīdu baisu upuru aprakstu pie viņu svētajiem ozoliem, kuros auga āmuļi: „Nelaimīgo piekāra pie koka un tad lēnām cepināja. Citus priesteri

⁶⁹ **Bērziņa, A.**, *Civilizācijas bojāejas noslēpumi* (Rīga: Aplis, 2000.), (Pēc Cerams un Kosidovskis) 291.-293. lpp.

⁷⁰ Jņ.12:31; 2.Kor. 4:4

⁷¹ *IDEJU VĀRDNĪCA* (Rīga: Zvaigzne ABC, 1999.), 116. lpp.

⁷² *PASAULES RELIĢIJAS* (Rīga: Zvaigzne ABC, 1999.), 424. lpp.

⁷³ **Oparin, A. A.**, *Религии мира и Библия (Pasaules reliģijas un Bībele)* (Харьков: Факт, 2000.), 17. lpp.

slīcināja īpašos katlos vai dzīvus ieraka zemē, vai sēdināja uz mietiem, bet pirms tam viņi upurējamo pakļāva briesmīgām spīdzināšanām.”⁷⁴ Pat nežēlīgie un „dzelžainie” romieši bija pārsteigti par druīdu nežēlību. Tomēr ne mazāk romiešus pārsteidza druīdu milzīgā vara. Tā tika stiprināta ar stingru organizāciju un viņiem esošām spējām. Vissvarīgākās no tām bija hipnoze, dziedniecība, okultisms un gaišredzība. Ir saglabājušās vēsturiskas liecības, kuras apraksta druīdu klana augstāko aprindu pārstāvjiem piemītošās spējas. Apstākļi pirms paredzējumu saņemšanas un to laikā atgādina dažādu pasaules vietu un laiku šamaņu transu, harizmātu „mēlēs runāšanu.” Izklīduši plašā teritorijā priesteri viens otru atpazīna ar slepenu zīmju palīdzību. Viņi izstrādāja daudz instrukciju kā izsaukt garus un dziedināt. Viņi neko nepierakstīja, bet no galvas atcerējās simtiem tūkstošus vārdu.⁷⁵ „Viņi atceras no galvas milzīgu daudzumu dzejas rindas,” saka Cēzars.⁷⁶ Druīdi bija garīgs ordenis, kuru stiprināja dzelžaina disciplīna un hierarhija, kura slepeni ar slēptām metodēm ietekmēja ne tikai garīgo, bet arī politisko dzīvi, slepeni regulējot kara un miera jautājumus, ieceļot un gāžot valdniekus.⁷⁷ Kad 18. gadsimtā ievērojams skaits okultistu amatieri, uzskatot, ka tie ir „seno mistēriju kultu pēcteči” apvienojās brīvmūrnieku un masonu ložā, tiem pievienojās arī citas slepenas biedrības un ložas – rozenkreicieši, kuri uzskatīja, ka pārstāv senu maģisku zināšanu tradīciju, un druīdi, kuri paziņoja, ka viņu mācība atspoguļo Pitagora, kabalas un haldiešu magu mācību.⁷⁸ „Pasūtījuma slepkavības, nodevības, karu izraisīšana, pretīgas orgījas un asins straumes ir pavadījušas šo organizāciju darbību. Tas notika, lai valdītu pār pasauli, bet galvenais – pār cilvēku prātiem. Tiešām visas šīs organizācijas vēstures dažādos etapos centās sasniegt tikai vienu mērķi – pakļaut pasauli.”⁷⁹ Visveiksmīgāk to var veikt izveidojot ideoloģiju/relīģiju, kas pakļautu cilvēku prātus un gribu. Senās Ēģiptes, Babilonas, Acteku, druīdu un citu priesteru vara, kā arī totalitārie fašistiskie un komunistiskie režīmi ir balstīti uz aklu paklausību un cilvēka brīvās gribas atņemšanu. Par pēdējo divu ideoloģiju Lielbritānijas premjerministrs V. Čērčils ir sacījis: „Fašisms ir filozofija, lai iznīcinātu citas tautas, bet komunisms – lai iznīcinātu savējo.”⁸⁰ Daudzi ir atzinuši, ka šo ordeņu, režīmu, iekārtu un pagānisma reliģiju ideoloģija zināmā pakāpē ir centusies cilvēkus padarīt līdzīgus aukstiem, nejutīgiem, cietsirdīgiem un nežēlīgiem robotiem, kuriem nav vispārcilvēcisko vērtību – nav ne iejūtības par līdzcilvēku vajadzībām, ne emociju, ne jūtu vai saistību ar radiniekiem,

⁷⁴ Ibid., 18. lpp.

⁷⁵ Ibid.

⁷⁶ *PASAULES RELIĢIJAS* (Rīga: Zvaigzne ABC, 2000.), 119. lpp.

⁷⁷ **Oparin, A. A.**, *Религии мира и Библия (Pasaules reliģijas un Bībele)* (Харьков: Факт, 2000.), 18. lpp.

⁷⁸ *PASAULES RELIĢIJAS* (Rīga: Zvaigzne ABC, 2000.), 402. lpp.

⁷⁹ **Oparin, A. A.**, *Религии мира и Библия (Pasaules reliģijas un Bībele)* (Харьков: Факт, 2000.), 18. lpp.

⁸⁰ Ibid., 72. lpp.

draugiem vai līdzcilvēkiem, ne arī cieņas pret cilvēka veselību un dzīvību kā svētu augstāko vērtību.

Adventisti pauž uzskatu, ka šāda paverdzinoša principa darbība ir likumsakarīgs rezultāts atbrīvojošā principa – Dieva taisnības un Viņa likuma – baušļu svētuma atmešanai. (Par brīvības likumu un tā salīdzinājumu ar atviegloto Kristus „jūgu” jau tika minēts.) Dekaloga sākumā tā Autors reprezentējas kā pašeksistējošs Kungs un atbrīvotājs: „Es Esmu Kungs tavš Dievs, kas tevi izvedis no Ēģiptes zemes, no tā vergu nama”. Šī „izvešana” tiek komentēta gan fiziskā Izraēla tautas atbrīvošanā, gan garīgā nozīmē, pateicoties Atpestītājam, atbrīvojot no paverdzinošās pagāniskās reliģijas, grēka verdzības un nāves, gan tautai/draudzei kopumā, gan individuāli. Pretstatā vardarbīgajām un slepkavīgajām reliģijām, Dzīvības Kungs iejutās cilvēka vajadzībās, dziedināja to dvēseles un miesas slimības un pat uzmodināja mirušos, norādīdams uz visu izglābto augšāmcelšanos dzīvībai, Viņam otrreiz nākot. Jēzus Kristus savā Kalna svētrunā, padziļināti paskaidrojot Dieva nemainīgos morāles baušļus, cita starpā teica: „Tad nu visu, ko jūs gribat, lai cilvēki jums dara, tāpat dariet arī jūs viņiem, jo tā ir bauslība un pravieši.”⁸¹ Šo baušļu principu – iejusties otra situācijā kā otra ādā, un darīt viņam tā, kā mēs gribētu, lai līdzīgos apstākļos mums darītu, mēdz saukt par „zelta likumu” un tas garantē patiesu brīvību. Līdzīga doma ir Viljama Allena Vaita teicienā: „Brīvība ir vienīgā lieta, kuru mēs nevaram gūt, kamēr mēs to nevēlamies dot citiem”.⁸² Pret šo patiesas brīvības „zelta likumu” darbojās minētās un neminētās nežēlīgās reliģijas. Saskaņā ar adventistu uzskatu, pret to, tāpat kā pret pārējiem Dieva nemainīgā likuma komponentiem, ir sacēlies sātans, paziņojot, ka tie ierobežo Dieva radīto būtņu brīvību. Bet fakti rāda pretējo – Dieva likumu pārkāpšana un pārkāpēji rada necieņu pret citu cilvēku tiesībām, vajadzībām un dzīvību; tie pazemo, paverdzina, slepkavo un vada projām no Dieva, lai tie ietu bojā, kā, piemēram, „Tautu templis”, kuru Gajānā vadīja Džims Džounss. 1978. gadā 900 cilvēku, klausot savam garīgajam vadonim, iedzēra ciānkāliju un mira ar Džounsa vārdu uz lūpām.

Atgriezoties pie nodaļas sākumā minētā adventistu uzskata par universālo kosmisko cīņu starp Kristu un sātanu, kurā mūsu planēta ir kļuvusi par lielās cīņas arēnu - „kā skatu spēle cilvēcei un eņģeļiem”, ir plašāk jāpaskaidro viņu izpratne par ļaunuma izcelšanos – par Lucifera sacelšanos Universā pirms mūsu planētas radīšanas. Kā tas noprotams no Rakstiem, Universā pirms tam valdīja miers, saskaņa ar Radītāja gribu un labklājība. Pirms sacelšanās un krišanas Lucifers bija pirmais ķerubs, svēts un neaptraipīts, kas sava ārējā spožuma un lepņības dēļ pakāpeniski sāka attīstīt sacelšanos pret Dievu un ļaunumu, kā tas aprakstīts Ec.28:12-17 un Jes.14:12-15:

⁸¹ 2.Moz.20:2; Mt.7:12.

⁸² Wikipedia [tiešsaiste] -[atsauce 11.03.2008.]. Pieejams: [William Allen White](http://www.lp.org/lpn/9906-quotes.html) ; LP News Archive [tiešsaiste] - [atsauce 11.03.2008.]. Pieejams: <http://www.lp.org/lpn/9906-quotes.html>

Tā saka Kungs: „Tu biji pilnības paraugs, pilns gudrības un nevainojama brīnišķīga skaistuma. Tu biji Ēdenē, Dieva dārzā, greznots ar visādiem dārgakmeņiem [...] Tu biji svaidīts ķerubs, kas sargā (kas tālu izplēš savus spārnus) un apklāj. Es biju tevi iecēlis; Dieva svētajā kalnā, tu staigāji starp degošiem akmeņiem. Tu biji skaidrs savos ceļos no tās dienas, kad tu tiki radīts, līdz bezdievība* (*ebr. אַבְלָח *avlah* - netaisnība, nevaldāms ļaunums) pie tevis tika atrasts. Un tava skaistuma dēļ tava sirds paaugstinājās (tava sirds lepojās); tu savu gudrību pazaudēji sava ārējā spožuma (savas lepības) dēļ. Tādēļ tava sirds savā pašpaļāvībā iedomājusies, it kā tu būtu pats Dievs. Kā tu esi kritis no debesīm, tu spožā rīta zvaigzne, tu ausekļa dēls! Kā tu nocirsts zemē, kas tautas pārvarēji. Tu sacīji savā sirdī: ‘Es uzkāpšu debesīs. Es paaugstināšu savu goda krēslu pār Dieva zvaigznēm. Es apsēdīšos uz saiešanas kalna ziemeļu galā. Es uzkāpšu padebešu kalnos un es līdzināšos tam Visaugstākam.’ Tiešām ellē tu esi nogrūsts, pašā bedres dziļumā.”

Adventistu uzskats par Lucifera sacelšanos pirms mūsu pasaules radīšanas, sējot neapmierinātību starp radītajiem eņģeļiem pret Dieva likumiem kā brīvību ierobežojošiem, viņa turpmākā neveiksmei lemtā cīņa, pašiznīcinoša ļaunuma attīstība un cilvēku iesaistīšana tajā, plašāk ir aprakstīta E. Vaites grāmatā *Lielā cīņa* 29. nodaļā „Ļaunuma izcelšanās”. Tur teikts, ka cīņā pret grēku Dievs varēja izlietot tikai taisnību un patiesību, bet sātans izmantoja to, ko Dievs nevarēja, - glaimus un viltu.

Sātans bija radījis iespaidu, it kā viņš meklētu Universa labklājību. [...] Nesaskaņās, ko Debesīs izraisīja viņa paša rīcība, sātans vainoja Dieva likumus un valdību. Viņš paziņoja, ka viss ļaunums rodas dievišķās pārvaldes sistēmas rezultātā. Viņš apgalvoja, ka vēloties uzlabot Jehovas likumus. Tādēļ arī vajadzēja ļaut atklāties viņa prasību dabai, lai kļūtu redzami viltnieka ierosināto dievišķo likumu izmaiņu rezultāti, lai viņa paša darbs dotu galīgo spriedumu. [...] Universam kādreiz vajadzēja redzēt šo krāpnieku atmaskotu. [...] Lucifers apsūdzēja dievišķos likumus kā Debesu pulku brīvības ierobežojumus un paziņoja, ka vēlas panākt bauslības atcelšanu, jo atbrīvoti no šiem ierobežojumiem, tie varēšot sasniegt daudz augstāku un krāšņāku eksistences pakāpi [...] Sātans cilvēkus vadīja uz nepaklausību tādā pašā veidā, kā viņš rīkojās Debesīs, - nepareizi attēlojot Dieva raksturu un liekot Viņu uzskatīt par bargu un tirānisku valdnieku. [...] Sātana gars tagad valda nepaklausības bērnos. Līdzīgi viņam tie cenšas noārdīt Dieva likumu ierobežojumus un apsola cilvēkiem brīvību ar baušļu priekšrakstu pārkāpšanu. [...] Tas bija sātans, kas pasauli pamudināja noraidīt Kristu. [...] Skaudības un ļaunuma, atriebības un naida slēptās ugunis pret Dieva Dēlu viskarstāk uzvirvoja Golgatā, kad visas Debesis šo skatu vēroja klusās šausmās. [...] Tagad sātana vainu vairs ne ar ko nevarēja aizbildināt. Tas bija atklājis savu īsto meļa un slepkavas raksturu. Nav šaubu, ka to pašu garu, ar kādu tas valdīja pār viņa varā esošajiem cilvēku bērniem, tas būtu parādījis, arī vadot Debesu iedzīvotājus, ja tikai viņam tas tiktu atļauts.⁸³

Pamatojoties uz Atkl.12:7-14 un citām Rakstu vietām, adventisti uzskata, ka, vērojot Golgātas notikumus, viss Universs saprata sātana patieso dabu, un rezultātā: „sātans uz visiem laikiem tika izraidīts no Debesu vietām un no tā laika viņam un viņa eņģeļiem „vairs nebija vietas Debesīs”. Jēzus pieminēja sātana izslēgšanu kā likumīgu darbību, sakot, ka „tagad šīs pasaules valdnieks tiks izmests ārā” (Jņ.12:31; Lk.10:18; Jņ.14:30; 16:11). Šis „tagad” attiecas

⁸³ **White, E.G.**, *The Great Controversy* (USA: Pacific Publishing Association, 1950.), p. 492-504. White Estate [tiešsaiste] - [atsauce 11.03.2008.]. Pieejams: <http://www.egwtext.whiteestate.org/gc/gc.html>

uz Kristus nāvi pie krusta. Jēzus nāve apzīmēja sātana nogāšanu, kā arī Kristus triumfu uz Debesu troņa (Jņ.12:32). „Kad pūķis redzēja, ka viņš bija nomests uz zemi, tad viņš vajāja sievu”. („Sieva” tiek uzskatīta kā draudzes simbols.) Galvenais viņa dusmu iemesls ietver viņa izslēgšanu no Debesīm. Nav brīnums, ka cietis sakāvi cīņā pret Kristu, viņš ir pārņemts ar lielām dusmām pret Kristus sekotāju draudzi, kas Atkl.12:17 ir minēti kā tie, „kas atlikuši no viņas dzimuma”. Pārējā teksta daļa būtībā atkārto to, kas tika teikts pirms tam 6.pantā.”⁸⁴ Adventisti tic, ka šis pravietotais Kristus sekotāju – „atlikuma” draudzes vajāšanu laiks 1260 dienas/gadi (saskaņā ar gadu-dienu principu)⁸⁵ Atklāsmes un Dāniela grāmatās kopā minēts septiņas reizes un nozīmē vienu un to pašu pravietisko periodu – 3,5 gadi = 42 mēneši, kā arī 42x30=1260 pravietiskās dienas/gadi.⁸⁶ Kad un kā tas notiek, par to adventisti saka, ka atbilde ir meklējama gan Rakstos, gan vēsturē.

Ja Gunārs Vestins apraksta vajāto „brīvo draudzi cauri laikmetiem”, tad adventisti to pašu sauc par vajāto „atlikuma” draudzi. Adventisti uzskata, ka Rakstos septiņas reizes minētais pravietiskais laiks ir vēstures periods, kurā sātana naids un dusmas īpašā veidā vēršas abējādi – gan pret Kristus sekotāju „atlikumu”, „kas tur Dieva baušļus un kam ir Jēzus Kristus liecība”, gan arī pret pašiem Rakstiem - „diviem lieciniekiem” – 1) Veco un 2) Jauno Derību, gan arī „diviem lieciniekiem” – 1) Rakstiem un 2) atlikuma draudzi, kas 1260 gadu vajāšanu periodā „mācīs maisos tērti”.⁸⁷ Visveiksmīgāk šīs Dieva Vārda un Viņa „atlikuma” draudzes un vajāšanas var izdarīt ar attiecīgu ideoloģiju. Šinī konkrētajā gadījumā tā ir sakralizētas laicīgās un garīgās varas apvienojuma ideoloģija, kas Daniela grāmatā, runājot par to pašu periodu, ir aprakstīta kā „mazais rags”.⁸⁸ Adventisti komentē, ka Izraēliešiem „rags” simbolizēja politisko varu augstprātību un nekaunību (Ps.75:4,5 [Glika un citos tulk.], jo dzīvnieku ragi bija to spēka simbols (Ps.132:17; Jer.48:25). Pravietiskā simbolismā *ragi* apzīmē ķēniņus, valstis un citas varas (Dan.7:8, 20, 21, 24; Atkl.17:12, 16).”⁸⁹

Lai labāk izprastu šo vēstures mācību, ir nepieciešams tuvāk iepazīties ar brīvības, taisnības un tās apspiešanas sakralizēto ideoloģiju attīstību un praksi.

⁸⁴ **Ranko, Stefanovic**, *Revelation of Jesus Christ* (USA: Andrews University Press, 2002.), p. 388, 393.

⁸⁵ [Tiešsaiste] [atsauce 11.03.2008.]. Pieejams: http://www.historicist.com/articles/year_day_principle.htm

⁸⁶ Dan.7:25; 12:7; Atkl.11:2; 11:3; 12:6; 12:14; 13:5.; *SEVENTH-DAY ADVENTISTS BELIEVE...* USA: Review & Herald Publishing Association, 1988. p. 152-169.; Atissue [tiešsaiste] - [atsauce 11.03.2008.]. Pieejams: <http://www.sdanet.org/atissue/books/27/>; Bible Light [tiešsaiste] - [atsauce 11.03.2008.]. Pieejams: <http://biblelight.net/h-wound.htm>; <http://biblelight.net/1260years.htm>

⁸⁷ Atkl.12:17; 11:3; **Ranko, Stefanovic**, op. cit., p. 344,345.; **White, E.G.**, *The Great Controversy* (USA: Pacific Publishing Association, 1950.), p. 267.; White, E.G. *Testimonies For the Church* (USA: Pacific Press Publishing Association, 1948.), Vol.IV.p. 594-595.; Ellen G. White Books [tiešsaiste] - [atsauce 11.03.2008.]. Pieejams: <http://www.nisbett.com/reference/>

⁸⁸ Dan.7:24-25; 12:7. **Ranko, Stefanovic**, op. cit., p. 383, 384.

⁸⁹ *SEVENTH-DAY ADVENTISTS BIBLE DICTIONARY* (USA: Washington, D.C. Review and Herald Publishing Association, 1960.), Vol.VIII.p. 489.

2. Nod. VĒSTURES PIEMĒRI PAR ATLIKUMA DRAUDZI BRĪVĪBAS UN APSPIEŠANAS PRINCIPU KONFLIKTĀ

2.1. Brīvības, pozitīvas un negatīvas atkarības principu, un vardarbīgas sakralizācijas konfliktu senie piemēri

Daudzas nelaimes sākas ar *brīvības* un *neatkarības* jēdzienu, principu un likumu nepareizu izpratni un pārkāpšanu. No šūpuļa līdz kapam neviens cilvēks nav pilnīgi *neatkarīgs*. Jau sākot ar laiku, kad viņš kā bezpalīdzīgs bērns ienāk šajā pasaulē, viņš nevar izdzīvot bez citu palīdzības. Arī turpmākajā dzīvē visi ir atkarīgi no audzinātājiem, darba kolektīva, pārtikas ražotājiem, apkārtējās sabiedrības un neskaitāmām citām lietām. Ja pat kāds bēgtu no citu *atkarības* lai dzīvotu „*neatkarīgi*” viens pats džungļos kā mauglis, vai uz neapdzīvotas salas kā Robinsons Kruzo, tad tomēr viņš būtu atkarīgs no dabas produktiem, no ūdens un gaisa. Adventisti *universālas brīvības* jēdzienu saista ar *atkarību* no labā un mīlošā Radītāja, jo bez Viņa sākotnēji „ļoti labi” radītās dabas un dzīvību uzturošā spēka neviens nevar iztikt. Viņi uzskata, ka daudzi cilvēki līdzīgi labu vecāku niķīgam bērnam var iedomāties, ka, nepaklausot vecāku un Dieva labas *atkarības - brīvības* un labklājības attiecību principiem jeb likumiem, iegūs lielāku *neatkarību* un *brīvību*. Bet tas ir maldīgi, jo šajā pasaulē būt *atkarīgam* no Dieva mīlestības uzturošā spēka un citu cilvēku mīlestības nebūt nav slikta *brīvības* ierobežošana, bet gan gluži pretēji – tā ir augstākā laime, svētība, brīvība un dzīvība. Viņi uzskata, ka tieši pret to uz zemes gadu tūkstošiem risinās kosmiskās cīņas kontinuitāte. Ja kāds izvēlas būt „brīvs” no *pozitīvas atkarības*, tad tāds nonāk *negatīvā atkarībā*. Ir tādi atšķirīgi un nesavienojami jēdzieni kā mīlestības vara un varas mīlestība. Vienā virzienā ar to arī sākas visas attiecību problēmas un nelaimes, bet otrā virzienā ir visveiksmīgākais attiecību risinājums. Ir svarīgi pareizi saprast šos jēdzienus un ievērot patiesas, universālas brīvības un taisnības principus jeb likumus.

Brīvības un taisnības principi nav atkarīgi no tā, vai tos realizē, vai arī ignorē kāda lielāka vai mazāka reliģiozu vai sekulāru ļaužu grupa, baznīca, valsts iekārta, vai arī to apvienojums – tie ir neatkarīgi no cilvēku mainīgiem režīmiem. Tos reizēm mēdz saukt par vispārcilvēciskām vērtībām, kas ierakstītas cilvēku gēnos, apziņā jeb sirdīs. Adventisti uzskata, ka šos nemainīgos principus un vērtības, kā arī brīvības un taisnības izjūtu Radītājs ir ierakstījis cilvēku sirdsapziņā, un vispilnīgāk tie ir definēti Dieva Vārdā un likumos; cilvēku brīvība, taisnīgas attiecības un laime vai nelaime ir atkarīga no to ievērošanas. Diemžēl visos laikmetos ir bijuši cilvēki, kas tos ir atmetuši un dažādos veidos apspieduši savus līdzcilvēkus.

Visveiksmīgāk tas ir darīts izmantojot reliģisku sakralizāciju. L. Verduīns varas sakrālismu definē sekojoši: „Ar sakrālu sabiedrību mēs saprotam sabiedrību, kuru satur kopā reliģija, kurai tie ir nodevušies.”⁹⁰ Ringolds Balodis, atsaucoties uz M. Revinkelu raksta: „Ja valsts varai ir reliģiska nokrāsa, tad tāda ‘reliģiskota’ vara to var padarīt šausmīgu. Visbīstamākajā formā tas izpaužas kā valsts varas absolutizēšana un dievināšana, proti, kad valsts vara tiek nepareizi uzskatīta par paša Dieva varu.”⁹¹ „Gan laicīgie valdnieki, gan Baznīcu vadītāji mēdz būt arī despoti. Ja abi šie despotisma veidi saplūst vienā, var atkārtoties inkvizīcijas draudi.”⁹² Bet despotisms un inkvizīcija nav savienojama ar Dieva mīlestības brīvības likumu. Iepriekšējā nodaļā tika sniegts adventistu skatījums uz ļaunuma cēloni un tā autora – sātana centieniem apkarot Dieva brīvības un mīlestības likumu un vajāt „atlikuma” draudzi. Vēstures piemēri liecina, ka vissekmīgāk to var veikt „reliģiskotā” jeb sakralizētā veidā.

Leonards Verduīns un brāļi Stendiši apraksta, ka visbriesmīgāk cilvēku brīvība ir tikusi apdraudēta tieši valsts varas saistībā ar reliģijām – caur sakrālismu, kas tiek uzspiests ar brutālu varu.⁹³ Savukārt pretstatā vardarbīgajam sakrālismam cauri laikmetiem ir darbojusies nevardarbīga Kristus „brīvā draudze”, kā to apzīmējis un apraksta Gunārs Vestins. Šī brīvība cauri laikmetiem ir izteikta vārdos par godāšanas un paklausības augstāko autoritāti „Dievam būs vairāk klausīt nekā cilvēkiem”, bet tā ir izsaukusi visdespotiskākās un visnežēlīgākās ķeceru vajāšanas.⁹⁴

Gan viduslaiku ķeceri, gan mūsdienu adventisti, gan visu laikmetu „brīvās” „atlikuma” draudzes pārstāvji dažādās enciklopēdijās un grāmatās, kā arī tautā reizēm ir apzīmēti kā sekta. Tomēr apzīmējumi „sektanti”, „herētiķi” un „ķeceri” ir uzskatāmi kā relatīvi jēdzieni, kas ir atkarīgi no atskaites punkta jeb autoritātes, attiecībā pret ko attiecīgās sabiedrības daļas nostāja un rīcība tiek vērtēta – pret Dieva Vārdu vai valdošo baznīcu. Līdzīgu principu sadursme un apzīmējumi ir atzīmēti jau apustuļu laikos. Apustulis Pāvils tika nosaukts kā „nācariešu sekta vadonis” un apustuļu laika draudze nosaukta par sektu: „jo par šo sektu mums zināms, ka tai visur runā pretī”.⁹⁵ Grieķu Jaunās Derības minēto vārdu „sekta” un „sektu” vietā ir vārds - αἵρεσις *haireisis* {hah'-ee-res-is}, kas nozīmē – mācība, sekta, ķecerība; no tā arī vārds – „herēze” ir atvasināts. Latīņu Bībeles tulkojumā ir lietots vārds *sectae*. Ja tiek uzskatīts, ka latīņu vārdam – *sectae* ir kopīga sakne – *sec* ar citiem latīņu vārdiem, kas nozīmē

⁹⁰ Standish, C. D., Standish, R. R., *Liberty in the Balance* (USA: Hartland publications 1998.), p. 76. (Citēts no: Verduin, Leonard, *The Reformers and Their Stepchildren*. The Christian Hymnary Publishers. p. 23.)

⁹¹ Balodis, Ringolds, *Valsts un baznīca* (Izdevniecība „Nordik”, 2000.), 68. lpp. (Atsauce uz Revinkels A.M. Kristietis un valsts vara//Militārais apskats. Rīga: Junda, 1977. 1 (105). 53,54. lpp. (Dr. Alfred M.Rehwinkel)

⁹² Ibid., 111. lpp.

⁹³ Standish, C. D., Standish, R.R., *Liberty in the Balance* (USA: Hartland publications 1998.), p. 76-85. (Citēts no: Verduin, Leonard, *The Reformers and Their Stepchildren*. The Christian Hymnary Publishers, p. 22-52.)

⁹⁴ Westin, Gunnar, *The Free Church Through the Ages* (USA, Nashville, Tennessee: Broadman Press, 1958.); Ap.d.5:29.

⁹⁵ Ap.d.24:5; 28:22.

cirvis, atcirst, atšķelt, sagriezt, sadalīt un tamlīdzīgi, tad arī jautājums – „kas no kā ir atšķēlies” un apzīmējums – „sekta” ir uzskatāmi kā relatīvi jēdzieni. Reformācijas „rīta zvaigzne” Džons Viklifs puda uzskatu, ka „herētiķi, ķeceri jeb sektanti nav tie, kas īsteno Dieva Vārdu, bet gan tie, kuri grēka dēļ ir šķirti no Dieva – bīskapi un priesteri, kas dzenas pēc pasaulīgiem labumiem un ar saviem vārdiem un darbiem aizliedz Rakstus, ir īstie herētiķi, ķeceri jeb sektanti.”⁹⁶ Tādiem un līdzīgiem vārdiem ir pausts uzskats, ka gadsimtu gaitā pakāpeniskā Rakstu mācības atmešana, eklektiska pagānisma reliģiju elementu sinkrētisma iejaukums viduslaiku baznīcā, izveidojot savas tradīcijas, kā arī baznīcas un laicīgās varas apvienojums – sakralizācija un „brīvās” „atlikuma” draudzes pārstāvju vajāšanas, to zināmā pakāpē ir atšķēlis no Kristus un apustuļu laiku draudzes ticības, mācības, vienkāršības un skaidrības. Pretstatā šai atkrišanai viduslaiku tumsā, kas dažādos materiālos plaši ir aprakstīta, Kristus ar saviem vārdiem un darbiem ir skaidri deklarējis, ka Viņš savu valstību nav nācis uzcelt ar varu: „Mana valstība nav no šīs pasaules, ja Mana valstība būtu no šīs pasaules, tad Mani kalpi par to kautos.”⁹⁷ Diemžēl analogiski komunistiem, sakrālā islāma radikāliem aizstāvjiem un citiem savu ideoloģiju/reliģiju vardarbīgiem aizstāvjiem, sakrālais viduslaiku baznīcas un laicīgās varas apvienojums tika veidots un „saglabāts ar brutāla spēka palīdzību”.⁹⁸

Verduīns savā darbā *The Reformers and Their Stepchildren* parāda filozofisko pamatojumu reliģiskās un pasaules varas sajaukuma sakrālisma motivētai savas reliģijas brutāli vardarbīgai uzspiešanai un citādi domājošo vajāšanām, kā arī koncepciju par draudzes/baznīcas šķiršanu no valsts varas kā brīvību veicinošu faktoru.⁹⁹ Kaut arī seno laiku sakrālais reliģijas un laicīgās varas apvienojums parasti pieprasīja nedalītu lojalitāti attiecīgi dievinātā valdnieka un attiecīgās valsts varas atzītai reliģijai, tomēr Daniela 3.nodaļā ir aprakstīts, ka dzīvā Dieva – Radītāja pielūdzēji atteicās pildīt šādu lielās Babilonas valdnieka Nebukadnēcara pavēli zēlot zelta tēla priekšā. Par to viņi tika iemesti uguns ceplī. Bet Kungs savējos neaizmirsā. Tiem cilvēka izskatā pievienojās pats Dieva Dēls. Karstumu un aukstumu noteicošā Kunga klātbūtnē uguns zaudēja savas iznīcinošās spējas. Kad Sadrahs Mesahs un Abed-Nego iznāca milzīgā ļaužu pulka priekšā, izrādījās, ka tie ir pilnīgi neskarti. Tika aizmirsts ar tādu sajūsmu celtais lielais zelta tēls. Dzīvā Dieva klātbūtnē ļaudis trīcēja un drebēja. Pazemotais ķēniņš izsaucās: „Slavēts lai ir Sadraha, Mesaha un Abed-Nego Dievs, kas sūtījis savu eņģeli un izglābis savus kalpus, kuri paļāvās uz Viņu un netaupīja savu dzīvību, pārkāpdami ķēniņa pavēli, lai negodātu un nepielūgtu citu Dievu!” Viņš arī izdeva pavēli, „ka visās tautās, ciltīs un valodās ikvienu, kas zaimotu Sadraha Mesaha un Abed-Nego

⁹⁶ Westin, Gunnar, „*The Free Church Through the Ages*” (USA: Broadman Press, 1958.), p. 32.

⁹⁷ Jņ.18:36.

⁹⁸ Aland, Kurt, *A History of Christianity* (USA: Fortress Press, 1986.), Vol.2. p.4.

⁹⁹ Standish, Colin D., Standish, Russell R., *Liberty in the Balance* (USA: Hartland publications 1998.), p. 76.

Dievu, būs sacirst gabalos un viņa namu pārvērst par mēslu kaudzi, jo nav cita tāda Dieva, kas tā varētu izglābt.”¹⁰⁰ E. Vaite valdnieku pilnvaru robežas komentē sekojoši: „Atklāti atzīstot, un mēģinot slavēt un paaugstināt Debesu Dievu pāri visiem citiem dieviem, ķēniņš rīkojās pareizi, bet gribēdams savus padotos piespiest uz līdzīgu ticības pārliecību un līdzīgu godbijību, Nebukadnēcars pārkāpa laicīga valdnieka tiesības.”¹⁰¹ Otrs gadījums par sakrālu mentalitāti un nepakļaušanos tai, ir pierakstīts Daniela 6.nodaļā, kā mēģinājums gāzt Daniēlu no Bābeles pārvaldes. Ķēniņš Dārijs tika pārliecināts izdot likumu, kas trīsdesmit dienu laikā atzītu tikai viņu vienu pašu kā pielūgsmes objektu. Kaut arī par nepaklausību draudēja nāves sods lauvu bedrē, Dāniēls parādīja gan uzticību Dievam, gan laicīgo varu robežas:

Visos gadījumos, kur valdniekam bija tiesības pavēlēt, Dāniēls gribēja tam paklausīt, bet ne ķēniņš, ne viņa pavēle nevarēja to novērst no uzticības ķēniņu Ķēniņam. Tā pravietis droši, bet mierīgi un pazemīgi paziņoja, ka nevienai varai nav tiesības iejaukties starp dvēseli un Dievu. Atrazdamies elku pielūdzēju vidū, viņš palika šīs patiesības uzticīgs liecinieks. Viņa bezbailīgā pieķeršanās taisnībai bija spoža gaisma šī pagānu galma morālajā tumsā. Vēl šodien Dāniēls ir kā cienīgs paraugs kristieša bezbailībai un uzticībai.¹⁰²

Stendiši raksta, ka Jaunās Derības kristietība atšķiras no pagānisma. Tā paredz likumīgu lomu civilajai pārvaldei, bet izslēdz civilo varu tiesības samīdīt pilsoņu sirdsapziņu. Īstenībā tieši kristietība lika pamatus tām privilēģijām, kādas šodien bauda brīvās valstis. Tā ir nacionāla lojalitāte, kas nav celta uz unificētu reliģisku praksi, bet drīzāk uz pilsoņu tiesībām ievēlēt vadītājus, kam tie būs lojāli, un kuri, kā tiek sagaidīts, noteiks taisnīgus likumus. Savienoto Valstu konstitūcija, kas nodrošina reliģijas brīvību šķirtu no civilās pārvaldes, ir pierādījusi patiesas republikāņu pārvaldes formas efektivitāti. Līdzīga reliģijas brīvība ir raksturīga arī noteiktās konstitucionālās monarhijās. Fakts, ka pilsoņi var pielūgt atšķirīgi cits no cita un pat spēcīgi nepiekrīt citiem, nekādā ziņā neietekmē pilsoņu uzticību valstij. Verduīns to izsaka sekojoši: „Jaunās Derības ideja par sociālu kompozitismu ir vienīgā reālā alternatīva smieklīgajām ideoloģijām, no kurām cēlušās modernās bez-izvēles un aizliegtas izvēles valstis”. Verduīns turpina:

Vajāšanas, kurām pirmo gadsimtu kristieši bija pakļauti, bija romiešu sabiedrības sakrālistu uzskatu un ieradumu papildus darbs (*outworking*). Romas valstī bija oficiāli noteikts pielūgsmes Objekts un no katra romiešu pilsoņa tika sagaidīta tā godināšana. Nozīmīgi ir tas, ka pirmo gadsimtu kristieši neveica krusta karus, lai izstumtu šo Objektu ar jaunu un labāku Objektu, noliekot tā vietā Rakstu Dievu. Sākotnējā draudze negrasījās novākt Objektu, kas joprojām atradās laukumā, lai tā vietā uzstādītu savu Objektu.¹⁰³

¹⁰⁰ Dan.3:28, 29.

¹⁰¹ **White, G. Ellen**, *The Story of Prophets and Kings* (USA: Pacific Publishing Association, 1953.), p. 503-511. Ellen G. White Books [tiešsaiste] - [atsauce 11.03.2008.]. Pieejams: <http://www.nisbett.com/reference2/pk/default.htm>

¹⁰² *Ibid.*, p. 542.

¹⁰³ **Standish, C. D., Standish, R. R.**, *Liberty in the Balance* (USA: Hartland publications 1998.), p. 77. (Citēts no: **Verduin, Leonard**, *The Reformers and Their Stepchildren*. The Christian Hymnary Publishers, p. 25.)

Pirmo gadsimtu kristiešu izplatītā evaņģēlija vēsts, liecināšana par Kristu un kristiešu ideoloģija netika aizstāvēta vai uzspiesta ar fizisku varu, kā tas notika tā laika sakrālajā Romā, vēlāk viduslaiku baznīcā un tamlīdzīgi. Raksturīgs sens piemērs par vēlmi veikt vardarbību, aizstāvēt savu reliģiju, ir minēts Soģu 6.nodaļā, ko Ellena Vaite komentē sekojoši:

Izraēla tauta bija sākusi kalpot elkiem, par ko „Kungs tos nodeva midiāniešu [pakļautībā] septiņus gadus”, pēc tam, kad ļaudis savās bēdās nožēloja grēkus, Dievs aicināja atbrīvotāju Gideonu. Gideons uz Kunga pavēli vispirms veica reliģisku reformu – naktī salauza sava tēva uzcelto altāri Baālam un uzcēla altāri Kungam. Bet lielas bija to Ofras iedzīvotāju dusmas, kas nākamā rītā nāca pielūgt Baālu. Viņi pēc pagānu sakrāliem ieradumiem būtu atņēmuši Gideonam dzīvību, ja viņa tēvs to nebūtu aizstāvējis un devis ļoti saprātīgu atbildi: „Vai jūs tiesāsi par Baālu? [...] Ja viņš ir dievs, tad lai viņš pats par sevi tiesājas tāpēc, ka viņa altāris ir nolauzīts.”¹⁰⁴

Ja šo Gideona tēva izteikto principu ievērotu tie, kas kādas reliģijas vai sakrālisma vārdā ar brutālu spēku grib pakļaut vai iznīcināt „neticīgos”, „islāma pravieša Muhameda un Korāna zaimotājus”, „ķecerus” un tamlīdzīgus, tad viduslaiku un mūsdienu pasaulē valdītu ne vien tolerance, bet gan ticības un sirdsapziņas brīvība. Kristus saviem sekotājiem bija devis lielu uzdevumu pasludināt evaņģēliju visām tautām, ietverot „visus ļaudis”, bet atšķirībā no pagānu vardarbīgās sakrālās mentalitātes, to vajadzēja veikt ar miermīlīgām metodēm – ierodoties kāda namā, sakot „miers ar jums”, bet „ja kas jūs negrib uzņemt, nedz klausīt jūsu vārdus, tad izejat no tā nama vai no tās pilsētas”, nevis uzspiežat savu miera mācību ar krusta karu vai inkvizīcijas palīdzību, jo tie ir nesavienojami jēdzieni tāpat kā „Kristus nav savienojams ar Belialu”.¹⁰⁵ Par Kristus sekotāju nevardarbīgu mentalitāti un miera misiju liecina vairākkārtīgi apustuļu Pāvila, Pētera un Jāņa vēstuļu, kā arī Atklāsmes grāmatas sākumā ietvertie vārdi: „Žēlastība jums un miers no Dieva, mūsu Tēva, un Kunga Jēzus Kristus!”

Kristiešu „miera evaņģēlijs” pirmajos gadsimtos nevardarbīgi izplatījās ļoti strauji, kā to liecina Jaunā Derība un vēstures liecības. To veicināja Romas impērijas milzīgā teritorija, kurā bija aptvertas daudzas zemes un apvienotas daudzas tautas un rases: romieši, grieķi, ķelti, ģermāņi, ziemeļāfrikāņi, sīrieši, eģiptieši, jūdi un citi. Kristietības vēstnešus netraucēja valstu robežas. Romas provinces vienoja ceļu tīkls ar cietu akmeņiem klātu pamatu. Tirgotāji ceļoja uz Arābiju, Indiju, purvainām Ģermānijas mežu teritorijām un citur. Flote bija iztīrījusi jūru no jūras laupītājiem – pirātiem. Tirdzniecības kuģu satiksme plauka. Kristietības vēstnešiem kļuva arvien vieglāk apceļot pazīstamo pasauli. Saistībā ar tirdzniecību, vergu tirdzniecību, Romas leģionu un ierēdņu pārvietošanos, Romas impērijas pilsētās, it īpaši Vidusjūras reģionā, dažādas tautības sajaucās un radās nojauta par cilvēci. Citus vairs tik ļoti neuzskatīja

¹⁰⁴ Soģu 6: 1, 25-31; **White, G.Ellen**, *The Story of Patriarchs and Prophets* (USA: Pacific Press Publishing Association.1958.), p. 546,547. Ellen G. White Books [tiešsaiste] - [atsauce 11.03.2008.]. Pieejams: <http://www.nisbett.com/reference2/pk/default.htm>

¹⁰⁵ Mt.28:19,20; 10: 12-14; Lk.10:5,6; 2.Kor.6:15.

par „barbariem”, kā agrāk senie grieķi un romieši uzskatīja svešiniekus, bet vērtēja kā cilvēkus; un to pašu mācīja arī kristiešu sludinātāji. Kristiešu izplatība teritoriāli un skaitliski strauji pieauga. Tertuliāns savā apoloģijā varēja rakstīt: „Mēs uznācām uz skatuves tikai vakar un jau esam piepildījuši jūsu institūtos, pilsētas, lielpilsētas, [...] cietokšņus, pilis, senātu un forumu; tikai tempļus esam atstājuši jums.” Saskaņā ar baznīcas vēsturnieka Valtera Eberharda rakstīto, līdz 250.gadam Romas valstī kristiešu skaits bija pieaudzis līdz miljonam. Kristiešu vajāšanas, kas ar lielāku vai mazāku intensitāti dažādos periodos tika veiktas, tikai nedaudz spēja kavēt pirmkristiešu draudzes dzīvotspēju un attīstību, bet no otras puses tās tieši pasargāja tās skaidrību, jo draudzē netika uzņemti neatgriezti locekļi.¹⁰⁶

No sākuma pirmkristiešus nepatiesa apsūdzēja un nežēlīgi vajāja gan jūdi, gan pagāni. Par atteikšanos piedalīties pagānisma reliģiju un ķeizara pielūgsmē daudzi tika mocīti, spīdzināti un nonāvēti. Apraksti par to ir visai baisi, piemēram:

Vajāšanas, kas iesākās Nerona valdīšanas laikā, kad mocekļa nāvē mira Pāvils, ar lielāku vai mazāku niknumu turpinājās vairākus gadsimtus. Kristiešus nepatiesa apsūdzēja visatbaidošākajos noziegumos un paziņoja, ka lielās nelaimes – bads, mēris un zemestrīces – ir radušās viņu dēļ. Tiem, kļūstot par vispārēja naida un aizdomu objektu, tūlīt arī radās ļaudis, kas peļņas dēļ nodeva nevainīgus cilvēkus. Tos notiesāja kā dumpiniekus, kas sacēlušies pret impēriju kā reliģijas ienaidniekus un sabiedrībai kaitīgus elementus. Ļoti daudzus izveda pie plēsīgiem zvēriem vai dzīvus sadedzināja amfiteātros. Dažus piesita krustā, citus ietina savvaļas dzīvnieku ādās un nometa arēnā, kur tos saplosīja suņi. Bieži vien viņu sodīšana izvērtās par vislielāko liksmības brīdi tautas svētku laikā. Milzīgi ļaužu pulki nāca, lai mielotu acis šajos skatos, ar smiekliem un aplausiem, sveicot mirstošo kristiešu nāves mokas.¹⁰⁷

Bet ārējā pretestība uzturēja viņu uzticības skaidrību, veicināja viņu izplatību un skaita pieaugumu. Tertuliāna apoloģijā, uzrunājot pagānu valdniekus, kas gribēja pastiprināt vajāšanas, teikts: „Jūs varat mūs nokaut, spīdzināt, nolādēt [...]. Jūsu netaisnā rīcība tikai pierāda, ka mēs esam nevainīgi [...]. Jūsu nežēlība jums neko nedod [...]. Jo biežāk jūs mūs nopļaujāt, jo straujāk aug mūsu skaits; kristiešu asinis ir sēkla.”¹⁰⁸ Fakts bija tāds, ka cilvēki atgriezās pie Kristus pat ķeizara galmā un vietās, kur to vismazāk gaidīja. Kristus sekotāju skaits strauji pieauga.

Saskaņā ar Valtera Eberharda rakstīto, no 200.-250.gadam ārējie spaidi samazinājās, bet pēc tam ar četrdesmit gadu atstarpi sekoja divas plānveidīgas vajāšanas. Pirmā – imperatora Decija (250.-251.) un Valeriāna (257.-260.) laikā, bet otrā – imperatoru Diokleciāna un Galerija laikā (302.-311.) Imperators Decijs ieviesa likumus, kas prasīja, ka

¹⁰⁶ Eberhardt, Walter, op. cit., S. 9-11.

¹⁰⁷ White, G. Ellen, *The Great Controversy* (USA: Pacific Press Publ. Ass., 1950.), p. 40.; White Estate [tiešsaiste] - [atsauce 11.03.2008.]. Pieejams: <http://www.egwtext.whiteestate.org/gc/gc.html>

¹⁰⁸ Ibid. (Citēts no: *Tertullian's Apology*. Paragraph 50. (ed.T.and T. Clark, 1869.)

katram ir jāparāda, ka viņš upurē Romas pagānu dieviem vai arī par nepakļaušanos jātiek sodītam ar nāvi.¹⁰⁹

Tas viss liecina, ka tā laika agrā kristietība bija krasā kontrastā sakrālajam pagānu domāšanas veidam. Verduīns apraksta varas sakrālisma attīstības sākumu kristietībā. Viņš izklāsta, ka šis apzīmējums pats par sevi kristietībai ir anomālija, kas saskaņā ar saviem pamatprincipiem, nevar būt sakrāla. Kad pagānisms panīka un kristietība palika stiprāka, tad bija iespēja, ka kristietības nostiprināšanās ieņems pagānisma vietu sekulārajā sabiedrībā un attīstīs pati savu varas sakrālismu, un tieši tas arī notika.¹¹⁰

Pārmaiņa notika strauji. Imperatora Diokleciāna uzsāktajā briesmīgajā kristiešu vajāšanu dekādē daudzi kristieši zaudēja savas dzīvības un citi tika tik ļoti drausmīgi mocīti, ka pat labu laiku pēc vajāšanu beigām – 325. gada Laodiķejas koncilā daudzi bīskapi ieradās drausmīgi sakropļoti. Situācija dramatiski bija izmainījies tūlīt pēc tam, kas Konstantīns 312. gadā ieņēma Romas Impērijas troni. Bet tas, kas pirmajā brīdī likās kā Dieva uzticīgo ļaužu atbrīvošana, izrādījās sākums tumšam kristietības periodam, kas raksturojams ar strauju atkrišanu no Kristus mācības skaidrības, neatgrieztu pagānu iefiltrēšanos draudzē/baznīcā, mācību sagrozījumus, dievkalpojuma kārtības maiņu, Svēto Rakstu aizliegumu un piespiedu varas teoloģijas iejaukšanu kristietībā, kas izvērtās par vardarbīgu sakrālisma varu.

Pirmkristiešu dievkalpojumi pirmo gadsimtu vajāšanu laikos bija ļoti vienkārši. Tie sapulcējās savos namos, vientuļās vietās, dažkārt pat naktīs un katakombās. Tie „šur tur namos maizi lauzīja”.¹¹¹ Dievkalpojumu centrā bija Rakstu lasīšana un izskaidrošana. Draudzes vakarēdiens bija piemiņas mielasts, kura centrā bija Kunga Jēzus krusta nāve un gaidāmā Viņa otrā atkal atnākšana (nevis eiharistija ar transsubstanciācijas mācību).¹¹²

Saskaņā ar Valtera Eberharda un citu rakstīto, ļoti līdzīgi pirmkristiešu praksei, gadsimtiem ilgi bija arī valdiešu dievkalpojumi, bet lielajā baznīcā pakāpeniski daudz kas bija mainījies. Kad kopš Konstantīna laika, ķeizari un draudzes sāka celt greznas baznīcas, eiharistija, ko vēlāk nosauca par mesi, kļuva par dievkalpojuma kulminācijas punktu. „Jo vairāk izzuda no baznīcas garīgā dzīve, jo greznāka kļuva dievkalpojumu ārējā forma. Šinī laikā svētrunas sasniedza savus ziedu laikus, bet draudzes locekļi gandrīz vairs nelasīja Svētos Rakstus.”¹¹³

Kristiešu vairākums beidzot piekrita pazemināt savu standartu, un tā izveidojās savienība starp kristietību un pagānismu. Lai gan elku pielūdzēji atklāti atzina, ka viņi ir atgriezti, un pievienojās draudzei, tie tomēr joprojām turpināja pielūgt elkus,

¹⁰⁹ Eberhardt, Walter, op. cit., S. 21, 22.

¹¹⁰ Standish, Colin D., Standish, Russell R., *Liberty in the Balance* (USA: Hartland publications 1998.), p. 79.

¹¹¹ Ap.d.2:46.

¹¹² Ap.d.6:2; 1.Kor.11:23-26; u.c.

¹¹³ Pēc Eberhardt, Walter, op. cit., S. 66.

izmainot tikai pielūgšanas priekšmetus, jo tagad viņi pagodināja Jēzus, un pat Marijas un svēto svētbildes. Tā netīrais elku pielūgšanas raugs, ienests draudzē, turpināja savu postošo darbu. Draudzes ticībā un dievkalpojumos ieviesa neveselīgas mācības, mānticīgus rituālus un elkus pagodinošas ceremonijas.[..] Bībeli vairs neatzina par ticības mērauklu.¹¹⁴

Dievkalpojumus sāka noturēt kā runas mākslas priekšnesumus tautas vairākumam nesaprotamā latīņu valodā. Eklektiski baznīcā tika ieviesti pagānisma reliģiju sinkrētisma elementi, par ko ir pieejami plaši apraksti. Līdz beidzot, pēc dažiem gadsimtiem, Bībeles, kas nebija baznīcas izdevumi, kas paredzēti tikai tās garīdzniekiem, tika paziņotas kā neatbilstošas oriģinālam un iekļautas aizliegto grāmatu sarakstā - *index librorum prohibitorum*.

Turpretī tie, kas Bībeli atzina kā Dieva Vārdu, cīnījās „par to ticību, kas vienreiz tiem svētiem ir dota” - viņu teoloģija bija vienkāršā Dieva Vārdā balstīta „viena ticība”, kas „nāk no Dieva Vārda”.¹¹⁵ Jau Hrizostoms, tā laika ievērojamais sprediķotājs, kurš mira 407. gadā, jutās spiests nostāties pret vājprātu, it kā Bībele būtu grāmata tikai garīdzniekiem vai mūkiem, bet ne lajiem, kas viduslaikos noveda pie pāvesta pavēles aizliegt citu izdotās Bībeles.¹¹⁶ Adventistu Bībeles komentāri Daniela 7. nodaļu, saistībā ar apustuļa Pāvila brīdinājumu, ka „no jūsu pašu vidus celsies vīri, ačgārnības* runādami” un par „atkāpšanos”, jeb „atkrišanu”, kad parādīsies „grēka cilvēks” un „netaisnības noslēpums”,¹¹⁷ to komentē sekojoši:

Vietējās draudzes pārvalde Svētā Gara vadībā galu galā tika aizvietota ar baznīcas autoritārismu viena baznīcas priekšstāvja – bīskapa [pāvesta] rokās, kuram katrs baznīcas loceklis tika personīgi pakļauts, un vienīgi tikai caur viņu katram bija pieejama pestīšana. Turpmāk baznīcas vadība tika uzskatīta kā baznīcu pārvaldoša tā vietā lai tai kalpotu un ‘lielākais’ vairs nebija viens, kas uzskatīja sevi par ‘visu kalpu’. Tā pakāpeniski attīstījās koncepcija par priesteru hierarhiju, kas nostājās starp individuālu personu un Dievu.¹¹⁸

Tiklīdz individuālas personas un lokālās draudzes svarīgums tika sagrauts, kristietībā kā visaugstākā vara uzradās Romas bīskaps. Ar imperatora palīdzību šis augstākais bīskaps jeb pāvests tika atzīts kā universālās draudzes redzamā galva, kas apveltīta ar visaugstāko autoritāti pār visiem draudžu vadītājiem visā pasaulē. Bet tas veicināja atkrišanu no sākotnējā.

Pāvestības vadībā kristīgā baznīca iegrīma arvien dziļākā atkrišanā. Pieaugošā popularitāte paātrināja tās pagrimumu. Pazeminātie standarti ļāva neatgrieztajiem baznīcā justies komfortabli. Ļaužu masas, kas maz ko zināja par patiesu kristietību, pievienojās tai tikai vārda pēc, bet paņemot līdz savas pagāniskās doktrīnas, tēlus, pielūgsmes veidus, godināšanas, svētkus un simboliku. Šie kompromisi starp pagānismu kristietību vadīja „grēka cilvēka” – gigantiskas aplamas reliģijas sistēmas – patiesības un maldu sajaukuma izveidē. 2.Tesalonīķiešu 2.nodaļas pravietojums nenosoda individuālas personas, bet atmasko reliģisku sistēmu, kas ir atbildīga par

¹¹⁴ **White, G. Ellen**, *The Great Controversy* (USA: Pacific Press Publ. Ass., 1950.), p. 43, 45.; White Estate [tiešsaiste] - [atsauce 11.03.2008.]. Pieejams: <http://www.egwtext.whiteestate.org/gc/gc.html>

¹¹⁵ Jūdas 3; Ef.4:5; Rom.10:17.

¹¹⁶ **Schaff, Philip**, *History of the Christian Church* (Michigan: Grand Rapids, 1949.), ch. 222.

¹¹⁷ Ap.d.20:29-30; (*gr. - διαστρέφω – *diastréphō*- KJV tulkots „perverse things” un Glikā tulkojumā „negantas lietas runādami”); 2.Tes.2:3,4,7.

¹¹⁸ *SEVENTH-DAY ADVENTISTS BIBLE COMMENTARY* (USA: 1953.) Vol. IV. p. 834,835.

lielu atkrišanu. Tomēr daudzi ticīgie šajā sistēmā pieder Dieva universālajai draudzei, jo tie ir dzīvojuši saskaņā ar visu tiem esošo gaismu.¹¹⁹

Par tā laika sagrozījumiem varētu daudz rakstīt, bet galvenais ir tas, ka tie neaprobežojās tikai ar atšķirīgām reliģiskām dogmām un formām, kas kļuva par tradīcijām, bet turpinājumā tas izvērtās par brutālu vardarbību pret tiem, kas uz Dieva Vārda pamata atteicās šos sagrozījumus pieņemt. Tā sākās baznīcas vardarbīgais sakrālisms pēc mežonīgo pagānisma reliģiju un sakrālo valstu parauga.

Sākās to vajāšanas, kuri nepakļāvās baznīcas vadītāju ediktiem. Baznīcas vadītāju pusē tagad bija imperatora zobens, lai piespiestu nepakļāvīgos disidentus – herētiķus. Tie tagad kļuva par nežēlīgas tirānijas nelaimīgiem upuriem. Kaut arī atkrišana no apustuļu laika ticības mācības un vairāki sagrozījumi baznīcā tika ieviesti pakāpeniski maziem soļiem vairāku gadsimtu gaitā, tomēr straujas izmaiņas bija vērojamas tiklīdz Romas imperators Konstantīns ieguva varu un tika iesaistīts izdot likumus reliģijas laukā; tā tika atvērtas durvis, lai vajātu tos, kuri sirdsapziņas dēļ atteicās sekot baznīcas ediktiem un imperatora dekrētam. Tādā veidā gandrīz negaidot, ļoti strauji tika likts pamats sakrālisma attīstībai kristietības kontekstā. Verduīns ziņo par tādu Konstantīna atraisītu tendenci – par radikālu lomu maiņu:

Kristiešu reliģija tagad baudīja labumus, ja tos var uzskatīt par labumiem, kādus līdz šim baudīja etniskā reliģija [pagānisms]. Grūtības, kuras agrāk nāca pār kristiešiem, tagad kļuva par to daļu, kas vēl kavējās senajās pagānu svētnīcās; un tā paša iemesla dēļ – jo tie apdraudēja tagadējo sakrālo kārtību. Ceturtā gadsimta beigās vienkāršākais upuris, kas tika pienests kādreizējam Objektam, pat tikai māju svētnīcās, pakļāva to pienesējus smagam sodam. Sapulcēšanās uz reliģijas pasākumiem, kas tagad bija ārpus likuma, tika stingri aizliegta. Indoktrinācija (ideoloģiska apstrāde; iedvešana) vecajās senās reliģijas mācībās bija strikti aizliegta. Nekristītām personām lika apmeklēt katehisma klases, lai sagatavotos kristībām. Tie, kas bija to pieņēmuši, bet atkal atgriezās vecajos ceļos, tika pakļauti galējam sodam.¹²⁰

Stendiši, Valters Eberhards, Gunārs Vestins un citi apraksta, ka pretstatā lielajai baznīcai bija kristiešu daļa, kas atteicās pakļauties šādam sakrālam modelim. Tos sauca par donātistiem. Tie pretojās pret Konstantīna likuma realizēšanu – uzspiest kristietības ticību neticīgiem. Atšķirība starp donātistiem un sakrālistiem nebija tik daudz viņu citās doktrīnās vai teoloģijā, bet gan attiecībā uz draudzes/baznīcas raksturu un lomu sabiedrībā. Donātisti oponenta spēka lietošanai, kuru tie uzskatīja drīzāk par sātana nevis Kristus metodi. Viņi bija koncentrējušies Ziemeļāfrikā un oponenta pret pagānu vajāšanām no „kristiešu” sakrālistu puses. Donātisti uzskatīja, ka kristieši ir no pasaules vairākuma atšķirīga minoritāte. Bet „kristiešu” sakrālisti uzskatīja, ka visiem pilsoņiem, neatkarīgi no viņu nodošanās vai dievbijības līmeņa, ir jābūt kristiešiem. Tādā veidā pakļaušana ar varu kļuva par parastu

¹¹⁹ SEVENTH-DAY ADVENTISTS BELIEVE... (USA: Review & Herald Publishing Association, 1988.), p. 155.; Atissue [tiešsaiste] - [atsauce 03.03.2008.]. Pieejams: <http://www.sdanet.org/atissue/books/27/>

¹²⁰ Standish, Colin D., Standish, Russell R., *Liberty in the Balance* (USA: 1998.), p. 79, 80. (Citēts no: Verduin, Leonard, *The Reformers and Their Stepchildren*. The Christian Hymnary Publishers, p. 32.)

parādību. Donātisti uzskatīja, ka pateicoties piespiedu metodēm, baznīca tiek piepildīta ar „nezālēm”, jo tādēļ notika daudzas steidzīgas „atgriešanās” no pagānisma nevis tāpēc, ka būtu notikusi sirds izmaiņa, bet gan aiz bailēm no represijām. Šādi „atgriezti” bija gatavi pieņemt jebkādas priekšlikumus, lai tikai izvairītos no fiziskām ciešanām un dzīvības briesmām. Turpretī uzticīgie kristieši ieņēma pilnīgi atšķirīgu nostāju, un drīz vien kļuva par briesmīgu vajāšanu objektu no savu agrāko brāļu puses. Šīs vajāšanas galvenokārt nebija vērstas pret viņu ticību vai paražām, bet drīzāk pret viņu opozīciju tam, ka baznīca un valsts vara tiktu apvienotas, uzurpējot prerogatīvu noteikt katra individuālo garīgo stāvokli, un valsti sadarbojoties ar baznīcu, kā tās ediktu tiesas izpildītājam. Šāda ātra notikumu maiņa vadīja uzticīgos draudzes locekļus „bēgt tuksnēsī”, „kur tiktu uzturēti 1260” dienu/gadus, par ko tika minēts iepriekšējās nodaļas beigās.¹²¹ Uzticīgie vienmēr sekoja donatistu pēdās, oponējot pret baznīcas un valsts varas apvienību. Tādā veidā ceturtajā gadsimtā sākās valdiešu kustība. Līdzīgi arī pietiekoši stiprā Ķeltu draudze no 6.-9. gadsimtam bija gandrīz pilnīgi atdalīta no Romas sakrālās mentalitātes. Citas grupas – tādas kā albigensi un hugenoti radās vēlāk.¹²² Tā bija „brīvā” jeb „atlikuma” draudze cauri laikmetiem. Tās galvenie vajātāji bija „baznīcas un valsts nesvētā savienība”, kas bija attīstījusies līdz ar garīguma pagrimumu baznīcā. „Romā baznīca attīstīja arvien sekulārāku profilu, arvien ciešāk saistoties ar impērijas pārvaldi.”¹²³

Ringolds Balodis, citējot N. Suvorovu, būtībā apstiprina to laiku sakrālās baznīcas laicīgās varas savienības esamību. Tikai būtu jāprecizē, kādā diskursā tiek lietots apzīmējums „kristīgā reliģija”, jo, saskaņā ar reformatoru, „brīvās draudzes” un adventistu uzskatu, viduslaiku baznīca bija atkāpusies no Rakstu un Kristus mācības, kā arī no pirmo gadsimtu pirmkristiešu mācības un prakses skaidrības; tā eklektiski bija iefiltrējusi pagānisma sinkrētismu, apvienojusies ar laicīgu varu un dominēja.

Kristīgās reliģijas spēks bija ļoti liels, un pamazām no situācijas, kad valsts kontrolēja Baznīcu, radās tādas attiecības, kur Baznīca sāka kontrolēt valsti. Jaunās reliģijas neatlaidība un pievilcība uzveica Romas varasvīru aprindās izplatīto daudzdievību, un IV gadsimta beigās Romā oficiāli tika aizliegta citu dievu pielūgšana. [...] Jaunās sistēmas pirmsākumos laicīgais valdnieks vienlaikus bija arī Baznīcas augstākais varas iemiesotājs. Agrākā Senās Romas demokrātiskā valsts varas organizācija, kas pamatojās uz kolektīvu vadību, tika aizstāta ar jaunu reliģijas un valsts attiecību formu – *valsts baznīcu*.¹²⁴

Ringolds Balodis turpina, ka pēc Romas impērijas sašķelšanās, kad imperators Justiniāns 6. gadsimtā iedibināja Bizantijas valsti, arī šajā impērijā pastāvēja kristīgā valsts baznīca, kas savā ziņā bija vēl „stingrāka” nekā Rietumu tipa valsts baznīca. Tai bija

¹²¹ Atkl.12:6, 14.

¹²² **Standish, C. D., Standish, R. R.**, *Liberty in the Balance* (USA: Hartland publications 1998.), p. 80, 81.

¹²³ *SEVENTH-DAY ADVENTISTS BELIEVE...* (USA: Review & Herald Publishing Association, 1988.), p. 155,156.; Atissue [tiešsaiste] - [atsauce 03.03.2008.]. Pieejams: <http://www.sdanet.org/atissue/books/27/>

¹²⁴ **Balodis, Ringolds**, *Valsts un baznīca*. Izdevniecība („Nordik”, 2000.), 75. lpp. (Citēts no: **Суворов, Н.**, *Учебник Церковного права*. М., 1913. с. 460.; **Suvorovs, N.**, *Učebnik Cerkovnovo prava*. 460. lpp.)

raksturīga „valsts un baznīcas saplūšana” un „valsts varas nodrošinājums Baznīcas likumu izpildē.” Būtībā Justiniāna laikā baznīca sāka dominēt pār valsti:

Viduslaikos, kad Rietumu pasaulē radās centralizētais Romas pāvestu institūts, katoļu baznīca ieviesa valsts un Baznīcas attiecībās vēl šādas iezīmes: - pāvestiem piederēja augstākā vara valstī (ja karalis neklausīja pāvestu vai „rīkojās pretrunā ar Dieva gribu”, pāvests karali varēja atlaist un karalisko varu uzticēt citam); - Baznīcai bija tiesības apturēt laicīgos likumus, ja tie bija pretrunā ar Baznīcas gribu; - valsts nedrīkstēja iejaukties Baznīcas lietās (robežu, kas atdalīja Baznīcas ietekmes sfēras, valstij norādīja Baznīca)¹²⁵

Bet lai līdz tam nonāktu, bija nepieciešama attiecīga doktrīna. Un tāda tika veidota, lai Rakstos (Rom.13:4) pamatoto laicīgās varas funkciju būt „Dieva kalponei, kas nes zobenu ļaundariem” pretēji Rakstiem pārnestu arī uz garīgām, ticības un sirdsapziņas lietām. Tiek uzskatīts, ka baznīcas piespiedu varas doktrīnas izveidē ievērojama loma ir bijusi Hippo bīskapam Augustīnam (354-430) un Akvīnas Tomam (1225/1226 – 1274). Augustīns varētu būt līdzdalīgs baznīcas piespiedu varas teoloģijas pirmsākumos, uzsverot ne tik daudz Kristus līdzības „par viesu aicināšanu lielajā vakariņu mielastā” galveno mācību, bet piemērojot tai ārpus konteksta vārdus „spied tos nākt iekšā”.¹²⁶ Līdzīgi vardarbīga Dieva Vārda interpretācija ir „divu zobenu” teorija. Verduīns par to raksta: „No šiem Pētera vārdiem [Lūk.22:38] baznīca iztvaicēja smieklīgu doktrīnu, ka Jēzus savai draudzei ir paredzējis „divus zobenus” – „Gara zobenu”, kuru garīdzniecība tur savās rokās un „tērauda zobenu”, kuru vicina kareivji. Ap 1150. gadu šī doktrīna jau tika uzskatīta par vecu, neapšaubāmu patiesību: „Pēterim piederēja divi zobeni[...].” Šī briesmīgā doktrīna tumšajos viduslaikos tika īstenota praksē, vajājot ķecerus – „brīvās draudzes pārstāvjus” ar krusta karu un inkvizīcijas palīdzību. Verduīns raksta, ka kopš 1302. gada Bonifācija VIII bullas *Unam Sanctum* „tā paliek neatsaukta katoļu baznīcas doktrīna līdz šai dienai”¹²⁷

No pirmajiem sakrālas baznīcas valsts teorētiskajiem pamatotājiem būtu jāmin Augustīns. Ringolds Balodis raksta, ka Augustīns:

savās divdesmit divās grāmatās par Dieva valstību (*De civitate Dei*) sīki izskaidrojis vēlākajos gadsimtos īstenoto [baznīcas] valsts modeli. Lai gan, viņaprāt, kristietim jāklausa tādai valsts varai, kas varbūt nav kristīga, taču šādu valsti viņš sauc par dēmonisku valsti (*civitas diaboli*), kas nespēj sasniegt pat savu laicīgo mērķi. Tāda valsts ir liela noziedznieku banda (*magnum latrocinium*). Lai nekļūtu par šādu valsti, kas kalpo sētanam, valstij jācenšas kalpot Dieva valstībai, kas savukārt iespējams, klausot Baznīcai. No šīs teorijas, kas bija pamatā viduslaiku valstiskumam Eiropā, izrietēja: ja valsts likumi tiek saskaņoti ar Baznīcas likumiem, valsts var sasniegt vislielāko uz zemes iespējamo pilnību. Protams, valsts vara šajā gadījumā nebija pilsoņu gribas paudēja, bet gan līdzeklis Baznīcas nodomu īstenošanā. Tieši tā par šo

¹²⁵ **Balodis, Ringolds**, *Valsts un baznīca* (Izdevniecība „Nordik”, 2000), 75. lpp.

¹²⁶ **Standish, Colin D., Standish, Russell R.**, *The Perils of Ecumenism* (USA: Hartland Publications, 2003), p.54-69; Lūk.14:23.

¹²⁷ *Ibid.*, p. 76. (Citēts no: **Verduin, Leonard**, *The Reformers and their Stepchildren* (Sarasota FL: B. Eerdmans Publishing Company, 1991.), 42,43.)

situāciju izsakās krievu XX gadsimta sākuma tiesību zinību speciālists N. Suvorovs. Viņš uzskata, ka tādejādi tika vilktas paralēles starp zemes valstību (*civitas terrena*), kuras mērķis ir vienīgi laicīgā labklājība, un Dieva valstību (*civitas Dei*), kuras mērķis ir bezgalīgs un cilvēka prātam neizprotams.¹²⁸

Viduslaiku Romas katoļu Baznīcā šo ideju aizstāvēja Akvīnas Toms, kurš balstīja to uz mācību par *diviē zobeniem*. Praktiski tas izpaudās tā, ka pāvesti bija tiesīgi atcelt ķeizarus un noraidīt atsevišķu valstu izdotos likumus, ja viņiem šie likumi nebija pa prātam. Savukārt valdnieks, vienlaikus būdams Baznīcas vadītājs, ieviesa valsts un baznīcas pārvaldi, un tāpēc iznāca, ka Baznīcas likumi tika balstīti ar valsts represīvā aparāta spēku. „Tātad pastāvēja Baznīcas valsts”.¹²⁹ Šo situāciju apraksta reliģijas eksperts R. Makvilkins, īpašu uzmanību pievēršot pāvestu apgalvojumam, ka kristīgajā Eiropā viņiem kā Baznīcas galvām ir visas tiesības pieprasīt no ikviena laicīgā valdnieka pilnīgu pakļāvību. Viņš citē pāvesta Gregora VII vārdus: „Vienīgi pāvests var izmantot impērijas varas zīmes; visiem viltvāržiem ir jāskūpst viņa un tikai viņa kājas; viņš var atcelt imperatorus”.¹³⁰

Ja līdz šim ir nedaudz aplūkota baznīcas milzīgā politiskā vara, sakralizējot tā laika pasauli, un tās teoloģiskie pamatojumi, tad jāatgriežas pie 1.nodaļas beigās un šīs nodaļas sākumā minētā, adventistu skatījumā, svarīgākā jautājuma – pret ko tad tiek vērsti šis milzīgais despotiskās varas apvienojums – un tas ir pret „atlikuma draudzi”, „kas tur Dieva baušļus un kam ir Jēzus Kristus liecība”. Sekojoši ir minēti daži piemēri, kā sātana „lielās dusmas” caur šo despotisko varu vērsās pret Kristus sekotājiem – pret „atlikuma” „brīvās draudzes” pārstāvjiem, kuri ar savu pārliecību un dzīves piemēru liecināja, ka „Dievam būs vairāk klausīt kā cilvēkiem”.¹³¹ Šie piemēri ir daļa no atšķirīgi izvēlētu pamatojumu, svētumu un autoritāšu izraisīta konflikta. Pie atšķirīgiem svētumiem ir minama arī svinamā diena.

Adventisti uzskata, ka mīlestības attiecību formulējuma – dekaloga „centrā” ir ceturtais Sabata bauslis, jo tas ir „mūsu svētdarīšanas zīme, mūsu uzticības apliecinājums un priekšsajūta mūsu mūžīgai nākotnei Dieva valstībā. Sabats ir Dieva mūžīgās derības pastāvīgā zīme starp Viņu un Viņa ļaudīm.” „Kā ļaudis tiek svētdarīti ar Kristus asinīm (Ebr.13:12), Sabats ir arī zīme, ka ticīgie ir pieņēmuši Viņa asinis grēku piedošanai.”¹³² Tas aicina pielūgsmē „pieminēt” pozitīvo atkarību no Radītāja un tāpēc pret to arī notiek stratēģiska cīņa.

Viens no galvenajiem iemesliem, kas patiesajai draudzei lika atdalīties no Romas, bija pēdējās naids pret Bībeles Sabatu. Kā jau pravietojumā (Dan.8:12) iepriekš tika teikts,

¹²⁸ **Balodis, Ringolds**, *Valsts un baznīca* (Izdevniecība „Nordik”, 2000.), 77. (Citēts no: **Суворов, Н.** *Учебник Церковного права*. М., 1913.с. 465.; **Суворова, Н.**, *Учебник Церковного права*. 465. lpp.)

¹²⁹ *Ibid.*, 77. lpp.

¹³⁰ *Ibid.*, 77. lpp. (Citēts no: **Маквилкин, Р.**, *Кристиеши un sabiedrība*. Rīga: 1998, 7. lpp.)

¹³¹ Dan.7:25; 12:7; Atkl.11:2; 11:3; 12:6; 12:14; 13:5. Atkl.12:17,12; Ap.d.5:29; Year day principle [tiešsaiste] - [atsauce 03.03.2008.]. Pieejams: http://www.historicist.com/articles/year_day_principle.htm

¹³² *SEVENTH-DAY ADVENTISTS BELIEVE...* (USA: Review & Herald Publishing Association, 1988.), p. 248,251,256.; Atissue [tiešsaiste] - [atsauce 03.03.2008.]. Pieejams: <http://www.sdanet.org/atissue/books/27/> 2.Moz.31:13; Ec.20:20; Atkl.14:12,9.

pāvesta vara „patiesību nometa zemē”, Dieva bauslību samina putekļos, tās vietā izceļot tradīcijas un cilvēku priekšrakstus. Baznīcas, kas atradās zem pāvesta varas, drīz vien tika piespiestas uzskatīt par svētu pirmo nedēļas dienu. [...] Vienīgi aizbēgot no Romas varas, bija iespējams mierīgi paklausīt Dieva likumiem. Aiz kalnu augstajiem bastioniem [...] valdieši pateicās Dievam, ka Viņš tiem sagādājis patvēruma vietu, kur glābties no cilvēku dusmām un nežēlības. [...] Bieži, kad viņus vajāja ienaidnieki, kalnu cietokšņi tos droši aizsargāja. No daudzām augstām virsotnēm atskanēja viņu slavas dziesmas par godu Dievam, un Romas armija tās nespēja apklusināt.¹³³

Adventisti uzskata, ka „pirmās nedēļas dienas”¹³⁴ – svētdienas svētīšana nebūt nav pamatojama Dieva Vārdā, kā to daudzi ticīgie – pavirši Bībeles lasītāji domā. Ir pieejami materiāli par pakāpenisku svētās Sabata dienas atmešanu, no sākuma svinot abas dienas, un tad pārejot uz pagānu saules dienas – svētdienas svinēšanu un par to atšķirīgiem un nesavienojamiem teoloģiskiem pamatojumiem. Lūk, daži piemēri:

Romas draudze, kas veidojās galvenokārt no pagānu ticīgajiem, bija vadošā novirzē uz pielūgsmi svētdienā. Impērijas galvaspilsētā Romā izcēlās pret-jūdu noskaņojums, kas ar laiku kļuva arvien stiprāks. Šī noskaņojuma ietekmē, [Romas] kristieši centās atšķirties no jūdiem. Viņi atmata dažus paradumus, kas bija līdzīgi jūdiem un uzsāka novirzīties no Sabata godāšanas īpašā svētdienas ievērošanas virzienā.¹³⁵

Bet tāds virziens ir pretējs Jēzus Kristus teiktajam, ka „pestīšana ir no jūdiem”, un Jēkaba vārdiem „kas vienā bauslī klūp, tas ir noziedzies pie visiem”.¹³⁶

Romas imperatora Konstantīna 321. gada „Svētdienas likums” parāda svētdienas svinēšanas pamatojumu saules pielūgsmē: „Lai godājamā Saules dienā [*venerabili die Solis*] tieneši (*magistrates*) un pilsētā dzīvojošie ļaudis mierā atpūšas, un lai darbnīcas ir slēgtas.”¹³⁷ Daudzi kā galveno teoloģisko pamatojumu min Kristus augšāmcelšanos „pirmajā nedēļas dienā” – svētdienā, un apgalvo līdzīgi Katoļu katehismam, ka „Dievs pavēl svētīt svētdienu”.¹³⁸

Bet, lai cik savādi tas arī būtu, neviens rakstnieks otrajā un trešajā gadsimtā nav citējis nevienu Bībeles pantu kā pamatojumu svētdienas ievērošanai Sabata vietā. Ne Barnaba, ne Ignācijs, ne Justīns, ne Irenejs, ne Tertulians, ne Romas Klements, ne Aleksandrijas Klements, ne Origenis, ne Kipriāns, ne Viktorīns, ne arī kāds cits autors,

¹³³ White, G. Ellen, *The Great Controversy* (USA: Pacific Press Publ. Ass., 1950.), p. 64.-66.; White Estate [tiešsaiste] - [atsauce 11.03.2008.]. Pieejams: <http://www.egwtext.whiteestate.org/gc/gc.html>

¹³⁴ Mrk.16:2,9; Lk.24:1; Jņ.20:1, 19.

¹³⁵ SEVENTH-DAY ADVENTISTS BELIEVE... (USA: Review & Herald Publishing Association, 1988.), p. 259. (Citēts no: Bacchiocchi, *From Sabbath to Sunday*. Rome: Pontifical Gregorian Press, 1977.p. 223-232.); Atissue [tiešsaiste] - [atsauce 10.03.2008.]. Pieejams: <http://www.sdanet.org/atissue/books/27/>

¹³⁶ Jņ.4:22; Jēk.2:10.

¹³⁷ SEVENTH-DAY ADVENTISTS BELIEVE... (USA: Review & Herald Publishing Association, 1988.), p. 260. (Citēts no: *Codex Justinianus*, book 3, title 12, 3, trans. in Schaff, *History of the Christian Church*. New York: Charles Scribner, 5th ed 1902. vol.3, p. 380, note 1.); Atissue [tiešsaiste] - [atsauce 03.03.2008.]. Pieejams: <http://www.sdanet.org/atissue/books/27/>

¹³⁸ Mrk.16:2-6; Lk.24:1; Jņ.20:1; Atkl.1:10; Pavlovskis, J., *Katoļu Katehisms* (Rēzekne: 1993.) 168. lpp.

kas dzīvoja tuvāk Jēzus laikam, nezināja par kādu šādu norādījumu no Jēzus vai no kādas Bībeles daļas.¹³⁹

Vēsturnieki liecina, ka Radītāja pielūgsmes diena gluži vienkārši ir aizstāta ar pagānu „radītu lietu” pielūdzēju „saules dienu”.

Tā drīzāk bija aizliegums publiski apgānīt svētdienas svētumu, kas apzīmēts nevis kā *Sabbatum* vai *Dies Domini*, [„Kunga diena”] bet gan senajā astroloģiskā un pagānu nosaukumā – *Dies Solis*, kas bija pazīstama visiem viņa pavalstniekiem. Pavēle tika attiecināta gan uz Herkulesa, Apollo un Mitras pielūdzējiem, gan kristiešiem, bet tajā nebija nekādas atsauces ne uz ceturtdā baušļa Sabata [svētumu], ne arī uz Kristus augšāmcelšanos.¹⁴⁰

Valdieši, adventisti un citi, kuru ticības autoritāte ir Dieva Vārds nevis baznīcas tradīcijas, ir sapratuši, ka Sabata svētumu Dievs nav atcēlis. Var teikt, ka viņu teoloģiskais pamatojums ir vienots ar Romas baznīcas teoloģiskā pamatojuma sākuma daļu, kas ir deklarēta Katoļu katehismā pirms baušļiem: „Uz Sinaja kalna dotie desmit baušļi ir saistoši visiem cilvēkiem. Kristus pateica: „Nedomājiet, ka Es atnācu atcelt baušļus un praviešus [..]”, bet katehisma turpmāko baušļu aprakstā trūkst otrs bauslis un ceturtdā Sabata baušļa no Radīšanas noteiktais svētku laiks ir patvaļīgi pārgrozīts uz svētdienu.¹⁴¹ Senais Daniēla pravietojums ziņo par varu, kas „aņņemsies pārgrozīt svētku laikus un bauslību”.¹⁴²

Par cik Mārtiņš Luters par savu dzīves vadmotīvu bija pasludinājis – *sola Scriptura*, nevis baznīcas tradīcijas, tad viens no pazīstamākiem Romas Katoļu ticības aizstāvjiem, Johans Eks, izaicināja Luteru par svētdienas svētīšanu Sabata vietā sacīdams: „Raksti māca: Piemini Sabata dienu, ka tu to svētī. Sešas dienas tev būs strādāt... Bet, baznīca ir pārcēlusi Sabatu uz svētdienu ar savu autoritāti, kurā tev [Luter] nav Rakstu.”¹⁴³

Adventisti uzskata, ka ne tikai viņi, bet arī citi ticīgie dažādās pasaules vietās Vecās un Jaunās Derības laikos ir svētījuši septīto dienu – Sabatu (krievu *cyббoма*).

Daudzi valdieši savos ziemeļu Itālijas kalnu cietokšņos uzticīgi turpināja Sabata ievērošanu. Tāpat arī daudzi Francijas albigensi, armēņi, bulgāri un grieķi. Sabata patiesība tika mācīta un praktizēta arī Anglijā, Romā, Norvēģijā, Zviedrijā un Somijā. Patiešām, viscaur Eiropā gandrīz katrā valstī pastāvēja nelieli Sabata ievērotāju rajoni.¹⁴⁴

¹³⁹ *SEVENTH-DAY ADVENTISTS BELIEVE...* (USA: Review & Herald Publishing Association, 1988.), p. 259. (Citēts no: **Maxwell**, *God Cares*, vol.1. p.131.); Atissue [tiešsaiste] - [atsauce 10.03.2008.].
Pieejams: <http://www.sdanet.org/atissue/books/27/>

¹⁴⁰ **Schaff, Philip**, *History of the Christian Church* (Michigan: Grand Rapids, 1949.), Vol.III. p. 380; Atkl.1:10.

¹⁴¹ **Pavlovskis, J.**, *Katoļu Katehisms* (Rēzekne: 1993.), 149,168. lpp.

¹⁴² Dan.7:25.

¹⁴³ *SEVENTH-DAY ADVENTISTS BELIEVE...* (USA: Review & Herald Publishing Association, 1988.), p. 261. (Citēts no: **Eck, John**, *Enchiridion of Commonplaces Against Luther and Other Enemies of the Church*. trans. Ford L. Battles, 3rd ed. Baker: Grand Rapids 1979.p. 13.); Atissue [tiešsaiste] - [atsauce 10.03.2008.].
Pieejams: <http://www.sdanet.org/atissue/books/27/>

¹⁴⁴ **Standish, C. D., Standish, R. R.**, *The Rapture and the Antichrist* (USA: Hartland Publications 2004.), p. 211. (Citēts: **Wilkinson, B.G.**, *Truth Triumphant*. USA: Hartland Publications, reprint of 1944.p. 211.-264.)

„Viduslaiku sākumā ievērojama kristiešu daļa ievēroja septītās dienas Sabatu kā svētu pielūgsmes dienu. Sabata ievērotāji bija sastopami gandrīz visā Romas impērijas austrumu un rietumu daļā, kā arī citās zemēs. Tie bija sastopami Indijā, Ķīnā, Sibīrijas reģionos, Anglijā, Skotijā, Velsā un Spānijā.” Bet viduslaiku noslēgumā, pateicoties spēcīgai Aleksandrijas un Romas ietekmei, draudzes „tikai Indijā, Ķīnā un Etiopijā bija palikušas uzticīgas apustuļu laiku septītās dienas Sabatam.”¹⁴⁵ Vienlaikus ar ķeltu, etiopiešu un Āzijas Sabata ievērotājiem viduslaikos pastāvēja kontinentālie Eiropas Sabata ievērotāji. Starp tiem bija valdieši. Valdiešu draudze turējās atšķirti no pāvestības baznīcas un par to tika nežēlīgi vajāti. Vilkinsons sniedz neapšaubāmu liecību, ka valdieši vairākus gadsimtus bija ceturta baušļa Sabata ievērotāji. Cita starpā viņš citē valdiešu vajātāja – Aragonas valdnieka Alfonsa vārdus: „Mēs pavēlam, [...] ka herētiķi, proti, valdieši, insabbati [Sabata turētāji] un tie, kas sevi sauc par Lionas nabagiem, kā arī visi citi herētiķi ir padzenami no Dieva vaiga un no visiem katoļiem.” Vilkinsons aizstāv uzskatu, ka ievērojama daļa valdiešu, lai arī kādos vārdos tos nesauktu, ievēroja Sabatu, „jo tāpēc tie tika saukti par *insabbati* vai *insabbatati*. Laukstrādnieki un pilsētu iedzīvotāji, kas sestdienās devās uz darbu, ievēroja kristiešu grupas, kas vienojās pielūgsmes dievkalpojumos, un tādēļ sauca tos par *insabbati*.” Tajā laikā gandrīz nekad apzīmējumu Sabats neattiecināja uz svētdienu. Tāpat ir liecības, ka valdieši arī Bohēmijā ievēroja Sabatu. „Uzticami vēsturnieki saka, ka valdieši un albigensi pamatā bija Sabata ievērotāji.” „Viens ir pilnīgi skaidrs, ka, neskatoties uz Romas apņēmību un par spīti vajāšanām, uzticīgi cilvēki dažādās mūsu planētas vietās joprojām saglabāja Sabata svētumu cauri viduslaikiem.”¹⁴⁶

Adventistu skatījumā cīņa pret Dieva baušļiem un Sabata bausli ir stratēģiski svarīga un mērķtiecīga sātana taktika, lai novērstu ļaudis pieminēt un pielūgt Radītāju, aizstājot to ar citām autoritātēm, citiem svētumiem un „radītu lietu” pielūgsmi, kam seko attiecīgi negatīvas konsekvences, tajā skaitā „vardarbība”, kas vērsta pret „atlikuma” draudzi un tiem, „kas tur Dieva baušļus un kam ir Jēzus Kristus liecība”.¹⁴⁷

Kad trešajā Romas Laterāna koncilā 1179. gadā valdieši centās panākt Bībeles tulkošanu (*Romanische*) valodā un saņemt no pāvesta Aleksandra III atļauju sludināt, tad pāvests viņus noraidīja kā „nekaitīgus nejēgas”. Bībele pavēlēja sludināt, bet baznīca aizliedza. Vadoties pēc principa: „Dievam jāklausa vairāk kā cilvēkiem”, viņi turpināja sludināt. Par to Veronas sinodē 1184. gadā pāvests Lūcijs III valdiešus un citus ķecerus nolādēja. Ķeceri tika uzskatīti kā noziedznieki, kurus drīkstēja pat nogalināt. Viņu ļaunums

¹⁴⁵ Standish, Colin D., Standish, Russell R., *The Lord's Day* (USA: Hartland Publications 2002.), p. 89.

¹⁴⁶ Ibid., p. 93, 94. (Citēts no: Wilkinson, B.G., *Truth Triumphant* (USA: Hartland Publications, reprint of 1944.), p. 248, 252, 200.)

¹⁴⁷ Rom.1:20-32; Atkl.12:17; u.c.

skaitījās tas, ka tie ticībā paklausīja Dievam. 1215. gada Laterānas koncilā pāvests Inocents III lāstu atjaunoja.¹⁴⁸ Vēsturnieku materiālos par viņu vajāšanām ir daudzi sekojoši un līdzīgi apraksti: „No 1211. līdz 1214. gadam valdieši tika dedzināti sartos Francijā un Vācijā. Kaut arī Itālijas valdieši atkāpās Alpu kalnos, lai aizsargātu sevi no vajāšanām, tomēr pat Itālijas ziemeļos viņi cieta kā mocekļi.”¹⁴⁹ Valdieši tika iekļauti [kā mērķis] krusta karos pret Dienvidfrancijas herētiķiem. Valdiešu Svēto Rakstu kopijas tika nolemtas sadedzināšanai. „Strasburgā 1212. gadā astoņdesmit valdieši tika sadedzināti, tajā skaitā divpadsmit priesteri un divdesmit trīs sievietes”¹⁵⁰.

1257. gadā pāvests Aleksandrs IV lika Bohēmijā darboties pirmajai inkvizīcijas tiesai, kas galvenokārt vērsās pret valdiešiem. 1265. gadā Regensburgas apkārtnē franciskāņu sludinātājs Bertolds no Regensburgas apkaroja valdiešus. Beidzot 1515. gadā Luksenburgas ķēniņš Johans Bohēmijā un Morāvijā ievada pastāvīgu inkvizīcijas tiesu. Vēl no šī laika ir saglabājušies inkvizīcijas pārskati. [...] Arvien spēcīgāka valdiešu darbība, sevišķi Dienvidbohēmijā, grāfa Ulriha Noihauza muižā, pamudināja pāvestu Benediktu XII 1340. gada 6. martā uzsākt krusta kara gājienu pret šiem ķeceriem. Katram dalībniekam tika apsoltā tāda pat grēku atlaide kā krusta karotājiem Svētajā Zemē. Ķeizars Kārlis IV tika spiests pasludināt likumu pret ķeceriem, uz kura pamata tos varēja nodot sadedzināšanai. Tomēr katoļu garīdznieku un ubagotāju mūku netikumības dēļ, gan visā Eiropā, gan Bohēmijā un Morāvijā valdiešu sludināšana tautā guva lielu iespaidu.¹⁵¹

Pēc 1316. gada valdieši tika sodīti ar mūža ieslodzījumu vai ar nāvi sadedzinot. Pāvests Innocents VIII „1487. gadā izsludināja krusta karu [...] un sagādāja astoņpadsmit tūkstošu lielu armiju. [...] Viss, ko valdieši bija cietuši pirms tam, saskaņā ar Legera teikto, bija tikai ‘rozes un ziediņi’, salīdzinot ar to, kas tiem tagad bija jācieš”. Visrūgtākās ciešanas Alpu Izraēliešiem tika pataupītas uz sešpadsmito un septiņpadsmito gadsimtu. Šajā laikā tika veiktas tik drausmīgas un nežēlīgas masu slepkavības, ka Miltons izsaucās: „Atrieb, ak, Kungs, šos noslepkavotos svētos, kuru kauli ir izkaisīti Alpu kalnos aukstumā”. 1545. gadā Alpu valdieši piedzīvoja vissmagākās vajāšanas. „1545. gadā divdesmit divi ciemi, kurus apdzīvoja franču valdieši, tika izlaupti un nodedzināti”¹⁵². „1545. gada 28. aprīlī velnišķīga slaktiņa plāns [...] kardināla Turnona, fanātiskā un asinskārā Lionas arhibīskapa vadībā tika īstenots pret šiem nevainīgajiem ļaudīm. Viņu galvenās pilsētas Merindola un Kabriēres līdz ar divdesmit astoņiem ciemiem tika izpostītas, viņu sievietes vardarbīgi pazemotas un apmēram četri tūkstoši nogalināti.”¹⁵³

Kad „par Dieva Vārdu un Jēzus Kristus liecību” savu dzīvību Pjemontas kalnos atdeva valdieši, līdzīgi patiesību apliecināja arī viņu brāļi Francijas albigensi. Reformācijas dienās šos mācekļus nežēlīgi mocīja un nonāvēja. Karaļi, augstmaņi, aristokrātiskas

¹⁴⁸ Eberhardt, Walter, op. cit., S. 246,247.

¹⁴⁹ Westin, Gunnar, „The Free Church Through the Ages” (USA: Broadman Press, 1958.), p. 30.

¹⁵⁰ Schaff, Philip, *History of the Christian Church* (Michigan: Grand Rapids. 1949.), Vol.V.p. 498-500.

¹⁵¹ Eberhardt, Walter, op. cit., S. 260.

¹⁵² Schaff, Philip, *History of the Christian Church* (Michigan: Grand Rapids. 1949.), Vol.V.p. 498-500.

¹⁵³ Ibid., Vol.VIII.p. 809, 810.

izcelsmes sievietes un trauslas meitenes, tautas lepnums un bruņniecība – visi savas acis mieloja pie Jēzus mocekļu ciešanām. Drosmīgie hugenoti, cīnīdamies par cilvēka sirdij vissvētākajām tiesībām, savas asinis bija lējuši daudzu sadursmju vietās. Protestanti tika pasludināti ārpus likuma, par viņu galvām tika izziņota noteikta samaksa, un viņus vajāja kā plēsīgus zvērus.¹⁵⁴

Bet dažus gadsimtus pirms reformācijas pāvests izsauca krusta karu (1209-1229) pret valdiešu brāļiem – albigensiem (vācu *albigenser*; angļu *albigenses*). Pāvesta lēmums bija par katru cenu iznīcināt ķecerus. Viņš ķērās pie līdzekļa, kādu līdz tam vēl neviens nebija pielietojis: viņš uzsāka krusta karu pret kristiešiem.

Palīgi radās drīz. Dienvidu Francijas grāfa neatkarīgā vara arī Francijas ķēniņam bija kā dadzis acīs. Brutālais grāfs Simons no Monfortas, pāvesta karavadonis šinī pasākumā, te saskatīja iespēju sava īpašuma palielināšanā. Krusta karu pasludināja briesmīgais cisterciešu (*Zisterzienserabt*) abats Arnolds, kā pāvesta sūtnis. Tad uzradās arī pāvestam uzticīgais Dominiks, kas vēlāk nodibināja dominikāņu ordeni. Kādā uzsaukumā, kurā Inocents krusta kara dalībniekiem apsollīja pilnīgu grēku atlaidi, viņš tos pamudināja ar vārdiem: „Labu izdošanos jums, drošajiem Kristus karotājiem; stājieties pretī antikrista priekštečiem, cīnieties ar „vecās čūskas” kalpiem.” Franču ķēniņu viņš uzrunāja ar šādiem vārdiem: „Savieno savu zobenu, ko tu no Dieva esi saņēmis par sodu ļaundariem un par slavu taisnībai, ar mūsējo, lai mēs kopīgi atriebjamies šiem nekaunīgajiem un necilvēcīgajiem ļaundariem. Caur Mozu un Pēteri, abu derību tēviem, tu vari saskatīt brālību starp abām varām, laicīgo un garīgo.”¹⁵⁵

Adventisti uzskata, ka šis krusta karš pret kristiešiem, minētie valdiešu vajāšanu un citi „strikti biblišķi” „brīvās draudzes” pārstāvju vajāšanu piemēri ir daļa no minētajām sātana „lielajām dusmām” pret „atlikuma draudzi” – pret tiem „kas tur Dieva baušļus un kam ir Jēzus Kristus liecība”, kas pār tiem izgāzās ar milzīgās, despotiskās un sakrālās - „religiskotās” varas apvienojuma palīdzību tās 1260 gadu pārvaldes periodā (plašāk par to vēlāk). Šajos piemēros ir saskatāmi nesavienojami atšķirīgi cīņas paņēmieni. Kristus sekotāji ir aicināti nevardarbīgi cīnīties ar garīgiem dzīvā „Dieva ieročiem”, nevis ar „miesīgiem” iznīcināšanas „ieročiem” „par to ticību, kas vienreiz svētiem ir dota”, līdzīgi kā to darīja pats nevardarbīgais Jēzus Kristus un Viņa mīlestības likumam paklausīgie, patiesie sekotāji.¹⁵⁶

Pretstatā tam:

1209.gadā, atsaucoties pāvesta aicinājumam, un „cerot uz grēka atlaidi un mūžīgu dzīvošanu saplūda kopā slepkavīgie, laupītjumu un kara kārie ļaudis, kā milzīgs „krustnešu” („*Kreuzzugsheer*”) pulks ar piestiprinātiem krustiem, it kā tie ietu karā pret turkiem. Tā tie iebruka ziedošajās albigensu ielejās. [...] Bezieras pilsētas ieņemšana beidzās ar briesmīgu asins pirti. Netika saudzētas ne sievietes, ne sirmgalvji, ne bērniņi šūpulī. Nokāva pat baznīcās sabēgušās sievietes un bērnus.

¹⁵⁴ White, G. Ellen, *The Great Controversy* (USA: Pacific Press Publ. Ass., 1950.), p. 271.; White Estate [tiešsaiste] - [atsauce 11.03.2008.]. Pieejams: <http://www.egwtext.whiteestate.org/gc/gc.html>

¹⁵⁵ Eberhardt, Walter, op. cit., S. 240,241. (Pēc Hahn, Christoph Ulrich, *Geschichte der Ketzler im Mittelalter*. I-III. Stuttgart 1850. a.a. O., 205, 195.)

¹⁵⁶ Jūdas 3.

Nedaudzās stundās tika noslepkavoti ne mazāk kā 20 000 albigensu kristiešu. Pāvesta sūtnis, abats Arnolds ziņoja: „Mūsējie nesaudzēja ne dzimumu, ne vecumu!”¹⁵⁷

Bet ar to karš nebeidzās. No kūpošajām drupām viss pulks devās uz Karkasonu. Grāfs Simons no Monfertas 40 dienas veltīgi aplenca šo pilsētu. Tad abats Arnolds nodevīgi izvilināja uz pārrunām grāfu Rodžeru un trīs simts viņa vadoņus, bet tad pavēlēja tos važās saistīt. Rodžers drīz pēc tam cietumā mira.

Drosmi zaudējušie Karkasonas iedzīvotāji pa slepenu eju atstāja pilsētu un tā izglābās no slepkavīgajiem kara pulkiem. Pakāra un sadedzināja tikai daļu atpalikušo nevainīgo pilsoņu. Gandrīz 20 gadus trakoja šis mainīgais karš. Pēc tam šī agrāk jaukā zeme palika kā tuksnesis. Tās ziedošā kultūra ar čaklajiem iedzīvotājiem bija gandrīz pilnīgi iznīcināta. [...] Pāvests Inocents gan redzēja, ka ir aizgājis par tālu, bet mērķa dēļ viņš neuzdrošinājās atņemt laupījumu vaļā palaistajam tīģerim.[...] Kas šinī masu iznīcināšanas laikā no albigensiem bija palicis dzīvs, to garīdznieki veda baznīcas tiesās.¹⁵⁸

Daļa pētnieku uzskata, ka albigensi faktiski bija valdiešu daļa rietumos. Viņus tā sauca, jo daudzi bija no lielās pilsētas Albigas (latīniski *Albiga*). Dažus gadsimtus pēc (1209-1229) krusta kara pret albigensiem, ilgstoši tika vajāti hugenoti, kas bija atraduši patvērumu Francijas dienvidu kalnainajos reģionos.

Viņi bija ievērojami ar savu amata prasmi, tehnoloģiju, inteligenci un dievbijīgu ticību Kristum. Bet līdzīgi kā visus oponentus Romas sūtni viņus necieta. Arī viņi daudz cieta, jo līdzīgi citiem viņi palika nelokāmi uzticīgi Dieva Vārdam un noraidīja kā kļūdas, tam neatbilstošo, ko katoļu baznīca uzspieda kristiešu draudzei.¹⁵⁹

Kaut arī karalis Henrijs II (1519-1559) bija bijis hugenots, un hugenoti cerēja saņemt atvieglojumu, saskaņā ar dažiem autoriem to daļēji saņēma, tomēr ne Henrijs II, ne viņa dēls nedeļa tiem cerēto reliģijas brīvību. Pēc citām ziņām:

Henrija II valdīšana iezīmējās ar protestantu hugenotu vajāšanu. Henrijs II tos bargi sodīja, īpaši sludinātājus: tie tika sadedzināti uz sārta vai arī tiem par ķecerību runāšanu tika nogrieztas mēles. Bija jāapcietina pat tos, kurus turēja aizdomās, ka tie ir hugenoti, Šatobriānas (1551. g. 27. jūnija) edikts aicināja civilās un baznīcas tiesu instances notvert un sodīt visus herētiķus, kā arī uzlikt bargus ierobežojumus, ieskaitot vienas trešdaļas īpašuma zaudēšanu par labu ziņotājiem un mantas konfiskāciju. Tas arī strikti reglamentēja presi, aizliedzot pārdot, importēt vai iespiest kādu nesankcionētu grāmatu.¹⁶⁰

Turpretī „brīvās draudzes” pārstāvji dažādos laikmetos un vietās – gan valdieši, gan albigensi, gan hugenoti nešaubīgi oponentēja pret zobena lietošanu, lai kādu atgrieztu kristietībai, kā arī pret to vajāšanu, kuri neatbilda baznīcas ediktiem.¹⁶¹

Ir atrodami gari apraksti par viduslaiku sakrālās varas vardarbību pret „brīvās draudzes” pārstāvjiem, pret Bībeles reliģiju un pret pašu Dieva Vārdu. Šajā velnišķo

¹⁵⁷ Eberhardt, Walter, op. cit., S. 241; (Citēts no: Zange, Friedrich, *Zeugnisse der Kirchengeschichte*. Bertelsman Gütersloh, 1926. Par. 43. S. 13.)

¹⁵⁸ Ibid., S. 242; (Citēts no: Hase, Karl, *Kirchengeschichte*. Leipzig: Breitkopf/Härtel, 1836. S. 288)

¹⁵⁹ Standish, C. D., Standish, R. R., *The Perils of Ecumenism* (USA: Hartland Publications, 2003.), p. 265.

¹⁶⁰ Wikipedia [tiešsaiste] - [atsauce 10.04.2008.]. Pieejams: http://en.wikipedia.org/wiki/Henry_II_of_France

¹⁶¹ Standish, Colin D., Standish, Russell R., *The Perils of Ecumenism* (Hartland Publications, 2003.), p. 266.

noziegumu sarakstā ir jāpiemin, glēvais un nežēlīgais Bartolomeja nakts slaktiņš, kas sākās Parīzē 1572. gada 24. augustā.

Romas priesteru paskubināts, briesmīgajam darbam piekrišanu deva pats Francijas karalis. Nakts vidū atskanošais zvans bija signāls slaktiņa iesākšanai. Tūkstošiem protestantu, kas mierīgi gulēja savās mājās, uzticēdamies karaļa dotajam goda vārdam, bez brīdinājuma tika izrauti no savām dzīves vietām un aukstasinīgi nogalināti. Kā Kristus bija savas tautas neredzamais Vadonis, tai izejot no Ēģiptes verdzības, tā sātans neredzams vadīja savus pavalstniekus šajā šausmīgajā mocekļu pavairošanas darbā.¹⁶²

Saskaņā ar dažiem avotiem 1572. gada Bartolomeja masveida slaktiņā no 24. augusta līdz 17. septembrim „Parīzē katoļi noslepkavoja tūkstošiem hugenotu. Līdzīgas slepkavības turpinājās citās pilsētās sekojošās nedēļās, ar nāves zvānu apzīmējot no tūkstošiem līdz pat 110 000.”¹⁶³ Par tā laika Romas baznīcas vadītāju morāli var spriest no sekojošā apraksta:

Kad ziņas par slaktiņu sasniedza Romu, garīdznieku gaviļiem nebija robežu. Lorēnas kardināls atalgoja vēstnesi ar tūkstoš kronām. Sv. Angelo lielgabals nodārdināja līksmu salūtu; zvani skanēja visos torņos; ugunskuri nakti pārvērta dienā; un [pāvests] Gregors XIII, kardinālu un citu augstu garīdznieku pavadīts, devās garā procesijā uz Sv. Luisa baznīcu, kur Lorēnas kardināls skandēja [liturģijas slavas dziesmu] *Te Deum*. [...] Slaktiņa svinīgai atcerei izkala medaļu, un Vatikānā vēl tagad var aplūkot trīs Vasari freskas, kas attēlo uzbrukumu admirālim, karali koncilā plānojam slaktiņu, kā arī pašu slaktiņu. Gregors nosūtīja [karalim] Kārlim [IX] Zelta Rozi un četrus mēnešus pēc slaktiņa [...] pašapmierināti klausījās franču priesteru svētrunu, [...] kurš runāja par „to laimes un prieka pilno dienu, kad vissvētākais tēvs saņēma ziņas un devās vissvinīgākajā veidā pienest pateicību Dievam un svētajiem.”¹⁶⁴

Katrs var izdarīt secinājumus – vai tāda morāle atbilst Kristus jeb sātana kalpiem.

Likteņa ironija bija tāda, ka Franču Revolūcijas laikā (1789–1799)¹⁶⁵ vairāk par Romas bīskapiem tika godināts „Prāta dievietes” kults, un vēlāk 1798. gadā Napoleona ģenerālis Bertjē saņēma pāvestu Piju VI gūstā.¹⁶⁶ Ja no šī laika atņemam 1260 gadus, tad nonākam pie imperatora Justiniāna laika, par kuru jau tika minēts Ringolda Baloža rakstītajā par valsts un baznīcas saplūšanu un baznīcas dominēšanu pār valsts varu.¹⁶⁷ Šis laiks ir komentēts sekojoši:

533. gadā tika izdots sestā gadsimta pāvesta varenā balsta imperatora Justiniāna ievērojamais dekrēts, kas atzina baznīcas augstāko varu, un ar izšķirīgo romiešu zobena triecienu Romā 538. gada pavasarī tika atvērts ceļš jaunai pāvestības kārtībai un jaunas ēras sākumam. Un tagad 1793. gadā, tieši 1260 gadus pēc Justiniāna 533. gada imperatora dekrēta, nāca kāds ievērojams dekrēts no pāvestības kādreizējā varenā aizstāvja – Francijas – baznīcas vecākā dēla, ar nolūku anulēt baznīcu un reliģiju, kā arī tās nesvēto savienību ar valsti, kurai sekoja izšķirīgs zobena trieciens Romā, lai

¹⁶² **White, Ellen G.**, *The Great Controversy* (USA: Pacific Press Publ. Ass., 1950.), p. 272.; White Estate [tiešsaiste] - [atsauce 11.03.2008.]. Pieejams: <http://www.egwtext.whiteestate.org/gc/gc.html>

¹⁶³ Wikipedia [tiešsaiste] - [atsauce 11.04.2008.]. Pieejams: <http://en.wikipedia.org/wiki/Huguenot>

¹⁶⁴ **White, Ellen G.**, *The Great Controversy* (USA: Pacific Press Publ. Ass., 1950.), p. 273. (Citēts no: **White, Henry**, *The Massacre of St. Bartholomew, ch. 14, par. 34.*); White Estate [tiešsaiste] - [atsauce 11.03.2008.]. Pieejams: <http://www.egwtext.whiteestate.org/gc/gc.html>

¹⁶⁵ Wikipedia [tiešsaiste] - [atsauce 18.04.2008.]. Pieejams: http://en.wikipedia.org/wiki/French_Revolution

¹⁶⁶ Bible Light [tiešsaiste] - [atsauce 10.04.2008.]. Pieejams: <http://biblelight.net/h-wound.htm>

¹⁶⁷ **Balodis, Ringolds**, *Valsts un baznīca* (Izdevniecība „Nordik”, 2000.), 75. lpp. (Citēts no: **Суворов, Н.**, *Учебник Церковного права*. Москва: 1913. с. 460. - **Суворов, Н.**, *Учебник Церковного права*. 460. lpp.)

gāztu pāvestību 1798. gadā; ar to arī tika veikts darbs, kas iezīmēja tā laikmeta beigas, kas sākās pirms 1260 gadiem.¹⁶⁸

Plašāk par 1260 gadu pravietojumu var lasīt dažādos materiālos.¹⁶⁹ Ir svarīgi atzīmēt, ka reformācijas ietekmē, vispārējās vajāšanas beidzās pirms 1798.gada.

Pret draudzi vērstās vajāšanas neturpinājās visus 1260 gadus. Žēlodams savu ļaudis, Dievs saīsināja briesmīgo pārbaudījumu laiku, kā to iepriekš, stāstot par lielajām bēdām, ko draudze nākotnē piedzīvos, Jēzus teica: „Un, ja šīs dienas netiktu saīsinātas, tad neviens cilvēks neizglābtos; bet izredzēto dēļ šīs dienas tiks saīsinātas.”¹⁷⁰

Ir apbrīnojama „brīvās” jeb „atlikuma” draudzes dzīvotspēja minētajos un neminētajos nežēlīgo Romas baznīcas vajāšanu viņu apstākļos, kas centās pilnīgi iznīcināt gan Bībeles reliģiju, gan pašu Bībeli. Neveiksmīgas bija valdiešu vajāšanas, jo tie tika izkaisīti pa visu Eiropu un ticība Dieva Vārdam izplatījās. Pēteris Valduss nomira, domājams Bohēmijas kalnos, zemē, kur vēlāk cēlās reformatori Jans Huss un Hieronims.¹⁷¹ Neveiksmīgi bija centieni Anglijā likvidēt bijušā Oksfordas Universitātes profesora Džona Viklifa (1320/1330-1384) tulkotās Bībeles un viņa sekotājus, ko vajātāji – varas baznīca sauca par lolardiem (no latīņu *lollium*) – „nezālēm”. Kaut arī 1401. gadā sākās plānveidīga lolardu vajāšana un tika izdota pavēle sadedzināt ne tikai Viklifa rakstus, bet iznīcināt arī viņa piekritējus, kaut arī Anglijā uzliesmoja pirmie sārta un daudzi ticīgie dabūja galu cietumos, pie karātavām vai zem cirvja, tomēr daži izglābās līdz pat Lutera laikiem un neskatoties uz tā laika vajāšanām vēl šodien ir saglabājušās kādas 150 Viklifa Bībeles. Anglijā par „lolardiem” sauca tos, ko Vācijā par ķeceriem. Tie bija ceļojoši Dieva Vārda sludinātāji, kā valdieši un Īrijas skoti simts gadus pirms tam. Viklifa „iededzinātā uguns drīz izvērtās par varenu ugunsgrēku.”¹⁷²

Daudzi bohēmieši studēja Oksfordas Universitātē, kur bija mācījis Viklifs, un tie sev līdz uz dzimteni atnesa viņa rakstus. Tie nonāca arī Jana Husa (1371-1415) rokās. Kāda hronika liecina, ka „evaņģēliskā doktora Džona Viklifa raksti ir atvēruši viņam acis, kad viņš ar saviem piekritējiem tos atkārtoti ir lasījis.”¹⁷³ Drīz viņš par to veica priekšlasījumus universitātē un čehu valodā sludināja tautai Viklifa mācības. 1409. gadā pēc vāciešu aiziešanas uz Leipcigas Universitāti, Huss kļuva par Prāgas augstskolas rektoru. Drīz Bohēmijā Viklifa kustība guva virsroku. Viklifa un Husa raksti ceļoja pa pilsētām un ciemiem. Toreiz Huss rakstīja uz Angliju: „Visa mūsu tauta negrib klausīt nevienam citam, kā

¹⁶⁸ Bible Light [tiešsaiste] - [atsauce 10.04.2008.]. Pieejams: <http://biblelight.net/h-wound.htm>

¹⁶⁹ Dan.7:25; 12:7; Atkl.11:2; 11:3; 12:6; 12:14; 13:5; 13:3,12. *SEVENTH-DAY ADVENTISTS BELIEVE...* (USA: Review & Herald Publishing Association, 1988.), p. 152.-169.; Atissue [tiešsaiste] - [atsauce 10.03.2008.]. Pieejams: <http://www.sdnet.org/atissue/books/27/>; Bible Light [tiešsaiste] - [atsauce 10.03.2008.]. Pieejams: <http://biblelight.net/h-wound.htm>; <http://biblelight.net/1260years.htm>; un citos materiālos.

¹⁷⁰ Mt.24:22. **White, Ellen G.**, *The Great Controversy* (USA: Pacific Press Publ. Ass., 1950.), p. 266,267; White Estate [tiešsaiste] - [atsauce 11.03.2008.]. Pieejams: <http://www.egwtext.whiteestate.org/gc/gc.html>

¹⁷¹ **Eberhardt, Walter**, op. cit., S. 246.247.

¹⁷² Ibid., S. 255.

¹⁷³ Ibid., S. 266. (Citēts no: **Lechler, G.F.**, *Jochan Huss*. Halle: 1890.)

tikai Svētajiem Rakstiem.”¹⁷⁴ Husam pievienojās kāds ļoti izglītots, daiļrunīgs Prāgas Universitātes profesors Hieronims, kurš arī agrāk bija atvedis no Anglijas Viklifa rakstus un tos labi pazina. Huss tika sadedzināts uz sārta Konstancē 1415. gada 6. jūlijā. Mocekļa pelnus sabēra Reinā. Hieronīms 1416. gada 30. maijā priecīgi mira uz sārta tāpat kā Huss. Bet vēlākajam pāvestam Pijam II 1458. gadā, savā grāmatā „Bohēmijas vēsture” vajadzēja apliecināt: „Tie gāja uz sārta kā uz goda mielastu. Liesmās tie bez mitēšanās dziedāja dziesmas līdz pēdējam elpas vilcienam. Pēc nostāstiem pat neviens no filozofiem nav gājis nāvē ar tādu dvēseles spēku, kā šie vīri uguns nāvē.” Tas viss veicināja tautas sacelšanos pret Romas pāvestu baznīcas varu.¹⁷⁵ Neveiksmīga bija Jana Husa sadedzināšana un viņa pelnu izkaisīšana Reinā, kas tos aiznesa tālāk okeānā.

Vajātāji velti iedomājās, ka ir iznīdējuši viņa sludinātās patiesības. Tiem pat sapnī nerādījās, ka pelniem, ko ūdeņi tajā dienā aiznesa uz jūru, vajadzēja kļūt par sēklu, kas nonāks visās pasaules malās, un ka tā vēl nezināmās zemēs dos bagātus augļus, liecinot par patiesību.¹⁷⁶

Līdzīgi apbrīnojama un neuzveicama bija hugenotu ticības dzīvotspēja reliģiski motivēto katoļu „svēto” karu periodā apmēram gadsimtu pēc Bartolomeja slaktiņa. Laiku pa laikam hugenotu kalnu un alu cietokšņi tika atklāti un sekoja drausmīgi slaktiņi. Daudzus „aizveda mūža verdzībā galerās. Paši skaidrākie, cēlākie un izglītotākie franči tika iekalti važās un šausmīgi mocīti kopā ar laupītājiem un slepkavām”. Pret citiem izturējās „žēlsirdīgāk” – tos aukstasinīgi nošāva. Simtiem vecus vīrus, neaizsargātas sievietes un nevainīgus bērnus atstāja mirušus guļam virs zemes viņu sapulcēšanās vietās. Nebija nekas neparasts atrast „ik pēc pieciem soļiem zālē izkaisītus vai arī kokā pakārtus liķus”. „Viņu zeme, izpostīta ar zobenu, cirvi un uguni „tika pārvērsta milzīgā, drūmā tuksnesī”. Un „šīs zvērības pastrādāja nevis kādā, [...] tumšā laikmetā, bet gan Luisa XIV (1638-1715) spožajā ērā, kad ļaudis pievērsās zinātnei, uzplauka literatūra un karaļa galmā un galvaspilsētā bija daudz izglītotu un daiļrunīgu teologu, kas daudz runāja par lēnprātības un žēlsirdības vērtību”.¹⁷⁷ Luiss XIV sāka valdīt piecu gadu vecumā (1643-1715), bet reālā vara piederēja kardinālam Mazarinam līdz viņa nāvei 1661. gadā. Neievērojot 1598. gada 13. aprīļa Nantes ediktu par Hugenotu tiesību ievērošanu, viņš atsāka to regulāras vajāšanas, izmantojot kareivjus – dragūnus. 1685. gadā Luis XIV atcēla „neatsaucamo” Nantes ediktu un paziņoja

¹⁷⁴ Eberhardt, Walter, op. cit., S. 267,268.

¹⁷⁵ Ibid., S. 272-277.

¹⁷⁶ White, Ellen G., *The Great Controversy* (USA: Pacific Press Publ. Ass., 1950.) p. 110.; White Estate [tiešsaiste] - [atsauce 11.03.2008.]. Pieejams: <http://www.egwtext.whiteestate.org/gc/gc.html>

¹⁷⁷ Wikipedia [tiešsaiste] - [atsauce 11.04.2008.]. Pieejams: http://en.wikipedia.org/wiki/Louis_XIV_of_France; White, Ellen G., *The Great Controversy* (USA: Pacific Press Publ. Ass., 1950.), p. 271,272. (Citēts no: Wylie, J.A. *The History of Protestantism*. b.22, ch.6,7.) White Estate [tiešsaiste] - [atsauce 11.03.2008.]. Pieejams: <http://www.egwtext.whiteestate.org/gc/gc.html>

protestantismu par nelegālu. Pēc tam apmēram no 200 000 līdz 1 000 000 hugenotu bēga uz apkārtējām protestantu zemēm – Angliju, Nīderlandi, Šveici, Norvēģiju, Dāniju un Prūsiju.¹⁷⁸

Jau tika minēta „neatceltā” piespiedu varas teoloģija, kurai var pievienot kāda draudoša katoļa citātu no 1908. gada:

Mēs vienmēr esam aizstāvējuši Hugenotu vajāšanas un spāņu inkvizīciju.[..] Ja Baznīca uzskatīs par labu lietot fizisku spēku, tā to lietos. Tā nav ne labāka, ne svētāka par Dievu; un Dievs ir lietojis fizisku spēku, lai liktu cilvēkiem pieņemt patiesību [..] tā aizstāvēs sevi ar tādiem pat ieročiem, kādus tā ir lietojusi agrāk.¹⁷⁹

No „atlikuma” draudzes un adventistu plašā literatūras klāsta dveš pavisam cits gars, kas uz Rakstu pamata aizstāv katra cilvēka cieņu, izvēles un sirdsapziņas brīvību:

Pestīšanas darbā nedrīkst pielietot spiedienu. Ārējās varas izmantošana šeit nav pieļaujama. Dieva Gara ietekmē cilvēkam ļauts brīvi izvēlēties, kam viņš grib kalpot. Pārmaiņa, kas iestājas dvēselē, pakļaujoties Kristum, nes vislielāko brīvības izjūtu. Atteikšanās no grēka ir pašas dvēseles darbs. Bez šaubām, mums pašiem nav spēka atbrīvoties no sātana varas; bet, kad mēs vēlamies atbrīvoties no grēka un mūsu lielajā vajadzībā piesaucam varu, kas stāv ārpus un augstāk par mums, tad dvēseles spēki tiek piepildīti ar Svētā Gara enerģiju un paklusa gribas rīkojumiem pildīt Dieva prātu. Vienīgais nosacījums cilvēka brīvības iegūšanai ir savienošana ar Kristu. „Patiesība jūs darīs brīvus”, un Kristus ir patiesība. Grēks var uzvarēt tikai tad, ja ir novājinājies saprašanu un iznīcinājies dvēseles brīvību. Padošanās Dievam ir sevis atjaunošana patiesā cilvēka cildenumā un godā. Dievišķais likums, kuram mēs esam aicināti paklausīt, ir „brīvības likums” (Jēk.2:12).¹⁸⁰

Bet tādēļ, ka viduslaiku baznīca atkrita no tā un apvienojās „nesvētā savienībā” ar impērijas varu, kristīgā pasaule kļuva par kaujas lauku. Dieva vārdā daudzi tika ielikti cietumos un sodīti ar nāvi. Saskaņā ar Džeimsa Hastingsa *Reliģijas un ētikas enciklopēdiju* un citiem avotiem, šo 1260 gadu vajāšanu periodā miljoniem uzticīgi ticīgie piedzīvoja ciešanas un daudzi par savu lojalitāti Kristum samaksāja ar savu nāvi. Daudzi ir novērsušies no kristietības tieši tādēļ, ka baznīca veica brutālās vajāšanas un izplatīja pretbībeliskās doktrīnas par purgatoriju un mūžīgām mokām.¹⁸¹ Šajos baznīcas varas darbos ir saskatīts Atklāsmes pravietojuma piepildījums: „Es redzēju: sieva bija piedzērusies no svēto asinīm un no Jēzus liecinieku asinīm”, par ko Taisnais Soģis atmaksās. „Notiesājot Dieva ļaudis uz nāvi, tie būtībā ir tik pat vainīgi, it kā viņu asinis būtu izlējuši paši ar savām rokām.”¹⁸²

Lai kā, bet Kristus „atlikuma” draudze izdzīvoja un turpina dzīvot.

¹⁷⁸ Wikipedia [tiešsaiste] - [atsauce 11.04.2008.]. Pieejams: <http://en.wikipedia.org/wiki/Huguenot>

¹⁷⁹ **Standish, Colin D., Standish, Russell R.,** *The Perils of Ecumenism* (USA: Hartland Publications, 2003.), p. 306. (Citēts no: “Afraid We Will Get Them,” *The Western Watchman*. St. Louis, D.S. Phelan, ed., December 24, 1908, Vol.43, No.35,8.)

¹⁸⁰ **White, G.Ellen,** *The Desire of Ages* (USA: Pacific Press Publishing Association.1940.), p. 466; Jņ.8:12-59.; Ellen G. White Books [tiešsaiste] - [atsauce 10.03.2008]. Pieejams: <http://www.nisbett.com/reference/>; <http://www.nisbett.com/reference/da/default.html>

¹⁸¹ *SEVENTH-DAY ADVENTISTS BELIEVE...* (USA: Review & Herald Publishing Association, 1988.), p. 156; Atissue [tiešsaiste] - [atsauce 10.03.2008.]. Pieejams: <http://www.sdanet.org/atissue/books/27/>

¹⁸² Atkl.17:6; 16:2-6; u.c.; **White, Ellen G.,** *The Great Controversy* (USA: Pacific Press Publ. Ass., 1950.), p. 628.; White Estate [tiešsaiste] - [atsauce 11.03.2008.]. Pieejams: <http://www.egwtext.whiteestate.org/gc/gc.html>

2.2. No viduslaiku sakrālās varas kulminācijas līdz Latvijai, reformācijai, atmodai un zināmai reliģijas brīvībai

Par pāvestības sakrālās varas kulmināciju tiek uzskatīts pāvesta Inocenta III laiks, kurš jau savā amatā stāšanās runā 1198. gadā deklarēja savu godību: „Pāvests ir nolikts vidū starp Dievu un cilvēkiem, zemāk par Dievu, bet augstāk par cilvēku, mazāks par Dievu, bet lielāks par cilvēku”.¹⁸³ Savā vēstulē Acerbum 30.X 1198. gadā viņš salīdzināja pāvestīgo varu ar sauli, kas dienu valda un laicīgā ķeizara varu ar mēnesi, kas ar gaismu, saņemtu no saules, valda nakti; tā arī laicīgā vara savu varas spožumu saņem no priesterīgās varas; tā ķēniņu vara tiek dota no pāvesta Ar šādu uztveri pāvests iejaucās Vācijas un citu valstu politikā.¹⁸⁴

Anglijas valdnieks Džons „Bezzemnieks” 1213. gada 15. maijā Angliju saņēma lēņos no pāvesta Inocenta III, tā kā Anglijas valdībai pastāvīgi bija jāmaksā lēņu nodevas Romai.¹⁸⁵ Ar lāstu Inocents III piespieda Francijas karali pieņemt atpakaļ savu atstumto sievu. 1204. gadā Spānijas karalis labprātīgi pieņēma kristību pie pāvesta Romā un ik gadus viņam maksāja nodevas. Viņš prata sev pakļaut arī citu zemju valdniekus, kā Portugālē, Ungārijā, Dānijā, Polijā un citur.¹⁸⁶ Tā baznīca bija pārorganizējusies par pasaules valdnieci, neierobežotu monarhu, nemaldīgu arī bez dogmatiskiem formulējumiem. Pāvests Inocents III atradās hierarhiskās pasaules varas virsotnē līdz ar saviem draudīgajiem franciskāņu un dominikāņu pulkiem, ar tādu varu, kāda vēl nekad nebija atradusies mirstīga cilvēka rokās.¹⁸⁷

Savas varas kalngalus Inocents III sasniedza Laterāna sinodē, 1215. gadā, baznīcu sapulcē Romā, kur bija ieradušies ne mazāk kā 71 arhibīskaps, starp tiem arī Konstantinopoles un Jeruzalemes patriarhi, 412 bīskapi, 800 abati un prelāti, bez tam vēl sūtņi gandrīz no visiem kristīgajiem firstiem. Inocentu III tiešām varēja uzskatīt par sauli Romas katoļu ticīgajiem. Šajā baznīcu sanāksmē tika nosodīti „ķeceri”, kas toreiz uzstājās, un ar kaunu apzīmogoti jūdi un muhamedāņi. Lēmuma 68. punktā bija ietverti sekojoši vārdi: „Jūdiem un saracēņiem (muhamedāņiem) jāvalkā citādas drēbes kā kristiešiem”, bet 69. punktā bija teikts: „jūdi nedrīkst ieņemt nekādus sabiedriskus amatus, kuros tie varētu parādīt savu varu pār kristiešiem”.¹⁸⁸ Šajā spožajā sanāksmē piedalījās arī Rīgas bīskaps Alberts.¹⁸⁹ Gadu vēlāk

¹⁸³ **Eberhardt, Walter**, op. cit., S. 189. (Citēts no: **Quellen, Ausgewahlte Texte aus der Geschichte der christlichen Kirche**, Heft 19, Evang. Verlagsanstalt Berlin 1965. a.a.O., S.117.)

¹⁸⁴ Ibid., S. 189,190,362. (Citēts no: **Mirbt, C., Quellen zur Geschichte des Papsttums und des römischen Katholizismus**. Tübingen: 1924.a.a.O., S.130,217; **Rinn, Heinrich., Johannes, Jüngst, Kirchengeschliches Lesebuch**. Tübingen/Leipzig: Mohr, 1904/1915. S. 114.)

¹⁸⁵ Vatican [tiešsaiste] – [atsauce 09.05.2008.]. Pieejams: <http://timelines.ws/countries/VATICAN.HTML>

¹⁸⁶ **Eberhardt, Walter**, op. cit., S.190.

¹⁸⁷ Ibid., S. 192. (Citēts no: **Prutz, Hans, Staatengeschichte des Abenlandes in Mittelalter. I/II**. Berlin: in: Oncken, Allgemeine Geschichte II, 6. 1885/1887. I. S. 604.)

¹⁸⁸ Ibid., S.191. (Citēts no: **Hefele, J., v. Konziliengeschichte. I/II/II/V**. Freiburg i. Br. 1886. V. S. 804.)

¹⁸⁹ **Trūps, Henriks, Katoļu Baznīcas vēsture** (Rīga: Avots 1972.), 151. lpp.

Inocents III nomira Perudžijā, 140 kilometrus uz ziemeļiem no Romas, Asīzes tuvumā, kur 10 gadus vēlāk tika apglabāts arī pirmais mūks – ubagotāju un nabadzības ordeņa dibinātājs – Asīzes Francisks; divas pasaules viena otrai blakus.¹⁹⁰

13. gadsimtā tika veidota inkvizīcija. Inkvizīcija intensificēja nežēlīgas un briesmīgas vajāšanas pret ķeceriem, analogiski kā IV un V gadsimta sakrālisti vērsās pret donātistiem, kas dedzīgi aizstāvēja baznīcas un valsts atšķirīgās lomas. Stendiši tādus vēlāko laiku „brīvās”, jeb „atlikuma” draudzes pārstāvjus apzīmē kā „neodonātistus” un raksta, ka sakrālisti pārspēja neodonātistus tāpēc, ka aizstāvojot baznīcas autoritāti, tika izmantots valsts varas zobens. „Neodonātisti”, ieskaitot ķeltus, valdiešus, albigensus un hugenotus, oponēja baznīcas un valsts varas apvienībai, un tādēļ tiem nebija militāras armijas lai aizsargātu sevi pret brutāliem un nežēlīgi cietsirdīgiem krustnešu armijas vai inkvizīcijas uzbrukumiem.¹⁹¹

1232. gadā pāvests Gregors IX (1227-1241) izveidoja inkvizīciju par pastāvīgu, pāvestam padotu tiesu dominikāņu vadībā. Katru ķeceri vajadzēja satvert un nodot priekšniecībai, mantu konfiscēt, māju nopostīt. Ķeceru labvēļiem, aizstāvjiem, lai tie būtu fīrsti, bīskapi vai bruņinieki, bija jāmaksā liels sods, un tos varēja pat pavisam padzīt. Kad šaubījās, vai vietējais bīskaps rīkosies pēc tādiem barbariskiem ķeceru iznīdēšanas paņēmieniem, tad viņa vietā iecēla dominikāni. Tie visu darīja pamatīgi. Apraksti par to ir visai šausalīgi.

Nevienam ķecerim nedrīkstēja sniegt ārsta palīdzību. Pat piekāpīgos izdzina no dzimtenes vai arī notiesāja uz mūža ieslodzījumu nožēlojamās pazemes kazemātos. Pat bērniem varēja uzlikt šādus sodus. [...] Pret ķeceri liecināt varēja katrs, pat no baznīcas izslēgtais noziedznieks, pat bērns, jaunāks par 14 gadiem. Pie tam apsūdzētais neuzzināja, kurš viņu apsūdzējis. Viņam pašam nedrīkstēja būt ne aizbildnis, ne liecinieks, ne aizstāvis. Ar spīdzināšanas palīdzību no tā izspieda noteiktu atzišanos. Ja viņš stūrgalvīgi liedzās, vai arī, ja viņam ko pierādīja, to vienalga notiesāja uz nāvi. Tad garīdzniecība to nodeva valsts varai un, bieži jau raugoties uz uguns sārtu, liekulīgi lūdza, lai sodu mīkstinātu, jo „baznīca neslāpstot pēc asinīm”. Ne bez pretestības Itālijā un Francijā ieviesa inkvizīciju, Vācijā tikai ar lielām grūtībām. Visdrausmīgāk šī tiesa plosījās Spānijā ķeceru tiesneša Torkvemada (*Torquemada*) vadībā. Viņš simtiem cilvēku nodeva uguns sārtam, un tāpēc arī pats 1499. gadā tika noslepkavots. 1867. gadā pāvests Pījs IX viņu pasludināja par svēto.¹⁹²

Vai nav paradoksāli? Šis tumšais moku iekārtojums taču veica drausmīgu un necilvēcīgu spīdzināšanu. Bet tā cēlonis ir baznīcas valsts sakrālā ideoloģija.

Rodas jautājums, kā varēja nonākt pie šādas iekārtas, kurai līdzīgas nav nevienā citā reliģijā, izņemot visprimitīvākos cilvēkēdājus? Vai tā ir neierobežota varaskāre, kura necieš sev līdzās nevienu citu? Vai tā ir asinskāre, sadisms, slimīga izvīrtība? Nekas tamlīdzīgs – tā ir teoloģiskas pārliecības izteiksme. Vecie Augustīna vārdi „spiediet tos kļūt pestītiem” nesa drausmīgus augļus... Kas ir nogājis uz maldu ceļiem un šķīries no svētās mātes baznīcas, tam jātiek atpakaļ atvestam, ja ne citādi, tad kaut ar varu, kaut

¹⁹⁰ Eberhardt, Walter, op. cit., S. 191.192.

¹⁹¹ Standish, Colin D., Standish, Russell R., *Liberty in the Balance* (USA: 1998.), p. 81.

¹⁹² Eberhardt, Walter, op. cit., S. 243.

arī iznīcinot viņa miesu. Ķeceris nedrīkst palikt savos maldos, jo viņš ar savu eksistenci vien jau apvaino Dievu; viņš pazaudē savu dvēseli.¹⁹³

Šai laikā pretēja virziena kristiešos – valdiešos, albigensos un citos nobrieda doma, ka pāvests ir Bībelē pravietotais „antikrists”. Parādījās raksts par antikristu, kura izcelsmi attiecina uz valdiešiem.¹⁹⁴ Valters Eberhards citē tā atstāstu no Chr. U. Hāna *Viduslaiku vēstures*:

Antikrists ir pati viltība, pretstats patiesībai, rotāts ar svētuma izskatu un veidu, ko tas patapinājis no baznīcas – nosaukumu, dievkalpošanu, rakstus, sakramentus un citas lietas. Šāda veida ļaunums [...] kopā ņemot saucas – „antikrists”, „Bābele” (Atkl.17:3-5), „ceturtais zvērs” (Dan.7:7,8), „netikle” (Atkl.17:1,2), „grēka cilvēks, pazušanas dēls” (2.Tes.2:3,4). [...] Tas stāv pretī Kristus pārvaldītai draudzei ar pasaulīgu gudrību, viltus reliģiju, liekulīgu laipnību, garīgu varmācību, pasaulīgu tirāniju, ar bagātību, godu, cieņu un pasaules kārtībām. [...]Tā ir liela neuzticība: nolaupt Dievam šīs lietas un tās attiecināt uz sevi un saviem darbiem; piemēram, uzdrošināties apgalvot, ka varot atdzemdināt, piedot grēkus, izdalīt Svētā Gara dāvanas, radīt Kristu un tamlīdzīgi. Tas ir pilnīgs „grēka cilvēks, kas paaugstinājās par visu, kas ir Dievs”, un „karo pret patiesību”, „kas sēž Dieva namā” [...] un „izliekas, ka esot Dievs”... Tā kā šis ļaundaris ir jau patiesi atnācis, tad tas vairs nav jāgaida. Jā, viņš jau ir pat novecojis un iet mazumā, un mazinājies ir viņa spēks un vara, jo „Kungs” jau šo ļauno „nonāvē ar savu muti” caur daudziem labi domājošiem (uzticīgiem) vīriem... un satriec drupās „Bābeles pilsētu”, kurā zied visāda veida ļaunums. (2.Tes.2:3-11;Atkl.16:19;18:1-10).¹⁹⁵

Turpat tiek sniegts arī „antikrista” darbu apraksts. Starp tiem ir minēta patiesības pārvēršana melos, maldos un herēzē, simonija, mantkāre un sekojošais:

Pielūgsmi un kalpošanu, ko viņš atrauj Dievam, kam vienīgam tā pienākas, to viņš pārnēs uz sevi un saviem darbiem... uz nedzīviem „radījumiem” (svētajiem, bildēm, relikvijām, mesēm). Viņš nolaupa Kristum nopelnu... un to pieraksta saviem darbiem, svētajiem un viņu aizlūgšanām un šķīstīšanas ugunij; viņš tautas novērš no Kristus un pievērš minētajām lietām. [...] Viņš mesē ieliek visu tautas reliģiju un svētumu un sajauc kopā daudzas ceremonijas no jūdiem, pagānisma un kristietības. [...] Viņš realizē un saglabā savu vienpatību nevis ar Svētā Gara starpniecību, bet ar pasaulīgu varu, ņemot palīgā arī garīgas lietas. Viņš ienīst, vajā, aplaupa un nonāvē Kristus locekļus. [...] Bībele] norāda, ka kristieša pienākums ir atšķirties no antikrista.¹⁹⁶

Apzīmējumu „antikrists” kā atbilstošu viduslaiku pāvestībai ir atļāvušies izteikt ne vien valdieši, bet arī vairākas citas ievērojamas personas, tajā skaitā divi pāvesti Urbāns VI un Klements VII, kuri savstarpējas shismas laikā lādēja viens otru un tiem piekritošās baznīcas. Visa kristietība atradās zem viņu lāsta. 1378. gadā viņi viens otru nosauca par antikristu un nolādēja. Radās jautājums, kurš tad ir īstais Kristus vietnieks un vai vispār pāvestība ir dievišķīga. Toreiz šo jautājumu risināja krusta karš.¹⁹⁷ Džons Viklifs piekrita viņiem abiem: „Tagad antikrists ir dalīts un viena daļa cīnās pret otru”.¹⁹⁸ Mārtiņš Luters: „Tur sēž cilvēks, kuru apustulis apraksta (2.Tes.2:3,4), kas turas pretī un paaugstinājās pār

¹⁹³ Eberhardt, W, op. cit., S. 235.(No: Wegener, Günther S., *Die Kirche lebt*. Kassel: Oncken, 1961. S. 137.)

¹⁹⁴ Ibid., S.191. (Citēts no: Heusi, Karl, *Kompendium der Kirchengeschichte*. Berlin: Evang. Verlagsanstalt, 1957. S. 56.)

¹⁹⁵ Ibid., S.375. (No: Hahn, Ch. Ulrich, *Geschichte der Ketzer im Mittelalter*. Stuttgart, 1850. II.S. 82-85.)

¹⁹⁶ Ibid., S. 376,377.

¹⁹⁷ Ibid., S. 217,218.

¹⁹⁸ Standish, Russell R., Standish, Colin D., *The Antichrist is Here* (USA: Hartland Publications n.d.), p. 23. (Citēts no: Adams, H. Emma, *John Wycliffe*. Pacific Press Publ. Association, Oakland, 1890.)

visu, kas Dievs saucams. Šim ‘grēka cilvēkam - pazušanas dēlam’ ir jāatklājas,... Viņš aizliedz Dieva likumus un paaugstina savus likumus pār Dieva baušļiem.”¹⁹⁹ Džons Kalvins: „Es neatzīstu viņu kā Kristus vietnieku... Viņš ir antikrists – es neatzīstu viņu kā draudzes galvu.”²⁰⁰ Džons Noks: „Tirānija, kuru pāvests pats tik daudzus gadus ir realizējis pār draudzi, ir pats antikrists un pazušanas dēls, par kuru apustulis Pāvils runā.”²⁰¹ Filips Melanhtons: „Tas ir skaidri atklājies un bez kādām šaubām ir patiesība, ka Romas pāvests ar visu savu kārtību un valsti ir pats antikrists... līdzīgi 2.Tes.2. Pāvils skaidri ir teicis, ka grēka cilvēks valdīs draudzē, paaugstinot sevi pāri Dieva pielūgsmei.”²⁰² Sers Īzāks Ņūtons: „Bet pāvestības valsts ir savādāka par desmit valstīm, (kas minētas Dan.7:7,8) ... Un tāds redzētājs un valdnieks [Dāniela 7. minētais „mazais rags”] ir Romas baznīca”²⁰³ (Par „mazo ragu” ar „cilvēka acīm, un muti, kas lielas lietas runāja” ir atrodami plaši komentāri gan literatūrā, gan internetā.²⁰⁴) Džons Veslijs: „Romas pāvestība, neapšaubāmi ir ‘grēka cilvēks’”.²⁰⁵ Samuels Lī (septiņpadsmitā gadsimta Rodailendas garīdznieks): „Visas Anglijas baznīcas galvenajās nostādnes piekrīt, ka Romas pāvests ir antikrists.”²⁰⁶

Ir jāatzīmē, ka adventistus reprezentējošās 27 doktrīnās un adventistu Bībeles komentāros tāds „antikrista” attiecinājums uz pāvestiem vai Romas baznīcu nav atrodams. Starp vārda „antikrists” komentāriem ir sekojoši: „Vārds ‘antikrists’ ir transliterācija no grieķu vārda *antichristos*, kuru veido *anti* – pret jeb vietā un *christos* [...] Vārdu ‘antikrists’ JD ir lietojis tikai apustulis Jānis [...], bet viņš nedod noteiktu informāciju, lai identificētu kādu personu, personas vai organizāciju. [...] Ir labi atcerēties, ka sākotnējais ‘antikrists’ ir sātans[.]”²⁰⁷

Iepriekšējie vēsturiskie apraksti par antikristu starp rindām liecina par tā laika sakrālo viduslaiku baznīcas un valsts apvienības – baznīcas valsts eksistēšanu, par ko liecina arī daudzu vēsturnieku, reliģijas ekspertu un citu pētnieku darbi. Piemēram, Ringolds Balodis, atsaucoties uz S. Averincevu un R.Makvilkinu raksta, ka pastāvēja baznīcas valsts Rietumu gaumē: „sākumā – Romas impērija, bet viduslaikos – dažādas nacionālās baznīcas valstis,

¹⁹⁹ Ibid., S. 24. (Citēts no: **Froom, LeRoy**, *The Prophetic Faith of Our Fathers*. Vol.II. p. 281.)

²⁰⁰ Ibid., S. 24. (Citēts no: *John Calvin Tracts*. Vol.I. p. 219,220.)

²⁰¹ Ibid., S. 24. (Citēts no: *The Zurich Letters*. p. 199.)

²⁰² Ibid., S. 25. (Citēts no: **Froom, LeRoy**, *The Prophetic Faith of Our Fathers*. Vol.II. p. 296-299.)

²⁰³ Ibid., S. 25. (Citēts no: **Sir Issac, Newton**, *Observations on the Prophecies*. p. 75.)

²⁰⁴ Little Horn [tiešsaiste] - [atsauce 09.05.2008]. Pieejams:

<http://www.tagnet.org/anotherviewpoint/Daniel/09.htm>

Let God be Tru [tiešsaiste] - [atsauce 09.05.2008]. Pieejams: <http://www.letgodbetrue.com/daniel/daniel-07.htm>;

Teachinghearts [tiešsaiste] - [atsauce 09.05.2008]. Pieejams: <http://www.teachinghearts.org/dre17hdan08b.html>;

Sabbath Truth [tiešsaiste] – [atsauce 09.05.2008]. Pieejams:

http://www.sabbathtruth.com/think_change_sabbath.asp ; u.c.

²⁰⁵ **Standish, Russell R., Standish, Colin D.**, *The Antichrist is Here* (USA: Hartland Publications n.d.), p. 25.

(Citēts no: **Wesley, John**. *Antichrist and His Ten Kingdoms*. p. 110.)

²⁰⁶ Ibid., 25. (Citēts no: **Lee, Samuel**, *The Cutting Of of Antichrist*. p. 1.)

²⁰⁷ *SEVENTH-DAY ADVENTIST BIBLE COMMENTARY* (USA: Review & Herald, 1957.), Vol.7. p. 643.

kuru valdnieki bija tiešā atkarībā no Romas pāvesta”. Pāvesti apgalvoja, ka „kristīgajā Eiropā viņiem kā baznīcas galvām ir visas tiesības pieprasīt no ikviena laicīgā valdnieka pilnīgu pakļāvību”. Kā jau tika minēts, pāvests Gregors VII ir teicis: „Vienīgi pāvests var izmantot impērijas varas zīmes; visiem viltvāržiem ir jāskūpst viņa un tikai viņa kājas; viņš var atcelt imperatorus”. Arī „Austrumu tipa baznīcas valsts aizrautīgi attīstījās valsts varas dievišķošanas virzienā – no Bizantijas valsts līdz pat ‘Svētajai Krievzemei’”.²⁰⁸

Šī sakrālā vara skāra arī Latviju – no vienas puses tas notika, sākot ar XIII gadsimta Inocenta III – pāvestu varas kulminācijas laiku un krustnešu iebrukumu tās teritorijā, no otras puses, galvenokārt, sākot ar XVIII gadsimtu, kad pēc Ziemeļu kara Latvija nonāca „Svētās Krievzemes” – pareizticīgās baznīcas valsts impērijas pakļautībā. Par varas nodibināšanu no Rietumu puses var minēt sekojošo:

1202. gadā Livonijā tika nodibināts Zobenbrāļu ordenis – *Fratres militiae Christi*. Tā nodibināšanu 1203. gadā apstiprināja pāvests Inocents III. Ordeņa uzdevums bija aizsargāt Rīgu un jaundibināto bīskapa sēdekli pret pagāniem. [...] Ikviens ordeņa loceklis deva solījumu [...] ar ieročiem rokā aizstāvēt kristīgo ticību. [...] Ordeņa brāļi dzīvoja visi kopā pilīs, kuras cēla galvenokārt vietējie iedzīvotāji.²⁰⁹

Drupas Latvijas pilskalnos joprojām ir kā mēmi liecinieki šai paverdzinošai varai. Lasot „Indriķa hroniku”, „Atskaņu hroniku” un citus vēstures materiālus, ir redzams, kā saskaņojot ar pāvestu, ar viltu un varu, ar „uguni un zobenu”, krusta karotāji Latvijā nostiprināja Romas baznīcas varu, kurai vēlāk sekoja paverdzinošā dzimtbūšanas iekārta, pat ar pazemojošām *ius primae noctis* - pirmās nakts tiesībām – ar paražu, ka muižkungs drīkstēja ar savu dzimtcilvēku līgavām pavadīt kāzu nakti.²¹⁰

Svēts vīrs, par Albertu ko sauca, tad pats vispirms uz Romu brauca.

To pāvests tūdaļ pieņēma, par bīskapu to iecēla.

Viņš sacīja: „Lai tev ir vara! Ja nevar iztikt tur bez kara,

Tad taisi gara brālību, Tempļa brāļiem līdzīgu,

kas saucas Dieva bruņinieki; tie it nekur mums nava lieki.

Tev šādu savu gribu paužu: Lai trešā daļa zemes, ļaužu

Kā nākas nodota tiek tiem uz laiku laikiem mūžīgiem.

Tos pāvesttronis aizsargās kā dienās šais, tā nākamās.²¹¹

Pāvests noteica arī tagadējās Igaunijas varas sadali:

Tos pāvests laipni uzklaušīja un tad kā sūtni nosūtīja

kādu gudru legātu, kas deva šādu padomu: lai Harju, tāpat Rēveli

un Viruzemi vēlīgi tie atdod dāņu ķēniņam.²¹²

Var saprast, ka daudzi krustnešu bruņinieki, kurus katru gadu bīskaps Alberts devās uz Vāciju vervēt, bija dažādi noziedznieki un laimes meklētāji, kuriem piesolīja parādu un grēku

²⁰⁸ **Balodis, R.** *Valsts un baznīca* („Nordik” 2000.), 77. lpp. (Citēts no: **Makvilkins, R.**, *Kristieši un sabiedrība*. R., 1998.7. lpp.; **Аверинцев, С.С.** *Византия и Русь - два типа духовности*. Нева. 1987. N⁰ 4.)

²⁰⁹ **Trūps, Henriks**, *Katoļu baznīcas vēsture* (Rīga: Avots, 1992.), 141. lpp.

²¹⁰ **Čerfase, Lija**, *Latīņu spārnotie teicieni* (Rīga: Zinātne, 1997.), 138.lpp.

²¹¹ *Atskaņu hronika* (Rīga: Zinātne, 1998.), 54. lpp.

²¹² *Atskaņu hronika* (Rīga: Zinātne, 1998.), 85. lpp.

atlaišanu, kā arī citus laicīgos un Debesu labumus. Daudzi vēstures materiāli liecina, ka viņu bruņinieku godu var apšaubīt. Piemēram, krustnešu iebrukums Jersikas pilī rīta agrumā:

Tie dažu brašu vīru sita tā, ka tas skaļi vaimanāja,
bet gulošos tā modināja, ka viņiem galvas iedragāja:
tik bruņnieciski viņiem gāja. Tā sešsimt krievus apsita,
To sievas, bērnus padzina dievbijīgie kristieši.
Par to bij brāļi priecīgi. Bagāti nu vīri,
no kauna traipiem tīri, pa ūdeni un sauszemi atgriezās kā varoņi.
Tiek kristietībai daļa sava un viņiem – gods un slava.²¹³
Līdzīga „goda” izpratne ir aprakstīta arī citās vietās, piemēram, ķēniņa Viestarda

Zemgaļu sakāvē:

Bet kristīgie ar godu toties uz mājām varēja nu doties
Turp dzina tie ar možu garu bērnu, sievu, vīru baru
Un laupījumu milzīgu, pilnām rokām sagrābtu.²¹⁴
Šķiet, lielvaru atbalstītāji, „Kangari” un „Kaupo” ir bijuši visos laikos, jo tas šīm

personām nodrošināja attiecīgu laicīgo varu un privilēģijas.

Bij Kaupo sirds tik laimīga, kad pāvestu tas redzēja.
Tam pāvests deva svētību, skaitot Dievam lūgšanu.²¹⁵
„Livonijas Indriķa hronika” satur vairākus līdzīgus ziņojumus, piemēram, sekojošos:

„Bija bīskapa Alberta septiņpadsmitais gads, un karš atjaunojās visās Livonijas malās.
1215.”²¹⁶ „Bīskapa divdesmit pirmais gads iesākās, un kari livoniešu zemē nerimās. 1219.”²¹⁷
„Bija bīskapa Alberta iesvētīšanas divdesmit sestais gads, un baznīca vēl nebija klusa no
kariem. 1224.”²¹⁸

Šī Rietumu sakrālā paverdzinošā vara padarīja Latvijas pamatiedzīvotājus par analfabētiem. Kāds no viņiem vēlāk ir teicis, ja latvieši prastu lasīt vēsturi par savu paverdzināšanu, tad viņi saceltos. Pretstatā šādai paverdzinošai pāvestības sakrālas varas nostiprināšanai, „brīvās” jeb „atlikuma” draudzes pārstāvju ticība tika izplatīta ar miermīlīgiem līdzekļiem; tā tika pieņemta brīvprātīgi, tai raksturīga bija Latvijas pamatiedzīvotāju izglītošana Bībeles tulkotāja Ernsta Glika un hernhūtiešu laikos, kā arī tautas morālā un garīgā atmoda un labklājības līmeņa celšanās.

Ja par Reformācijas dzimšanas dienu tiek uzskatīts 1517. gada 31. oktobris, kad Lutērs pie Vitenbergas baznīcas durvīm piesita 95 protesta tēzes, tad Rīgā pirmais disputs starp luterisma propagandētājiem no vienas puses un katoļu garīdzniekiem no otras puses notika 1522. gadā. Reformācija samērā ātri guva atbalstu Livonijā, un 1555. gadā Livonijas ordenis oficiāli atzina luterismu. Tomēr Latvijas luterāņu draudzes neko neieguva, jo „tika saglabāta

²¹³ Ibid., 55, 56. lpp.

²¹⁴ Ibid., 78. lpp.

²¹⁵ Ibid., 50. lpp.

²¹⁶ *Livonijas Indriķa hronika* (Rīga: SIA KOPA, 1993.), 123. lpp.

²¹⁷ Ibid., 154. lpp.

²¹⁸ Ibid., 200. lpp.

katoļu baznīcas prakse, ka mācītājus izvēlējās muižnieki, bet nevis draudze”, tādejādi „baznīca palika vācu muižnieku kontrolē”.²¹⁹ Nākas atzīt, ka būtībā sakrālā vara Latvijā turpinājās, tikai citā veidā.

Laikā, kad Eiropā tika veikta lielā Reformācija, Latvijā valdīja dzimtbūšana, vietumis pat ar minētajām pazemojošām *ius primae noctis* tiesībām muižniekiem, kā arī daži likumi par dzimtbūšanu tika izdoti 1520. gadā pēc Reformācijas sākuma. (Dzimtbūšana tika atcelta tikai 1817. gadā Kurzemē un 1819. gadā Vidzemē.)²²⁰ Šāda divkosīga „kristiešu” sakrālisma paverdzinoša situācija ilgi neturpinājās. Drīz vien Livonijas kara (1558-1583) rezultātā 1562. gadā Livonijas valsts tika juridiski likvidēta. Tam sekoja gan Poļu – Zviedru karš (1600-1661), gan Lielais Ziemeļu karš (1700-1721). Šajā periodā *pagānisko* un daļēji *varmācīgi kristianizēto* Latviju postīja dažādu reliģiju sakrālo varu pārstāvji – krievi, poļi, dāņi un citi. Vācu hronists Francs Nīenstede (1540-1622) aprakstīja latviešu postu sekojoši:

Nabaga iedzīvotājus kazaki un poļi spīdzināja un ar uguni cepināja, un lielo moku dēļ viņi bija spiesti izrakt noslēpto barību. Jā, maize no krāsns un pat no mutes ēdājiem tika izrauta, un drēbes iedzīvotājiem noplēsa no miesas. Viņiem nepameta nedz podu, nedz katlu, kur vārīt ēst. Tādēļ viņi plaucēja zaļumus karstiem akmeņiem muldās un abrās un aprija tos bez sāls, klāt piedzerot ūdeni. Iedzīvotājiem bija kailiem jāguļ sniegā! Karotāji viņiem neatstāja pat cirvi, lai varētu pārskaldīt šķilu malkas. Ļaudis (no bada) uztūka kā bluķi, un mājās, ciemos un uz lielceļiem gulēja vīru, sievu un bērnu līķi, ko nespēja nevākt nedz klejojošie suņi, nedz putni, nedz plēsīgi zvēri.[..] Postu palielināja nedzirdēti bargais sals 1601./1602. gada ziemā, kad gāja bojā daudz zemnieku, kuri bija palikuši bez mājām un silta apģērba. Nāves plauju vēl palielināja bads.²²¹

E. Dunsdorfs apraksta senos stāstus, kur, cik saprotams, kāds *sakrālas* valsts pārstāvis apmeklējis „tumšos ļaudis”, kas pie (Maskavijas) krievu robežām apdzīvo mežu biezokņus un purvus:

Ļaudis tur nodevušies elku dievībai, burvībām un pagāniskām māņticībām, tā ka, izņemot kristību, viņos nav nekā, kas būtu kristīga vārda cienīgs. Nedaudzi tur ievēro kristīgo laulību – daudzi ap Daugavpili, Rušonu un Rēzekni ik gadus pārmaina sievu. Tur neviens nemāk mest krusta zīmi un retais prot Tēvreizi un „Esi sveicināta”. Viņi uzskata par svētiem zināmus akmeņus un tos glabā namos, šķūņos un klētīs.²²² No kāda oficiāla paziņojuma 1602. gada 8. oktobrī:

Viss bez izņēmuma nopostīts, nodedzināts, nokauts, tā, ka daudzu jūdžu garā ceļā nevar sastapt neviena cilvēka, un par dažām vietām nevar zināt, vai tur jebkad dzīvojuši ļaudis; kas nav nogalināti, tie no bada tiktāl pagrimuši, ka zemnieki ne vien nokauj viens otru un apēd, bet pat zog zagļus no karātavām un slepkavas no bendes rata, lai aprītu viņu līķus.²²³

²¹⁹ **Priedītis, Artūrs**, *Latvija kultūras vēsture* (Daugavpils: A.K.A., 2000.), 61. lpp.

²²⁰ *Ibid.*, 113. lpp.

²²¹ **Avotiņa, Austra u. c.**, *Latvijas kultūras vēsture* (Rīga: Zvaigzne ABC, 2004.), 79. lpp.

²²² *Ibid.*, (Citēts no: **Dunsdorfs, E.**, *Senie stāsti. Latvijas vēstures lasāmgrāmata*. Melburna: Austrālijas latvietis, 1955. 79. lpp.)

²²³ **Avotiņa, Austra u. c.**, *Latvijas kultūras vēsture* (Rīga: Zvaigzne ABC, 2004.), 79. lpp. (Citēts no: **Karlsons, Ž.** *Zviedru laiki Vidzemē*. Rīga: Valtera un Rapas a/s, 1935. 14. lpp.)

Ja apbrīnojama ir „brīvās” „atlikuma” draudzes dzīvotspēja 1260 gadu viļņveidīgu vajāšanu periodā, tad apbrīnojama ir arī latviešu tautas dzīvotspēja tāda ilgstoša viļņveidīga posta apstākļos. Sakrālie iekarotāji parasti vadījās pēc zināmā principa „mērķis attaisno līdzekli”. Piemēram:

Līdz 1629. gadam, kad beidzās Polijas-Zviedrijas karš, praktiski visā pašreizējā Latvijas teritorijā savus noteikumus un kārtību diktēja Polija. Bijušajā Livonijā tika uzsākta rekatoļizācija. Par galvenajiem šī procesa vadītājiem bijušajā Livonijā kļuva jezuīti. [...] Polija nepildīja vācu muižniekiem doto solījumu par ticības brīvību un pašpārvaldes tiesībām, līdz ar to Vidzemē un Latgalē no jauna (kaut arī tikai uz laiku) tika ieviesta katoļticība. (Vēsturisko apstākļu ietekmē Latgalē katoļticība saglabājusi savu iespaidu līdz pat mūsdienām.)²²⁴

Ir jāpiemin, ka arī Austrumu baznīcas sakrālā „Svētās Krievzemes” vara nebija iecietīga pret vecticībniekiem un citām sektām un „brīvās draudzes” pārstāvjiem, kā arī veica nežēlīgus iebrukumus Livonijā. Livonijas kara sākuma periodā (pēc 1558. g.) Ivana Bargā vadībā krievu karapulki asiņainā mežonībā vairākkārt iebruka Livonijā. Tie „aiz sevis atstāja pilnīgi nopostītu zemi. Cilvēki tika masveidā noslepkavoti vai aizvesti gūstā, mājas nodedzinātas. Visvairāk cieta latviešu zemnieki.”²²⁵

Stendiši raksta, ka Eiropā 16. gadsimta reformācijas laikā tika karsti diskutēts par sakrālās varas principiem pretstatā „neodonātistu” nostājai, jo pēdējie bija pret baznīcas un valsts apvienošanu.²²⁶ Reformācijas sākumā reformatori uzticīgi stāvēja „neodonātistu” pusē. Tā tas bija ar Cvingliju un Luteru. 1519. gadā Mārtiņš Luters rakstīja pret „Bābeles netikli” un ieņēma stingru „neodonātistu” pozīciju, bet vēlāk situācija mainījās. Gan Luters, gan Cvinglijs ticās pēc laicīgo varu vadītāju atbalsta un ieguva šādu aizsardzību. Šī valsts aizsardzības meklēšana, kas pati par sevi tiek uzskatīta par pareizu, tomēr vadīja pie traģiskām sekām. Gan Cvinglijs, gan Luters galu galā gāja pāvestības pēdās – izmantojot valdnieku (firstu) zobenu, lai uzspiestu savas reliģiskās ticības mācības. Tādā situācijā radās dievbijīgu ļaužu grupa – anabaptisti, kas palika „neodonātistu” pozīcijās. Viņi jutās tā, ka tos nodevuši gan Cvinglijs, gan Luters, gan arī vēlāk Kalvīns, kas sadarbojās ar valsts varām. Anabaptistiem nebija nekā kopēja ar valsts baznīcu, un tas bija galvenais, kādēļ tie atdalījās no luterāņiem, Cvinglija piekritējiem un kalvinistiem; tā bija viena no galvenajām koncepcijām, par ko visas anabaptistu grupas bija absolūtā harmonijā. Pretēji anabaptistiem citi lielie reformatori attīstīja varas sakrālismu, kas neatšķīrās no Romas katoļiem. Šī iemesla dēļ Cvinglijs lika „kristīt pavisam”, respektīvi, noslīcināt daudzus baptistus upē iepretim viņu baznīcai, kad tie atteicās pieņemt bērnu kristību. Šie baptisti tika tā nosaukti par (ana – atkal kristītājiem), jo ticēja atkal-kristīšanai, jeb otrajām kristībām. Kaut arī lielākā daļa jau bija kristīti bērībā ar

²²⁴ Ibid., 75. lpp.

²²⁵ **Priedītis, Artūrs**, *Latvija kultūras vēsture* (Daugavpils: A.K.A., 2000.), 67. lpp.

²²⁶ **Standish, Colin., Standish, Russell R.**, *Liberty in the Balance* (USA: Hartland publications, 1998.), p. 81.

apslacīšanu, tie neatzina to kā patiesu kristību. Tie atzina Bībeles kristību principu – vispirms brīvprātīgā un apzinīgā izvēlē un ticībā pieņemt Kristu un tad publiski to apstiprināt ar pagremdēšanu. Bērnu kristīšana būtībā ietvēra Augustīna varas teoloģiju, kas izslēdz izvēles brīvību. Šī pretbībelīgā teoloģija, tika vērsta pret anabaptistiem. Drīz vien anabaptistus uzskatīja par valsts ienaidniekiem un kā nopietnu draudu vienprātībai un sociālai kārtībai. Stendiši raksta:

Tādā veidā neviens no labi pazīstamiem (slavenajiem) sešpadsmitā gadsimta reformatoriem nebija pārņēmis patieso kristietības būtību, kurā Kristus principi ir izteikti brīvībā izvēlēties un izlemt. Fakts, ka tie nespēja nokratīt augustīniešu koncepciju par predestināciju, bija daļējs ieguldījums viņu turpmākai gatavībai pieņemt sakrālismu.[...] Tā bija Lutera kapitulācija sakrālisma priekšā, kas atļāva imperatoram Kārlim V izdot dekrētu, kas nodeva anabaptistus mocībām.²²⁷

Turpretī anabaptisti kā nevardarbīgas „brīvās draudzes” pārstāvji ticēja, ka draudzei ir nepieciešams pamatoties uz Dieva doto brīvību, kas oponentiem visam, kas apstrīd pilsoņu reliģisko brīvību. Anabaptisti daudz rakstīja par šādu ticības principu, bet līdzīgi kā donatisti Konstantīna laikā, tie nespēja gūt dominējošu ietekmi, jo sakrālisti pret tiem lietoja valsts varas „zobena” spēku. Tomēr baptisti turpināja nevardarbīgu cīņu par reliģijas brīvību Anglijā, Virdžīnijā un citur un veica lielu ieguldījumu, lai šī brīvība daudzās zemēs vēlāk gūtu panākumus. Arī adventisti ir noteikti brīvas izvēles un reliģijas brīvības aizstāvji. Bet reformācijas laikā minētā sakrālā domāšana vadīja Vācijas pavalstu (zemes) sadalīšanu. Ja valdītājs bija Romas katolis, tad pavalsts kļuva katoliska. Ja pavalsti pārvaldīja protestants, tad pavalsts kļuva protestantu (luterāņu) zeme. Tas notika pēc principa *cuius regio, eius religio*, kas nozīmē „kas valda – tā reliģija”. Neskaitāmi Vācijas iedzīvotāji bija spiesti atstāt savas mājas un doties uz citu pavalsti, lai izbēgtu vajāšanām. Protestantiem, kas dzīvoja katoļu pavalstī, bija jāpārvietojas uz protestantu pavalsti, un otrādi. Lai arī cik traģiska būtu šī situācija, tā nobāl, salīdzinājumā ar to, kas sagaidīja nepakļāvīgās protestantu grupas, kuras joprojām dzīvoja briesmās tikt apsūdzētām ķecerībā un nekur nevarēja atrast aizsardzību. Tādā veidā abu veidu pavalstis – gan katoļu, gan protestantu, kļuva par instrumentu anabaptistus un citu „brīvo” ticīgo grupu mocībām. Daudzi pārvietojās uz jauno pasauli – uz Ziemeļameriku, lai meklētu patvērumu un aizsardzību no vajāšanām, kādas viņi bija pārcietuši centrālajā Eiropā, vai arī viņi tika iznīcināti.²²⁸

Kā apstiprinājums tam, ka lielie reformatori vēl nebija tikuši vaļā no sakrālās varas mentalitātes, liecina Kalvina cietsirdīgā rīcība, dodot rīkojumu par Servetus nonāvēšanu. Servetus bija ievērojams spāņu zinātnieks, kurš pirmais saprata asins cirkulācijas sistēmu.

²²⁷ Standish, Colin., Standish, Russell R., *Liberty in the Balance* (USA: Hartland publications, 1998.), p. 82.

²²⁸ Wikipedia [tiešsaiste] - [atsauce 11.04.2008.]. Pieejams:

http://en.wikipedia.org/wiki/Cuius_regio%2C_eius_religio ; Standish, C. D., Standish, R. R., *Liberty in the Balance* (USA: Hartland publications 1998.), p. 165-183; 82, 83.

Viņš bija ieradies pie Kalvina diskutēt par savu mazliet neparasto teoloģisko izpratni. Gala rezultātā Servetus tika nodots nežēlīgai, cietsirdīgai sadedzināšanai uz lēnas uguns, lietojot zaļu, neizzāvētu malku, lai tas paildzinātu viņa lēnas nāves agonijas mokas, iespējams pat līdz kādām trim stundām no uguns iededzināšanas brīža. Neskatoties uz to, ka Melanhtons tika uzskatīts kā maigs Lutera sabiedrotais, izrādās, ka viņš enerģiski atbalstīja Kalvina cietsirdīgo rīcību, jo savā vēstulē paziņoja: „Baznīca ir pateicību parādā un vienmēr būs pateicību parādā tev par to, ka tu panāci ķecera nāvi.”²²⁹

Daudzi godā un slavē Augustīnu, kuru katoļi ir iecēlušī svēto kārtā. Daudzi autori saista Kalvina teoloģiju un darbu ar Augustīna teoloģiju un darbu, ko Romas katoļi uzskata par lielāko pirmā gadu tūkstoša teologu, izņemot apustuli Pāvilu. Starp slavinošiem izteicieniem var lasīt: „Augustīns [...] bija viens no lielākiem kristīgās baznīcas visu laikmetu cilvēkiem.”²³⁰ „[Augustīns bija] viens no visu laiku lielākiem teologu un filozofu prātiem, kādu jebkad Dievs uzskatīja par piemērotu dot savai baznīcai.”²³¹ „Augustīns ir kā galvenā saite starp Pāvilu un Kalvinu.”²³² „Šie divi ekstraordināri apdāvinātie vīri [Augustīns un Kalvins] izceļas kā piramīdas uz vēstures skatuves.”²³³ Bet Stendiši turpina, ka vēsturisko notikumu gaismā mēs nevaram pievienoties ne Augustīna, ne Kalvina slavīnāšanas korim, jo Augustīns nespēja atbrīvoties no daudzajiem pagānisma uzskatiem, kurus viņš bija uzsūcis savā audzināšanā mājās un mācību iestādēs, kas viņu ļoti novirzīja no Jaunās Derības mācības, un Kalvins to turpināja. Stendiši raksta, ka divās pilnīgi atšķirīgās paaudzēs, Augustīns un Kalvins atzina pamatojumu reliģisku minoritāšu vajāšanu „attaisnojumam”.²³⁴

Filipa Šafa *Kristietības vēsturē* ir izteikts nozīmīgs atzinums par „brīvās” „atlikuma” draudzes dzīvotspēju: „Valdieši ir vienīgā viduslaiku sekta, kura ir izdzīvojusi līdz mūsdienām, jo tā ir guvusi panākumus līdz ar reformāciju un ir stingri ievērojusi Bībeles autoritāti kā savas ticības pamatlikumu. Valdiešiem garīgi radniecīgie Bohēmijas brāļi turpināja savu darbu ar jaunu apzīmējumu – Morāvijas brāļi (*Unitas Fratrum, Brüdergemeinde*).”²³⁵

Šajos un līdzīgos citātos, kas atrodami arī daudzos citos avotos, ir saskatāma vienota, „strikti bibliskā” autoritātē balstītas ticības un ideoloģijas dzīvotspēja un kontinuitāte. Tādā

²²⁹ **Standish, Colin D., Standish, Russell R.,** *Liberty in the Balance* (USA: Hartland publications 1998.), p.83. (Citēts no: **Verduin, Leonard,** *The Reformers and Their Stepchildren.* The Christian Hymnary Publishers, p.52.)

²³⁰ *Ibid.*, p. 84. (Citēts no: **Grier, W. J.,** *The Momentous Events.* Bunner of Trust, 1986.p. 27.)

²³¹ **Standish, Colin D., Standish, Russell R.,** *Liberty in the Balance* (USA: Hartland publications 1998.), p. 84. (Citēts no: **Talbert & Crampton,** *Calvinism, Hyper-Calvinism, & Arminianism.* Still Waters Revival Books, 1990.p. 79.)

²³² *Ibid.* (Citēts no: **Custance, C. Arthur,** *The Sovereignty of Grace.* Presbyterian & Reformed Publishing Company, 1979. p. 20.)

²³³ *Ibid.* (Citēts no: **Warfield, Benjamin,** *Calvin & Augustine.* Presbyterian & Reformed Publishing Company, 1956. p.v.)

²³⁴ *Ibid.*, 84.

²³⁵ **Schaff, Philip,** *History of the Christian Church* (Michigan: Grand Rapids, 1949.), Vol. VIII. p. 809.

veidā ir saskatāma kontinuitātes tiešā saikne starp dažādu laikmetu „brīvās” „atlikuma” draudzes pārstāvjiem – „strikti bibliiskiem” valdiešiem, par kuru ticības izcelsmi daži avoti vēsta, ka tā bijusi „jau apustuļu laikā”²³⁶ ar anabaptistiem, piētistiem, hernhūtiešu brāļu draudzēm un septītās dienas adventistiem, kas ir skāruši arī Latviju.

Par tiešo kontinuitātes saikni būtu jāpiemin, ka ap 1420. gadu, kad Bohēmija gatavojās reformācijai, Pēteris no Kelcikas (*Chelcic*) ciema ļoti ietekmējās no valdiešu mācības. Plašās rakstu un vispārējās zināšanas viņu padarīja par tā laika ievērojamāko domātāju Bohēmijā. 1467. gadā Bohēmijas brāļu draudzes apvienojās ar izklīdušo valdiešu atliekām. Viņu pirmo bīskapu iesvētīja no valdiešiem. Pievienojoties daudziem kalikstiešiem (*Kalixtiner*) ap 1500. gadu, bija izveidotas apmēram 400 draudzes. Viņi pieprasīja Svēto Rakstu izdošanu.²³⁷ Palackis raksta: „Tagad es vairs nešaubos, ka Pēteris no Kelcikas jau agrāk, un jau pirms 1420. gada plaši pazina valdiešu mācību un tai piekrita, lai gan viņš par to neko noteikti nav teicis.”²³⁸

Mēs varam teikt, ka Palackis bija spējīgs un pat spiests to rakstīt, ņemot vērā savas bagātās zināšanas par šī vīra rakstiem, darbiem un mācībām. Bet tagad tas ir pilnīgi noteikti zināms, ka tieši Pēteris Kelciks, līdz ar Gregoru, kalikstiniešu arhibīskapa radnieku, ir īstie *Unitas fratrum* (brāļu draudzes) dibinātāji.²³⁹

Kaut arī daudzi kādu draudzes daļas dibināšanu mēdz pierakstīt kādai vienai personai - Pēterim, Pāvilam, Apollam, Pēterim Valdusam, Pēterim no Kelcikas vai citiem, tomēr citi ticīgie, tajā skaitā adventisti, pauž uzskatu, ka cauri tumšajiem laikmetiem „brīvo” „atlikuma” draudzi - valdiešus, lolardus, piētistus, brāļu draudzi un citus dažādās vietās un laikos gan neatkarīgi vienu no otra, gan ietekmējot vienam otru, „vienā ticībā” ir vadījis vienotais Dieva Vārds un „viens Gars”, kā arī to, ka šo „dzīvā ūdens straumi” nav iespējams apturēt.²⁴⁰

Zviedru laikos, 17.gs. ar Zviedrijas karaļa Gustava II Ādolfā un Vidzemes hercogistes ģenerālsuperintendenta Johana Fišera (1636-1705) atbalstu, Ernsts Gliks (1652-1705) iztulkoja latviešu valodā Jauno un Veco Derību, un tā tika iespiesta 1500 eksemplāros (1685.1689.1694. g.). Vēl šodien savu dzīvotspēju Latvijā ir saglabājuši gan Alūksnē Glikā stādītie ozoli, atzīmējot Jaunās un Vecās Derības tulkojumus, gan arī strikti bibliiska ticība, kas analoga ticībai plašajā pasaulē no apustuļu laikiem līdz mūsdienām. Raksturīgi ir tas, ka, līdzīgi citiem Dieva Vārda atbrīvojošās ideoloģijas paudžiem, paralēli Glikā tulkošanas un draudzes darbam, tika dibinātas arī skolas latviešu bērniem, par kuriem pirms tam paverdzinošās

²³⁶ Ibid., Vol. V. p. 501.; (Citēts no: **Dieckhoff, August Wilhelm.** *Die Waldenser im Mittelalter.* Göttingen: Vandenhoeck und Ruprecht, 1851.S. 363; **Broadbent, E. H.** *Gemeinde Jesu in Knechtsgestalt.* Christliche Verlagsanstalt Dillenburg, 1965.S. 89.)

²³⁷ **Eberhardt, Walter,** op.cit., S. 279,280.

²³⁸ **Eberhardt, Walter,** op. cit., S. 391. (Citēts no: **Palacky,** *Über die Beziehungen und das Verhältnis der Waldenser zu den ehemaligen Sekten in Böhmen.*S. 32.)

²³⁹ Ibid., S. 391. (Citēts no: **Martini, Dr. Johann,** *Die Waldesier und die husitische reformation in Böhmen.* Wien/Leipzig: Heinrich Kirch, 1910. a.a. O., S.122)

²⁴⁰ 1.Kor.1:12; 3:4, Ef.4:4,5.

ideoloģijas pārstāvji mācīja, ka latvieši ir derīgi būt tikai par kalpiem, lopkopjiem un zemkopjiem. Zviedriju pozitīvi bija ietekmējis protestantisms, kuru savukārt bija ietekmējis tieši Dieva Vārds. Savukārt *zviedru laiki* pozitīvi ietekmēja Latviju. „Zviedru likumu priekšā arī zemnieks bija cilvēks. Zviedrijā nebija dzimtbūšanas, tāpēc, sperot pirmos soļus Vidzemē, zviedri sāka runāt par zemnieku atsvabināšanu. Diemžēl labi iecerētie likumi dzīvē realizējās visai ierobežotā apjomā.”²⁴¹ Ir svarīgi pieminēt, kā Vidzemes hercogistes ģenerālsuperintendents Johans Fišers raksturoja Bībeles latviskā tulkojuma nozīmi un Latvijas pamatiedzīvotāju stāvokli:

To, ko žēlīgais Dievs savā žēlastībā pagāniem ir solījis, viņš savā laikā ir izpildījis ar to, ka Evaņģēlija skaņas visās zemēs ar apustuļiem ir izplatījušās. Apustuļu vārds (Rom.10:18) un pēc tam Svētie Raksti, uz ko apustuļi vienmēr norādījuši, ir pārtulkoti daudzu tautu valodās visā pasaulē. (...) [Latvijas] nabaga iezemnieki līdz šim likās aizmirsti. Kaut gan drīz pēc šīs zemes iekarošanas viņi daudz maz iepazīs ar Kristus vārdu, tomēr pāvesta iekārtas elkdievība, māņticība un maldi Evaņģēlija mācību tā aptumšojuši, ka pagānu kultu (kristietība) maz traucēja. Pēc tam, kad slavenākā ķēniņa Gustava Ādolda uzvara kaujās Vidzemi pakļāva Zviedrijas varenajam kronim, iedzīvotājiem gan cēla priekšā no minētajiem maldiem attīrītu Evaņģēliju, tomēr, kad bija jāatsaucas uz Svētajiem Rakstiem, vajadzēja apmierināties un uzskatīt par Dieva Vārdu to, ko minēja jebkurš mācītājs. Bieži vien šie mācītāji neprata nedz Svēto Rakstu pamatvalodu, nedz izprata to īsto jēgu, nedz arī pareizi un pilnīgi prata šīs zemes valodu. Ar to radās neapprakstāmas neērtības. Jo sevišķi šī nabaga tauta [...] (kas rāda ievērojamu saprātu un spējas, kad Dieva žēlastība to kaut mazliet pamodina) dievišķīgās lietās palika dzīvniekiem līdzīgā nezināšanā, bezdievībā un pagāniskā māņticībā.

Fišers turpina par Bībeles tulkošanas saistību ar apspiestās un izsmietās latviešu tautas apgaismību un ievērojamām spējām mācīties:

Vēl priekš dažiem gadiem visur izsmēja un uzskatīja par neiespējamu (daži, kas sevi šķīta gudrus, pat domāja, ka nebūtu vēlams), ka šejienes tautai skolā mācītu lasīt. Tai pašā laikā arī pati maldinātā tauta ne mazumu pretojās šādiem derīgiem nodomiem. Tomēr, tik tikko roka bija pielikta Bībeles tulkošanas darbam, žēlīgais Dievs, gandrīz kā žēlastības brīnumā, noskaņoja tautas sirdi gribīgu mācībām un turklāt vērtā to (šo tautu) tik ļoti spējīgu, ka tas, kas pats to nav redzējis, nemaz labi nevarēs ticēt.²⁴²

No Ernsta Glikas šajā pirmajā latviešu Bībelē 1685. gada 4. maijā pievienotā ievadvārdu uzsaukuma „*Mīļais latvieti*” cita starpā var secināt, ka arī tur ir pieminētas divas pretējas vardarbīgas un nevardarbīgas ideoloģijas, un ka saskaņā ar Atklāsmes grāmatas vēsti: „Runā Kristus Draudžēi”, nav jāatbaidās pašai ar vardarbīgiem iznīcināšanas ieročiem, „tām Elka dievišķiem Mūškiem jeb Babeliem, kas to iņstenu Dieva draudzi [vajahja]”, jo pats „Deevs celšees un Babeli nošodīhs”. Gan tulkotās Bībeles mācība, gan nevardarbīgā brāļu draudžu (hernhūtiešu) piētisma kustība veicināja latviešu apgaismību, morāles līmeņa paaugstināšanos un

²⁴¹ Avotiņa, Austra u. c., *Latvijas kultūras vēsture* (Rīga: Zvaigzne ABC, 2004.), 80-84. lpp.

²⁴² Ibid., 84. lpp.

atbrīvošanos no apspiedēju jūga, kā arī zināmā pakāpē sagatavoja augsni sekojošai adventes kustībai.

Hernhūtiešu kustības sākums ir saistāms ar minēto Bohēmijas un Morāvijas brāļu draudzi (*unitas fratrum*). Daļa no tiem Halles Universitātē Vācijā veidoja piētisma kustību (no latīņu vārda *pietas* – godbijība, dievbijība), daļu izklīdinātos un vajātos brāļu draudzes pārstāvjus savā īpašumā uzņēma grāfs Nikolajs Cincendorfs (1700-1760), un tā 1727. gada 13. augustā tika nodibināta Hernhūtes brāļu draudze. Var atzīt, ka tādā veidā neapturamā „dzīvā straume” uzkrāja enerģiju un cita starpā sasniedza arī Latviju. Hernhūtiešu uzskati bija cieši saistīti ar piētismu, ko Latvijā jau zviedru laikos bija sākuši popularizēt Halles Universitātes absolventi. Piētisms Latvijas iedzīvotājus ietekmēja ne tikai no iebraucējiem, bet arī no vietējiem, kuri ar to bija sastapušies, studējot Vācijā.

No 1700. g. līdz 1799. gadam Vācijas Universitātēs mācījušies pavisam 1642 Vidzemē, Kurzemē un Igaunijā dzimuši studenti, no tiem Hallē 235 [...] Pēc 1710. gada piētisti ieņēma vairākas mācītāju vietas Rīgā un Vidzemē, un aicināja šurp citus. Piētistu uzskatiem bija pievienojušies arī Valmiermuižas un citu muižu īpašnieks ģenerālis L.N.fon Hallarts ar sievu, un tieši Valmiermuižai vēlāk bija liela loma brāļu draudžu darbībā Vidzemē.²⁴³

1729. gada 30. oktobrī Hernhūtes brāļu draudzes darbinieki Kristiāns Dāvis un brāļi Tīmotejs un Johans Fidleris ieradās Rīgā un turpmāko darbību veica galvenokārt Vidzemē. Šo kustību īpaši atbalstīja minētie Hallarti un Baltazars fon Kampenhauzens ar ģimeni Straupē, kā arī luterāņu mācītāju daļa, kas, mācīdamies Halles Universitātē, bija satikušies ar dievbijīgiem piētistiem. Tai pretojās luterāņu mācītāju stagnātu daļa, kas tos apsūdzēja, kā arī vēlāk īpaši apkaroja katoļu marķīzs Pauluči. 1736. gadā Vidzemē īslaicīgi ieradās arī grāfs Cincendorfs.²⁴⁴ Sākās latviešu brāļu draudzes kustība un tās ziedu laiki. Saskaņā ar Rakstos pausto Kristus mācību, tā veicināja brālīgu cieņu, cilvēkmīlestību pret visiem cilvēkiem neatkarīgi no viņu materiālā vai sabiedriskā stāvokļa; tā veicināja labdarību, atturēšanos no alkohola un seksuālas izlaidības, kas pasargāja nāciju no izviršanas un deģenerācijas.²⁴⁵ Tūkstošiem latviešu pievienojās šai atmodas kustībai. Tika uzcelti daudzi saiešanas nami. Latvieši lasīja Bībeli un pārrunāja tās mācības savā valodā. Paraleli garīgām mācībām tika izvēsta plaša vietējo latviešu bērnu apmācības sistēma skolās. Rezultātā „šis reģions tika uzskatīts par visizglītotāko Krievijas impērijas sastāvdaļu.” Šī kustība bija pirmā plaša mēroga vietējo latviešu brīvprātīga kristianizācija - „latviešu ieaugšana kristietībā”.²⁴⁶

²⁴³ Avotiņa, Austra u. c., *Latvijas kultūras vēsture* (Rīga: Zvaigzne ABC, 2004.) 121.lpp.

²⁴⁴ Lange, Edgars, *Latvijas baznīcas vēsture* (Latvijas Ev.-Lut.Baznīcas Virsvalde, 1972.), 40-41. lpp.; Straube, Gvido, *Latvijas brāļu draudzes diārijs* (n.i.m.s.,2000.)

²⁴⁵ Straube, Gvido, *Latvijas brāļu draudzes diārijs* (n.i.m.s., 2000.), 233. lpp.; Mt.23; Jēk.1:9-11; 2:1-10.

²⁴⁶ Straube, Gvido, *Latvijas brāļu draudzes diārijs* (n.i.m.s., 2000.), 232. lpp.

Šī kustība neiztika bez pretestības. Regulārās sūdzības no nelabvēļu puses panāca, ka cariene Elizabete 1743. gada 16. aprīlī parakstīja pavēli aizliegt brāļu draudzes Krievijas impērijā un slēgt saietus. Bet brāļu draudze turpināja darbību tā sauktajā „klusajā gājienā”.²⁴⁷ Šo kustību nebija iespējams apturēt līdzīgi kā ūdens straumi. Šķēršļu periodus nomainīja tolerances periodi. „Katrīnas II laikā 1763. gadā tika izdots ‘tolerances manifests’, kas garantēja ārzemniekiem ieceļošanu un ticības brīvību Krievijā, un manifesta 1764. gada papildinājums, kas atļāva Krievijā darboties brāļu draudzei”, bet pēc laika nelabvēļi un Luterāņu baznīca atkal atsāka brāļu draudzes apkaršanu.²⁴⁸

1817. gada 27. oktobrī Krievijas cars Aleksandrs I izdeva Žēlastības vēstuli, ar kuru faktiski tika izbeigts 74 gadus ilgušais hernhūtiešu „klusais gājiens”. Kā viens no iemesliem ir minēts Napoleona iebrukums Krievijā un „Napoleona padzīšana no Krievijas, ko Aleksandrs uzskatīja par brīnumu”; agrāk ticības lietās vienaldzīgais monarhs tagad sāka tai pievērsties. Šis ir viens no daudzajiem vēstures piemēriem, kur politiskās pārmaiņas ir nākušas ticīgajiem par labu. Hernhūtiešu ietekmētā Vidzemes muižnieka Fitinghofa meita (1764-1824) Barbara Jūliāna Krīdnere, kura kopā ar Prūsijas karalieni Luīzi noturēja Bībeles stundas un kopa ievainotos, 1815. gada vasarā Parīzē kļuva par Aleksandra I draudzeni. Iespējams, ka Krīdneres ietekmē Aleksandrs I 1816. gadā pēc atgriešanās no Parīzes par izglītības un garīgo lietu ministru iecēla piētisma piekritēju kņazu A. Goļcinu. Šā kņaza pamudināts, Aleksandrs I pievērsis uzmanību impērijas robežās dzīvojošiem hernhūtiešiem un izdevis pieminēto dokumentu. Papildus to varēja veicināt līdz caram nonākušās labās ziņas par hernhūtiešu pozitīvo ieguldījumu Vidzemes un Igaunijas zemnieku izglītošanā, kā arī to tikumiskās un saimnieciskās dzīves uzlabošanā. Tāpat ziņas par 1764. gadā pie Volgas dibinātās hernhūtiešu kolonijas pozitīvo piemēru saimnieciskajā darbībā, kristietības miermīlīgā izplatīšanā un pamatiedzīvotāju civilizēšanā; to dzīve pozitīvi izmainījusies, tie kļuvuši dievbijīgāki, tikumiskāki un darbā centīgāki.²⁴⁹

Kaut arī pastāvēja cara atļauja, tomēr katoļu marķīzs Filips Pauluči, kuram nebija simpātiskas evaņģēliskās kustības, Vidzemes varas iestādes un luteriskā baznīca periodiski no jauna centās apkarot brāļu draudzes kustību. Filipa Pauluči pretdarbību pret hernhūtiešiem atbalstīja ģenerālsuperintendents G. Zontāgs, kam rūpēja savas baznīcas eksistence. Tomēr Zontāgs godīgi secināja, ka „tajos Vidzemes novados, kur ir daudz hernhūtiešu zemnieku, viņi ir arī izglītotākie, strādīgākie un turīgākie”. To pašu atzina arī daudzi muižnieki un mācītāji.²⁵⁰

²⁴⁷ Ibid., 82,110. lpp.

²⁴⁸ Avotiņa, Austra u. c., *Latvijas kultūras vēsture* (Rīga: Zvaigzne ABC, 2004.), 125. lpp.

²⁴⁹ Straube, Gvido, *Latvijas brāļu draudzes diārijs* (n.i.m.s., 2000.) 165,166. lpp.

²⁵⁰ Avotiņa, Austra u. c., *Latvijas kultūras vēsture* (Rīga: Zvaigzne ABC, 2004.), 125. lpp.; Straube, Gvido. *Latvijas brāļu draudzes diārijs*. n.i.m.s., 2000. 167, 175, 179, 174. lpp.

Šī dievbijības kustība, līdzīgi valdiešiem, izceļot Dieva Vārda autoritāti, veicināja tautas pašcieņas, garīgo un morālo atmodu, izglītību, apgaismību un paverdzinošās dzimtbūšanas atcelšanu. Lai arī kā veidojās apstākļi un vēsturiskie notikumi, tomēr ir jāatzīst, ka pretstatā sakrālāi paverdzinošai varai, Dieva Vārda teoloģijā pamatotā brīvprātīgā kustība ir pozitīvi ietekmējusi ievērojamas Latvijas iedzīvotāju daļas garīgo brīvību, kuras dēļ tā ir svētīta arī ar juridisko un politisko brīvību, un ka zināmā pakāpē arī Latvijā ir piedzīvoti Kristus vārdi: „Ja patiesība jūs atbrīvos, tad jūs patiešām būsiet brīvi.”²⁵¹ Līdzīgi kā valdieši, izpildījuši savu īpašo un spožo lomu viduslaiku tumsā uz pasaules vēstures skatuves, saplūda ar reformāciju, kalvinistiem un piētistiem, tā arī 19. gadsimta otrajā pusē brāļu draudžu kustība Latvijā, Eiropā, Āfrikā, Āzijā un Amerikā vairāku iemeslu dēļ sāka mazināties. Latvijā 1832. gadā iznāca jaunie Baznīcas likumi, kurā dievkalpošana tika pakļauta konsistorijai, un tiem, kas nebija iesvētīti par garīdzniekiem, tika aizliegts dievkalpojums runāt no galvas. Tādā veidā, kārtējo reizi pasaules vēsturē reliģija tika izmantota kā instruments, lai nostiprinātu kādu vienu sakrālu varu un ierobežotu citu brīvas domas, sirdsapziņas un ticības brīvību. Un tā, pēc ilgām cīņām brāļu draudzes 1860/1861. gadā Latvijā nonāca Luterāņu baznīcas pārraudzībā.²⁵² Bet tieši šajā periodā visā pasaulē dažādās jaunreformatoru draudzēs jau bija sākusies intensīva Bībeles pravietojumu pētīšana, izveidojot adventistu kustību, kas, rūpīgi pētot un pārdomājot Rakstus, turpināja reformu atbrīvojošā *sola Scriptura*, nevis kādas baznīcas formu, tradīciju vai sakrālisma varas pakļaujošā virzienā. Bībeles tulkojumi latviešu valodā un hernhūtiešu kustība sagatavoja augsni brīvprātīgi izplatītai adventes kustībai Latvijā.

No šajā nodaļā minētajiem un neminētajiem piemēriem, kas risinājušies gadsimtiem ilgi, var secināt, ka ja tiek pārkāpts *pozitīvas atkarības - brīvības* princips, tad tiek īstenota *negatīva atkarība – nežēlīga paverdzināšana*. Pretstatā šim negatīvajam virzienam vispārcilvēcisko brīvības un neatkarības principu jeb universālo likumu pareiza izpratne un to ievērošana ir visveiksmīgākais cilvēku attiecību problēmu risinājums pozitīvā virzienā.

²⁵¹ Jņ. 8:36.

²⁵² **Avotiņa, Austra u. c.,** *Latvijas kultūras vēsture* (Rīga: Zvaigzne ABC, 2004.), 125,126. lpp.

3.NOD. ADVENTISTI ATEISMA PERIODĀ UN RELIĢIJAS BRĪVĪBAS KONTINUITĀTĒ

3.1. Ateisms un vēstures filozofija

Pensilvānijas štata dibinātāja Viljama Pena vārdi: „Cilvēkus, kurus nepārvalda Dievs, pārvaldīs tirāni”, liek domāt, ka viņš ir atzinis Dieva likumus brīvības pamatā; „kur ir Tā Kunga Gars, tur ir brīvība”, bet „šīs pasaules valdnieka” – „šīs pasaules dieva” ilūzijas un principi veicina paverdzinošu tirāniju.²⁵³

Kā alternatīva tiek piedāvāts „kristīgai humānisms”, bet citi to uzskata par oksimoronu, jo patiesa kristietība ir centrēta Kristū, kamēr humānisms – cilvēkā. Analizējot neskaitāmus vēstures piemērus, ir iespējams atzīt, ka dievišķo principu – Dieva likumu atmešana dažādās reliģijās, ieskaitot formālu kristietību, nemaz nerunājot par ateismu, vada uz tirāniju. Šādā aspektā var aplūkot arī humānisma filozofijas augļa - ateisma revolūciju gaišos saukļus un tām sekojošo tirāniju.

Vārds „ateisms” (franču athēisme; grieķu atheos) nozīmē tādu uzskatu, kas noliedz Dievu. Tā ir filozofiska uzskatu sistēma, kas noliedz Dievu, ticību pārdabiskajam un jebkāda veida teismu.²⁵⁴ Būtībā tā nav jauna ideja, jo par tādiem, kas saka, ka „Dieva nav” ir rakstīts jau Dāvida Psalmā.²⁵⁵ Stendiši raksta, ka nekritiski lasot, 18. gadsimta franču filozofu raksti var valdzināt ar pievilcīgu valodu un koncepciju sniegumu; kas liekas patiešām cildeni, jo tie šķietami aizstāv cilvēka cieņu un līdztiesību. Bet vēstures notikumi liecina, ka šī filozofija ir bijusi nederīgs pakaļdarinājums. Nekad nedrīkst aizmirst, ka šīs filozofijas bija Franču Revolūcijas pamatā, tādējādi vadot uz teroru, kurā četrdesmit tūkstoši cilvēku burtiski zaudēja savas galvas giljotīnās un vēl neskaitāms daudzums zaudēja dzīvību Napoleona karos. Tas viss notika, kaut arī Franču Revolūcijas sākotnējie saukļi bija: „Brīvība, līdztiesība un brālība”.²⁵⁶ Pretrunu starp cēlajiem humānisma saukļiem un rezultātiem var izskaidrot ar to, ka cilvēks, kurš nevēlas, ka to pārvalda Dievs, viegli pakļaujas citiem principu un spēku ietekmei.

E.Vaite to komentē sekojoši: „Tieši tā paša kunga gars, kas izraisīja Bartolomeja nakts slaktiņu, vadīja arī [Francijas] revolūcijas notikumus.”²⁵⁷ Ateistiskā vara, kas Francijā valdīja revolūcijas un terora laikā, uzsāka tādu karu pret Dievu un Viņa Vārdu, kādu pasaule vēl

²⁵³ **Standish, Colin D., Standish, Russell R.,** *Liberty in the Balance* (USA: Hartland publications 1998.), p.63. (Citēts no: *Citizen's Rulebook*, p.18.) 2.Kor.3:17; Jņ.12:31; 14:30; 16:11; 2.Kor.4:4.

²⁵⁴ *LATVIJAS PADOMJU ENCIKLOPĒDIJA*.10 sējumos (Rīga: 1981-1988.), 1.sēj. 432. lpp.

²⁵⁵ Ps.14:1.

²⁵⁶ **Standish, Colin D., Standish, Russell R.,** *Liberty in the Balance* (USA: Hartland publications 1998.), p. 64.

²⁵⁷ **White, E. G.,** *The Great Controversy* (USA: Pacific Press Publishing Association, 1950.), p. 273,274.; White Estate [tiešsaiste] - [atsauce 11.03.2008.]. Pieejams: <http://www.egwtext.whiteestate.org/gc/gc.html>

nebija pieredzējusi. Franči sapulcējās ar lozungu „*Ecrasez l'infame*” , kas nozīmē „satriekt riebekli”.²⁵⁸ Nacionālā sapulce atcēla Dieva pielūgšanu. Bībeles savāca un ar vislielāko nicināšanu un izsmieklu publiski sadedzināja. Dieva likumus mina kājām. Iknedēļas atpūtas dienu atcēla un katru desmito dienu veltīja uzdzīvei un zaimošanai. Kristības un svēto Vakarēdienu aizliedza.²⁵⁹ Parīzes konstitucionālās sanāksmes bīskaps svinīgi un skaidri saprotamiem vārdiem noliedza Dieva esamību un turpmāk solījās godāt brīvību, vienlīdzību, tikumu un morāli. Tad viņš nolika uz galda savu bīskapa rotu, un konventa prezidents viņu brālīgi apkampa. Šī prelāta priekšzīmei sekoja vairāki atkritušie priesteri.²⁶⁰ Bet paradoksāli, ka aizliedzot Dievu, cilvēka daba tomēr pilnīgi bez tā nevar iztikt un radušos tukšumu cenšas kompensēt ar pseidoreliģijas kultu, kā tas sekojoši aprakstīts.

Orators, kas iesāka prāta pielūgšanu, sacīja: „Zem šīm gotiskajām velvēm, kas pirmo reizi atbalso patiesību, šodien sapulcējas ļoti daudz ļaužu. Francijas iedzīvotāji ir iesvētījuši vienīgi patieso pielūgšanas rituālu – brīvības un prāta pielūgšanu. Te mēs esam izteikušies par republikas ieroču uzvarām. Te mēs esam atmetuši nedzīvos elkus un tos apmainījuši pret prātu, šo dzīvo tēlu, īstu dabas meistardarbu!”²⁶¹ Orators paņēma dievieti pie rokas un , pagriezies pret klātesošajiem, sacīja: „Mirstīgie, pārstāji drebēt jūsu baiļu radītā Dieva bezspēcīgo pērķona dārdū priekšā. Turpmāk neatzīstiet nekādu citu dievību, izņemot Prātu. Es piedāvāju jums viscēlāko un skaidrāko attēlu; ja jums ir vajadzīgi elki, tad upurējiet tikai tādiem kā šis [...] Pazemojieties diženā brīvības senāta priekšā! Šī aizplīvurotā prāta priekšā!” [...] Pēc tam, kad prezidents bija dievieti apskāvis, viņu iecēla ratos un caur ļaužu drūzmu aizveda uz *Notre Dame* katedrāli, lai tā ieņemtu dievības vietu. Tur viņu pacēla uz augsta altāra, un visi klātesošie to pagodināja.²⁶²

Ar zaimojošu pārliecību kāds no jaunās iekārtas priesteriem sacīja: „Dievs, ja Tu esi, tad atrieb savu apvainoto Vārdu! Es Tevi izaicinu! Tu paliec klusu; Tu neuzdrošies raidīt savus pērķonus. Kurš gan turpmāk vēl ticēs Tavai esamībai?”²⁶³

Bet sekojošās vēstures apraksti liecina, ka Francijā sākās terora valdīšanas laiks. Nāvessoda izpildīšana karalim tikai pastiprināja atriebības kāri, un tie, kas viņu bija notiesājuši, drīz vien paši nonāca uz ešafota. Valdīja vēlme likvidēt visus, kurus turēja aizdomās, ka tie varētu būt naidīgi revolūcijai. Nemieri sekoja nemieriem. E.Vaite raksta:

Ļaudis bija pārāk labi apguvuši Romas tik uzticīgi mācīto cietsirdību un cilvēku mocīšanu. Beidzot bija pienākusi atmaksas diena. Tagad tie vairs nebija Jēzus mācekļi, kurus meta pazemes cietumos un vilka uz sārziem. Viņi jau sen bija gājuši bojā vai aizdzīti trimdā. Nesaudzīgā Roma tagad pati izjuta šo cilvēku šausmīgo spēku, kurus tā ilgu laiku radināja priecāties par asiņainiem darbiem. Vajāšanas, kurām priekšzīmi tik

²⁵⁸ Frenchrevolution [tiešsaiste] – [atsauce 11.05.2008.]. Pieejams: <http://www.1335.com/frenchrevolution1.html>

²⁵⁹ **White, E. G.**, *The Great Controversy* (USA: Pacific Press Publishing Association, 1950.), p. 273,274.; White Estate [tiešsaiste] - [atsauce 11.03.2008.]. Pieejams: <http://www.egwtext.whiteestate.org/gc/gc.html>

²⁶⁰ Ibid., (Citēts no: **Scott, Sir Walter**, *Life of Napoleon Bounaparte* Vol.I, ch.17)

²⁶¹ Ibid., p. 275.276. (Citēts no: **Thiers, M. A.**, *History of the French Revolution*, Vol. II, p. 370,371.)

²⁶² Ibid., p. 276.(Citēts no: **Alison, Sir Archibald**, *History of Europe*, vol. 1, ch. 10.)

²⁶³ **White, E. G.**, *The Great Controversy* (USA: Pacific Publishing Association, 1950.), p. 274. (Citēts no: *Lacretelle's, History*. Vol.XI, p. 309.); White Estate [tiešsaiste] - [atsauce 11.03.2008.]. Pieejams: <http://www.egwtext.whiteestate.org/gc/gc.html>

daudz gadsimtus bija rādījusi Francijas garīdzniecība, tagad ar neapvaldāmu spēku vērsās pret viņiem pašiem. Ešafoti krāsojās sarkani no priesteru asinīm. Reiz ar hugenotiem pārpildītās galeras un cietumi tagad uzņēma viņu vajātājus. Pieķēdēti pie laivu soliem un smagi strādādami ar airiem, Romas katoļu garīdznieki tagad izbaudīja mokas, ko viņu baznīca savā laikā tik bagātīgi piešķīra lēnprātīgajiem ķeceriem.²⁶⁴

Plašāk par Franču Revolūcijas atmaksājošo dabu var lasīt vēstures materiālos.²⁶⁵ To laiku apraksti ir briesmīgi. Cilvēki baidījās kādu sveicināt vai kādam ko lūgt, lai neizdarītu nāvi nesošu *noziegumu*. Katru rītu ilgi un smagi strādāja giljotīna. Uz Sēnu pa ielu renstelēm putodamas tecēja asinis. Viscaur lejup pa Luāri no Saumuras līdz jūrai lieli vārnu un kliju bari mielojās pie kailiem līķiem, kas bija salikti kopā baismīgos apkampienos. Žēlastību neparādīja ne dzimumam, ne vecumam. No krūtīm atrautus mazus bērniņus svieda no pīķa uz pīķi garajās jakobīniešu rindās. Tā desmit gadu laikā gāja bojā daudz cilvēku.²⁶⁶ Tā, lūk, izvērtās ateisma revolūcija ar tās skaļajiem saukļiem „brīvība, līdztiesība un brālība”, ar Dieva zaimošanu un prāta dievietes pagodināšanu. Šo vēstures notikumu likumsakarīgos cēloņus adventisti saskata „lielā dumpinieka” - „šīs pasaules dieva” ietekmētā Bībeles un Bībeles reliģijas atmešanā. Adventistu autore E. Vaite par to raksta:

Pāvestības iesākto darbu pabeidza ateisms. [...] Karš pret Bībeli, kas Francijā turpinājās daudzus gadsimtus, kulminācijas punktu sasniedza revolūcijas notikumos. Šausmīgā sacelšanās bija tikai likumsakarīgs rezultāts Rakstu aizliegšanai no Romas puses. Tā bija visspilgtākā ilustrācija par pāvesta politikas īstenošanu, kādu pasaule jebkad varējusi skatīt, ilustrācija rezultātiem, kādus radīja vairāk nekā tūkstoš gadus uzspiestā Romas baznīcas mācība.²⁶⁷ Liktenīgā kļūda, kas Francijas iedzīvotājiem sagādāja tādu postu, bija sekojošās lielās patiesības neievērošana: īstu brīvību nav iespējams iegūt, aizliedzot Dieva bauslības priekšrakstus. „Kaut tu Manus baušļus liktu vērā, tad tavs miers būtu kā upe un tava taisnība kā jūras viļņi.” „Bezdievīgiem nav miera”, saka tas Kungs.” [...] Ateisti, neticīgie un atkritēji pretojas Dieva likumam un to apstrīd, bet viņu dzīves rezultāti pierāda, ka cilvēku labklājība ir saistīta ar viņu paklausību dievišķajiem statūtiem. Kas nevēlas mācīties atzīšanu no Dieva grāmatas, tiem ar to jāiepazīstas tautu vēsturē.²⁶⁸

Adventistu skatījumu uz vēstures filozofiju raksturīgi izsaka E. Vaites grāmatā *Audzināšana* ietvertā nodaļa „Vēsture un pravietojumi”:

Cilvēku vēstures hronikās nāciju uzplaukšana, impēriju pacelšanās un sabrukšana atkarīga no cilvēku gribas un drošsirdības. Notikumu veidošana liekas lielā mērā atkarīga no viņu spēka, godkāres vai patvaļas. Bet Dieva Vārdā aizkars ir atvilktis, un mēs redzam aiz tā, virs tā un cauri visu cilvēcīgo interešu varas un kaislību spēlei un

²⁶⁴ **White, E. G.**, *The Great Controversy* (USA: Pacific Publishing Association, 1950.), p. 283. White Estate [tiešsaiste] - [atsauce 11.03.2008.]. Pieejams: <http://www.egwtext.whiteestate.org/gc/gc.html>

²⁶⁵ Ibid., p. 689. (Plašāk par atmaksājošo dabu var lasīt **Thos, H. Gill**, *The Papal Drama*. bk.10; E.de Pressense. *The Church and the French Revolution*. bk.3, ch.1.)

²⁶⁶ Ibid., p. 284;689. (Par terora laika zvērbām var lasīt **Thiers, M. A.**, *History of the French Revolution*. N.Y.ed.tr. by F.Shobert. 1890. Vol.III, p. 42-44, 62-74,106.)

²⁶⁷ **White, E. G.**, *The Great Controversy* (USA: Pacific Publishing Association, 1950.), p. 276, 265. (Par to var lasīt H.von.Sybel. *History of the French Revolution*.b.5, ch.1, par.3-7.); White Estate [tiešsaiste] - [atsauce 11.03.2008.]. Pieejams: <http://www.egwtext.whiteestate.org/gc/gc.html>

²⁶⁸ Ibid., p. 285.; Jes.48:18,22; Zal.pam.1:33.

pretpēlei visužēlīgā Dieva darba rīkus klusi un pacietīgi izvedam Viņa gribu un nodomus.²⁶⁹

Rezultātā adventisti uzskata, ka pāvestības iesāktais Bībeles aizliegums, „strikti bibliiski” ticīgo vajāšanas un Bartolomeja nakts, likumsakarīgi vadīja pie Francijas Revolūcijas un tā, ka 1798. gadā Napoleona ģenerālis Bertjē saņēma gūstā pāvestu Piju VI, tādā veidā nāvīgi iedragājot pāvestības politisko varu pār laicīgām valstīm un, saskaņā ar Daniela un Atklāsmes grāmatas pravietojumiem, beidzās 1260 gadu periods.²⁷⁰

Taču daudzi nemācījās no asiņainās Francijas Revolūcijas kļūdām, tai sekoja mazāka revolūcija 1830. gadā,²⁷¹ kā arī lielāka revolūcija 1848. gadā, bet arī tās nesniedza panaceju Eiropas slimībām un netaisnībai.²⁷²

Vācu filozofs Kārlis Markss izvērtēja Francijas Revolūcijas un 1848. gada revolūcijas sekas un paziņoja, ka revolūciju principi bija skanīgi, bet to izpildījums bija kļūdainis. Viņa mērķis bija izskaidrot, kā humānistiska revolūcija var būt sekmīga. Kārļa Marksa principi tika pieņemti boļševiku Krievijā. Iespējams, ka tautas masas Krievijā nezināja par Francijas revolūcijas negatīvo pusi. Tas noveda līdz revolūcijai Krievijā un komunistu manifestam. Bet atkal revolūcijas brīvības saukļu sekas bija tādas, ka padomju komunistu režīmā apmēram 40 miljoni cilvēku zaudēja dzīvību.²⁷³

Līdzīgi Francijas Revolūcijas cēlājiem saukļiem, arī Krievijas revolūcijas veicināja cēli saukļi, bet vēlāk diemžēl daudz kas notika savādāk. Piemēram, Ļeņina darbā, kurš 1903. gadā tika iespiests Ženēvā, bija rakstīts par „politisko brīvību”, „pilsonisko brīvību”, „kustības brīvību” un ticības brīvību.²⁷⁴ Padomju laikā lepnī tika skandēti dziesmas vārdi: „Un es nezinu starp zemēm simtām, kur vēl citur cilvēks ir tik brīvs”. Bet citu skatījumā tas bija milzīgs tautu cietums, kuru modri sargāja bruņoti padomju robežsargi, lai kāds no tā neizbēgtu. Vinstons Čerčils savā slavenajā Fultonas runā šo robežu apzīmēja par „dzelzs priekškaru”. Kāds vecs adventists septiņdesmitajos gados jēdzienu par „vislielāko padomju brīvību” komentēja tā, ka „mēs esam brīvi no brīvības”. Padomju režīma sabrukuma periodā vissavienības TV translēja humora raidījumu, kurā tika pausta vēlme kaut reizi pašam redzēt pasauli ne tikai ar Senkēviča acīm. Senkēvičs tajā laikā vadīja TV raidījumu „Ceļotāju klubs”, kurā padomju „mucā” iespundētie ļaudis, reizēm kā „pa spundi tika pabaroti” ar dažiem TV ceļojumu kadriem no ārpusaules.

²⁶⁹ **White, Ellen G.**, *Education* (USA: Pacific Press Publishing Association, 1940.), p. 173-178; Ellen G. White Books [tiešsaiste] - [atsauce 22.04.2008]. Pieejams: <http://www.whiteestate.org/books/Ed/ed.asp>

²⁷⁰ Deadly wound [tiešsaiste] – [atsauce 10.04.2008]. Pieejams: <http://biblelight.net/h-wound.htm>

²⁷¹ Wikipedia [tiešsaiste] - [atsauce 10.03.2008.]. Pieejams: http://en.wikipedia.org/wiki/July_Revolution

²⁷² Wikipedia [tiešsaiste] - [atsauce 10.03.2008.]. Pieejams: http://en.wikipedia.org/wiki/Louis-Philippe_of_France

²⁷³ **Standish, Colin D., Standish, Russell R.**, *Liberty in the Balance* (USA: Hartland publications, 1998.), p. 66.

²⁷⁴ **Ļeņins V. I.**, *Raksti* (Latvijas valsts izdevniecība, 1949.), 6.sējums. 317, 318, 347, 350. lpp.

Attiecībā par ticības brīvību un baznīcu vienlīdzību likuma priekšā un par baznīcas šķiršanu no valsts Ļeņins minētajā pirmsrevolūcijas darbā cita starpā rakstīja:

No Eiropas valstīm tikai Krievijā un Turcijā ir vēl palikuši apkaunojošie likumi pret cilvēkiem, kas pieder pie citas ticības, nevis pie pareizticības, pret raskoļņikiem, sektantiem, ebrejiem. Šie likumi vai nu tieši aizliedz zināmu ticību, vai arī aizliedz to izplatīt, vai atņem zināmas ticības cilvēkiem dažas tiesības. Visi šie likumi ir visnetaisnākie, visvarmācīgākie, visapkaunojošākie. Katram jābūt pilnīgi brīvam ne tikai piederēt pie kādas vien vēlas ticības, bet arī izplatīt kuru katru ticību un pāriet citā ticībā. Nevienam ierēdnim nedrīkst būt pat tiesības nevienu pašu cilvēku iztaujāt par ticību: tā ir sirdsapziņas lieta, un neviens nedrīkst šeit iejaukties. Nedrīkst būt nekādas „valdošās” ticības vai baznīcas. Visām ticībām, visām baznīcām jābūt vienlīdzīgām likuma priekšā. Uzturēt dažādu ticību garīdzniekus var tie, kas pieder pie viņu ticībām, bet valsts nedrīkst atbalstīt no kroņa naudas nevienu ticību, nedrīkst uzturēt nekādus garīdzniekus, ne pareizticīgo, ne raskoļņiku, ne sektantu, ne kādu citu.²⁷⁵

No sākuma jau revolucionārās idejas un ideoloģija daudziem varēja likties pievilcīgas un aizraujošas; brīvības idejas daudzus iedvesmoja ar jaunām vēsmām. Diemžēl turpinājumā revolūcija un tās rezultātā veidotā Padomju valsts lietoja vardarbīgas un represīvas metodes. Tomēr tam visam bija arī savi plusi, jo analogiski kā Francijas Revolūcija un Napoleona ģenerālis Bertjē zināmā pakāpē sagrāva gadsimtiem valdījušo pāvestības varmācīgo varu, tā arī 1905. un 1917. gada revolūcijas sagrāva Krievijas impērijas sakrālisma - pareizticīgās baznīcas dominējošo un represīvo lomu pret citām konfesijām, tajā skaitā pret adventistiem, kas Krievijā un Latvijā tās sastāvā līdz 1905. gadam kā draudze galvenokārt darbojās nelegāli.²⁷⁶

Sākumā, pēc 1905. gada revolūcijas un pēc 1906. gada Stolipina dekrēta par sirdsapziņas brīvību, ticības brīvība zināmā pakāpē tika ievērota. Par to un par citiem turpmākiem notikumiem saistībā ar adventistu izdzīvošanu PSRS un LPSR ievēribas cienīgi būtu minēt atzinumus, kādi ir izteikti grāmatā *Pa ērkšķaino ceļu*, ko sarakstīja vieni no galvenajiem Latvijas izcelsmes pēckara adventistu līderiem PSRS teritorijā - Pāvels Macānovs un viņa dzīvesbiedre Anna. Viņi raksta, ka pirmsrevolūcijas laikā „Krievijā valsts baznīca, izmantojot savu autoritāti, pakļāva citu ticību pārstāvjus izsekošanai un vajāšanām. Klosteru cietumi kā drūmi tā laika pieminekļi liecina par to, ka brīva doma un cilvēka sirdsapziņa bija iekalta dzelzs važās”.²⁷⁷ Ja pirmsrevolūcijas periodā Krievijā vajāšanas pret adventistiem pastiprinājās un daudzi tika arestēti, šķirti no tuviem un mīļiem ģimenes locekļiem, ielikti cietumā un izsūtīti uz Sibīriju uz daudziem gadiem, līdzīgi kā, piemēram, „Stavropoles guberņā adventistiem tika atņemti bērni, un viņu vecāki tika ielikti cietumā”, tad pēc 1905. gada vecā despotiskā Krievija sakustējās. Sāka pūst svaigi brīvības vēji. Septiņpadsmitajā

²⁷⁵ **Ļeņins V. I.**, *Raksti* (Latvijas valsts izdevniecība, 1949.), 6.sējums. 350. lpp.

²⁷⁶ **Čerņevskis, E.**, *Adventes kustība Latvijā* (Rīga: Patmos, 1998.), 8,9. lpp.

²⁷⁷ **Macanova Anna., Macanov, Pavel**, *По тернистому пути (Pa ērkšķaino ceļu)* (Калининград: Церковь христиан-адвентистов седьмого дня, 1995.), 5. lpp.

aprīlī tika izdots Manifests par sirdsapziņas brīvību. „Vienā dienā tika atbrīvotas 844 personas, kas cieta ticības dēļ. Tie, kas daudzus gadus bija pavadījuši cietumā, bija novecojuši, nosirmojuši un pat nepazina viens otru. Lielākā daļa no viņiem neatgriezās; tie tālajā svešumā aizgāja mūžīgajā mierā.”²⁷⁸ Adventisti savu dzīvotspēju ir stiprinājuši, atkārtot Dieva Vārda apsoliņumus, starp tiem to, ka „tiem, kas Dievu mīl, visas lietas nāk par labu”.²⁷⁹ Hamburgā izdots regulārais adventistu izdevums (žurnāls) latviešu valodā *Ciānas Sargs*, aprakstot adventistu vācu ūnijas Krievijas misijas lauka (kurā bija ietverta arī Latvija) darbu, 1906. gadā, cita starpā raksta: „ar Dieva palīdzību esam no valdības atļauju saņēmuši priekš mūsu literatūras izplatīšanas un mūsu dievkalpošanas svabodu izpildīšanu, par ko esam Dievam sevišķi pateicīgi.”²⁸⁰ 1908. gada sākumā Valsts Dome Pēterburgā apstiprināja likumu par propagandas brīvību, kā rezultātā adventistu draudze varēja legāli sapulcēties un izdot savu literatūru.²⁸¹ Pēc 1905.-1906. gada reliģisko brīvību pasludināšanas Krievijā, adventisti izpaua īpaši dzīvotspējīgu darbību, un lieta sāka virzīties uz priekšu daudz sekmīgāk.²⁸² Bet 1911. gads Krievijā atkal „bija sākums sirdsapziņas brīvības ierobežošanai”. Tas bija sākuma gads agrāk doto sirdsapziņas brīvību un to reliģisko organizāciju darbības ierobežošanai, kas nebija pareizticīgie. Daudzie Iekšlietu Ministrijas cirkulāri nosacīja ierobežojumus draudzes darbam un īpaši kongresiem. Kaut arī draudzes darbs turpināja attīstīties, tomēr attīstības temps ievērojami palēninājās. Tuvojoties pirmajam pasaules karam, stāvoklis arvien vairāk pasliktinājās. Pareizticīgo garīdzniecība, īpaši Pēterburgā, zinot par Krievijas adventistu agrāko draudzes organizācijas saistību ar Vāciju, steidzās izmantot šo faktu, lai noskaņotu pret adventistiem tautas masas un valdību, parādot adventistus kā vācu aģentus. Tāda aģitācija nepalika bez sekām. Daudzās pilsētās adventistu draudzes sapulces tika slēgtas, bet tur, kur tās turpinājās, tās notika divu policistu klātbūtnē, kuri reizēm pat svētrunas laikā ieteica sludinātājam neskart tos vai citus jautājumus. 1913. gadā adventistiem Krievijā kļuva neiespējami sasaukt kongresus un konferences. Pieaugot starptautiskam saspīlējumam, kā arī saspīlējumam valsts iekšienē, tika krasi ierobežotas dažādu sabiedrisko organizāciju darbības iespējas. Sākās vajāšanas un izsūtījumi uz Sibīriju.²⁸³ Macanovi par šo periodu Krievijā raksta, ka likums, kas tika izdots 1905. gada 17. aprīlī, drīz zaudēja savu spēku un palika tikai par vēsturisku faktu. Sirdsapziņas brīvības ierobežojumi, apmelojumi presē, aresti, cietumi un

²⁷⁸ **Macanova, Anna., Macanov, Pavel,** *По тернистому пути (Pa ērkšķaino ceļu)*

(Калининград: Церковь христиан-адвентистов седьмого дня, 1995.), 7. lpp.

²⁷⁹ Rom.8:28.

²⁸⁰ **Izing, V.,** Mūsu darbs 1906. gadā. *Ciānas Sargs* (Hamburga: 1.jūlijs, 1907.), Nr.3. 79. lpp.

²⁸¹ **Čerņevskis, E.** *Adventes kustība Latvijā* (Rīga: Patmos, 1998.), 9. lpp. (Atsauce uz *Adventes Vēstis*. Rīga: 1938. Nr. 7.)

²⁸² **Тепоне, V. V., Самогатский, V. V.,** *Из истории церкви адвентистов седьмого дня в России (No septītās dienas adventistu vēstures Krievijā)* (Калининград: Церковь христиан-адвентистов седьмого дня, 1993.), 16. lpp.

²⁸³ Ibid., 255; 196;199. lpp.

izsūtījumi uz Sibīriju atkal kļuva par parastu parādību. SDA draudzes Kongresi Krievijā tika aizliegti. Sākās smagie pirmā pasaules kara gadi. Tika izdoti slepeni cirkulāri, kas vēstīja, ka lūgšanas nami ir jāslēdz un sludinātāji jāarestē. Piefrontes rajonos lūgšanas nami tika slēgti, īpašumi pārdoti izolēs, sludinātāji, kā arī daudzi draudzes locekļi tika arestēti un izsūtīti uz Sibīriju. Draudzes locekļi bija izkaisīti pa plašo valsti, un daudziem ticīgajiem nebija iespējas ne sarakstīties, ne satikties.²⁸⁴ Šos apstākļus izmainīja 1917. gada revolūcija.

Adventisti tic „vēstures filozofijai”, ka „taisnība tautu paaugstina”, ka „caur taisnību goda krēsls top stiprināts” un „caur žēlastību stāv stiprs” Tā varas izpausmē, kas „atceļ ķēniņus un ieceļ ķēniņus”.²⁸⁵

Par 1917. gada februāra revolūciju adventistu draudzes vēsturē rakstīts, ka „mūsu tautai [tā] atnesa neaizmirstamu prieku – tika amnestēti reliģiskie „noziedznieki”, un mūsu brāļi, kas tika izsūtīti uz Sibīriju un mocīti cietumos, ieguva brīvību atgriezties pie savām dārgajām ģimenēm un draudzēm. Šo notikumu dalībniekiem viss notiekošais likās kā sapnis; viņiem bija grūti tam noticēt – šis brīdis ilgi palika atmiņā tiem, kas to piedzīvoja. Līdz ar iegūto brīvību [draudzes] lieta, protams, atdzīvojās”. Bet 1929. gadā, pieaugot personības kulta ietekmei, adventisti PSRS atkal „sāka izjust reliģisko organizāciju darbības ierobežojumus”.²⁸⁶ Ja Latvijā XX gadsimta divdesmitie un trīsdesmitie gadi bija adventes kustības ziedu laiki,²⁸⁷ tad Krievijā un citās PSRS republikās tajā periodā ticīgajiem bija ļoti smagi apstākļi. Kaut arī bija beidzies pirmais pasaules karš, kas aiznesa miljoniem dzīvību, atstājot raudošas atraitnes, pamestus bāreņus un bēdu nomāktus vecākus, tūlīt sākās pilsoņu karš ar jauniem upuriem, postījumiem, badu un slimībām. Kaut arī adventisti PSRS bija izkaisīti un pārcieta trūkumu un ierobežojumus, tomēr draudzes locekļu skaits ar katru gadu pieauga. 1922., 1924. un 1928. gadā notika Vissavienības adventistu kongresi, kā arī kongresi Kaukāzā, Ukrainā un Sibīrijā. Bet tajā laikā savilkās jaunu vajāšanu viļņa tumšie mākoņi:

Aresti, kas sākās 1930. gadā, ilgi nerimās. Saskaņā ar Krievijas adventistu vadītāja Grigorjeva vārdiem, tika arestēti 150 adventistu sludinātāji un draudžu vecākie un vairāk kā 3000 draudzes locekļi.[..] Daudzi tika paziņoti kā beztiesīgi – tas nozīmēja, ka tiem nebija tiesības uz medicīnisku palīdzību, maizes kartiņām, tiem nebija balss tiesības un tiesības uz darbu. [..] Lielākā daļa notiesāto tika apvainoti par reliģisku aģitāciju. [..] par to tika piespriesti 10 līdz 25 gadi. PSRS pārvaldes laikā vairākos vajāšanu viļņos daudzi adventisti tika sodīti atkārtoti uz daudziem gadiem. [..] Bija ļoti

²⁸⁴ **Macanova, Anna., Macanov, Pavel,** *По тернистому пути (Pa ērkšķaino ceļu)*

(Калининград: Церковь христиан-адвентистов седьмого дня, 1995.), 9. lpp.

²⁸⁵ **White, Ellen, G.** *Education* (USA: Pacific Press Publ. Ass., 1940.), p. 173-178; Ellen G. White Books [tiešsaiste] - [atsauce 22.04.2008]. Pieejams: <http://www.whiteestate.org/books/Ed/ed.asp> ; Jes.45:5; Dan.4:24; Zal.pam.14:34; 16:12; 20:28; Dan.2:21.

²⁸⁶ **Тепоне, V. V., Samagatskij, V. V.,** *Из истории церкви адвентистов седьмого дня в России (No septītās dienas adventistu vēstures)*. (Калининград: Церковь христиан-адвентистов седьмого дня, 1993.), 256, 267.

lpp.

²⁸⁷ **Čerņevskis, E.,** *Adventes kustība Latvijā* (Rīga: Patmos, 1998.), 13.-22. lpp.

maz ticīgo ģimenes, kuras nebūtu skāruši aresti. Palika daudzas atraitnes un bāreņi, kas nekad vairs neredzēja savus vīrus un tēvus.²⁸⁸

Tomēr adventisti izdzīvoja un to skaits tagad ir pieaudzis. Ja Latvijā pēc pirmā pasaules kara divdesmitie gadi un trīsdesmito gadu pirmā puse bija adventes kustības ziedu laiki, tad analogiski valdošās pareizticīgo baznīcas nelabvēlībai pret adventistiem Krievijā, un agrākai valdošo baznīcu nelabvēlībai pret hernhūtiešu piētisma kustību Latvijā, arī adventistiem Latvijas pirmajā brīvvalstī radās nelabvēļi, jo „daudzi locekļi adventistu draudzē ienāca galvenokārt no krietniem, domājošiem un dievbijīgiem lielo tradicionālo konfesiju bijušajiem pārstāvjiem.”²⁸⁹ Pēc tam, kad Kārlis Ulmanis bija pārņēmis varu, tad 1934. gada 13. decembrī tika publicēts likums „Par reliģiskajām savienībām un to apvienībām”. 1935. gada 8. martā tika izdota instrukcija par šī likuma īstenošanu.²⁹⁰ Jaunais likums prasīja lai tiktu izstrādāti jauni draudzes un draudžu Savienības statūti un noteica, ka draudzē jābūt ne mazāk par 50 locekļiem. Nav grūti saprast, pret ko tāds likums bija vērsts, jo daudzām adventistu draudzēm bija mazāk par 50 locekļiem. Rezultātā mazākās draudzes tika likvidētas un to locekļi pievienoti citām lielākām draudzēm. 1936. gadā tika pārtraukta Baltijas Ūnijas darbība, kuras centrs bija Rīgā, jo valdība uzskatīja, ka Ūnijas padome ir nelikumīga un nevēlama organizācija. Adventistu sludinātāji varēja uzsākt darbību attiecīgajās draudzēs, kur viņus pēc draudzes kārtības nosūtīja draudžu Savienība, tikai pēc tam, kad bija saņemts Garīgo lietu pārvaldes apstiprinājums. Lai sludinātājs varētu kalpot kādai locekļu grupai ārpus savas draudzes sapulču telpām, bija jāsaņem Garīgo lietu pārvaldes un apriņķa priekšnieka atļauja. Valsts vēstures arhīvā ir saglabājušies vairāki dokumenti par to, ka kādas draudzes padome lūdz atļauju garīgo lietu pārvaldei, lai varētu izdalīt svēto Vakarēdienu kādai locekļu grupai. Bet bija gadījumi, kad šādu atļauju nedeва. Pirms tam iznākošie vairāki adventistu draudzes periodiskie izdevumi tika ierobežoti tikai līdz vienam – „Adventes vēstis”.²⁹¹

Būtībā Latvijas valsts vara sāka iejaukties draudzes iekšējās lietās. Par to liecina uz valsts varas pieprasījumu pārveidotie draudžu savienības statūti:

25. [...] Valdes sēdēs ar balsstiesībām var piedalīties garīgo lietu pārvaldes pārstāvis. Valdes sanāksmes un darba kārtību trīs dienas iepriekš jāpaziņo Garīgo lietu pārvaldei. [...] 31. Valdes sēžu protokolu noraksti iesūtāmi Garīgo lietu pārvaldei. Ja garīgo lietu pārvalde 14 dienu laikā pēc protokola noraksta saņemšanas nav cēlusi iebildumus, tad protokolā ievestie lēmumi stājušies spēkā.²⁹²

1936. gadā Ministru Kabinetā pat bija ierosināts jautājums par adventistu draudzes slēgšanu. Saskaņā ar Latvijas brīvvalsts laika kāda perioda adventistu draudzes Savienības

²⁸⁸ **Macanova, Anna., Macanov, Pavel,** *По тернистому пути (Pa ērkšķaino ceļu)* (Калининград: Церковь христиан-адвентистов седьмого дня, 1995.), 10.,11.,17. lpp.

²⁸⁹ **Čerņevskis, E.,** *Adventes kustība Latvijā* (Rīga: Patmos, 1998.), 22. lpp.

²⁹⁰ *Adventes Vēstis.* 1937. Nr. 1.

²⁹¹ **Čerņevskis, E.,** 22, 23. lpp.

²⁹² *Adventes Vēstis.* 1937. Nr. 4., 57. lpp.

padomes locekļa J. Rituma atmiņām, šādos apstākļos Kārlis Sutta, (kas agrāk 1930. gada adventistu Latvijas draudzes kongresā bija ievēlēts kā Vidzemes reģiona vadītājs) devās pie ģenerāļa Baloža, ar kuru, risinot citus draudzes jautājumus, viņš bija ticis arī agrāk. Ģenerālis Balodis iznācis tieši no Ministru Kabineta sēdes un atbildējis, ka adventistu draudze var turpināt darbību.²⁹³

Vairāki adventisti, kas ir piedzīvojuši dažādus laikus, dažkārt ir pauduši viedokli, ka daļa no iemesliem, kāpēc Latvijas brīvvalsti Dievs nepasargāja no padomju okupācijas 1940. gadā un no sekojošiem notikumiem, ir meklējami tieši minētajos jautājumos par Latvijas valsts varas iejaukšanos draudzes iekšējās lietās, jo ir rakstīts: „Kas jūs aizskar, tas aizskar Viņa acs raugu”²⁹⁴. Cita starpā, var pieminēt, ka laikā kad daudzi bijušie Latvijas pirmās brīvvalsts politiķi un pilsoņi tika komunistu un VDK darbības rezultātā arestēti un nobendēti Sibīrijā vai citās vietās, ģenerālis Balodis pēc izsūtījuma savus atlikušos dzīves gadus pavadīja relatīvā brīvībā Latvijā, kaut arī PSRS sastāvā.

Saistībā ar šo uzskatu un „adventistu vēstures filozofiju”, ir svarīgi pieminēt, ka Staļina trīsdesmito gadu represijas un „baigo gadu” pēc PSRS karaspēka iebrukuma Latvijā 1940. gadā pārtrauca fašistiskās Vācijas iebrukums PSRS – II Pasaules karš. Tad, kad fašistu karaspēks tuvojies Maskavai, kad Staļins bailēs slēpies un notika sarunas ar Sabiedrotajiem par fašistu savaldīšanu, tad Sabiedrotie ieteikuši Staļinam pārtraukt ticīgo vajāšanas, kas arī zināmā pakāpē tika veikts; daļa ticīgo tika atbrīvoti tieši šajā periodā. Tas arī bija lūzuma periods karā. Adventistu draudzes padomju laika vēsturē ir sekojoši vārdi:

1942. gadā valstī ir vērojamas pozitīvas pārmaiņas attiecībā uz reliģiju. Tiek ņemta vērā baznīcas ietekme uz iedzīvotāju reliģiozo daļu [...] Pārrunās ar ASV un Angliju, viens no otrās frontes atvēršanas nosacījumiem ir – pārmaiņas attiecībā uz sirdsapziņas brīvību. Tiklīdz Maskavā atgriežas Vissavienības Septītās Dienas Adventistu Savienības (BCACД) vadītājs G.A. Grigorjevs, tā draudzes darbs atdzīvojas, kaut arī grūtos laikos.²⁹⁵

Bet drīz pēc uzvaras karā Staļina režīms atkal sāka vajāt ticīgos, kas skāra arī Latvijas aktīvākos adventistus, kuri tika izsūtīti uz Sibīriju un citām noņemtajām vietām. Tad nāca Ņ.S. Hruščova politiskais atkusnis un daudzo „GULAGA arhipelāgā” izsūtīto atbrīvošana. Bet pēc laika atkal aktivizējās padomju „karojošo ateistu” ideoloģiskā kampaņa un darbība, kas 1960. gada decembrī likvidēja draudzes Vissavienības centru (BCACД) Maskavā.

13. decembrī tika konfiscēti visi draudzes dokumenti, bibliotēka un arhīvs. Draudzes līdzekļiem bankā uzlika arestu. Šis rīcības mērķis bija sašķelt draudzi [...] 1962. gada 21. jūnijā tika likvidēts Vissavienības centra organizācijas pilnvarotā postenis Latvijā. Tika konfiscēti līdzekļi un draudzes grāmatas, kas atradās br. A.Čoldera kantorī Jankas

²⁹³ Čerņevskis, E., *Adventes kustība Latvijā* (Rīga: Patmos, 1998.), 24. lpp.

²⁹⁴ Cah.2:8 - 1920.g.Bībele; 2:12 - jaun.tulk.

²⁹⁵ Тепоне, V. V., Samagatskij, V. V., *Из истории церкви адвентистов седьмого дня в России (No septītās dienas adventistu vēstures.* (Калининград: Церковь христиан-адвентистов седьмого дня, 1993.), 269. lpp.

Kupalas ielā 9. Reliģijas lietu pilnvarotais paziņoja, ka draudzēm un sludinātājiem tagad visos jautājumos ir jāvērsas tieši pie viņa. Viņš it kā uzņēmās draudzes vadītāja lomu un sāka izrīkot sludinātājus.²⁹⁶

Turpmāk padomju karojošā ateisma režīms centās manipulēt ar draudzes kadru politiku kā vadīt zirgu ar grožiem – tiem, kas aktīvāk darbojās, atņēma sludinātāju apliecības uz laiku, nosūtīja darbā uz provinces draudzēm, noņēma apliecības atkārtoti vai pavisam, bet tiem, kas nenonāca krasā konfliktā vai bija „lojālāki” esošam režīmam, tiem tika ļauts turpināt darboties un pārcelties uz centra draudzēm. E. Čerņevskis apraksta, ka tā „viltīgā veidā” bija rupja iejaukšanās draudzes iekšējā dzīvē un tās kadru politikā, cenšoties „degradēt sludinātāju kolektīvu” kurā vadība tiek ievēlēta pēc īpašas draudzē pieņemtas kārtības, kāda aprakstīta tās rokasgrāmatā.²⁹⁷ E. Čerņevskis iedala pēckara ateisma režīma aktivitātes pret draudzi trijos posmos – pirmais varētu būt līdz 1960. gadam, tad otrs līdz 1970. gadam un trešais septiņdesmitie un astoņdesmitie gadi. Viņš apraksta dažu Latvijas aktīvāko adventistu arestus un represijas, diskrimināciju, liedzot iegūt labu izglītību, kā arī liedzot strādāt savā profesijā un atbildīgos posteņos, draudus atņemt adventistu bērnu vecākiem vecāku tiesības un bērnus ielikt internātā, kā arī divus gadījumus, kur šādi draudi tika īstenoti, tādējādi traumējot bērnu psihi. Viņš apraksta arī citus jautājumus, kuros režīms, kaut arī pirms sava norieta ar šķietami cilvēcīgākām metodēm, tomēr ar iebaidīšanu centās iejaukties un traucēt draudzes iekšējo dzīvi, un izsaka atziņu: „Bet Dievs bija nomodā par ‘savu acu raugu’ – par savu draudzi. Ateistiskās varas vādzim drīz bija jālūst.”²⁹⁸

Kaut arī Padomju valsts deklarēja, ka iet pa Ļeņina ceļu, tomēr ticības brīvība ko viņš pasludināja un kas juridiski tika apstiprināta, vēlāk viņš veidīgas intensitātes represiju un pēckara karojošā ateisma periodos tika interpretēta savādāk un rupji pārkāpta; vēlāk tika pateikts, ka tagad ir cits laiks un citi apstākļi.

Padomju režīms propagandēja „marksisma ļeņinisma” un „zinātniskā ateisma” ideoloģiju. Padomju režīma mērķus – komunisma cēlāju morāles kodeksu, kas ietvēra idejas par jaunā cilvēka veidošanu un gaišo komunisma nākotni, kas esot pie apvāršņa, visādos veidos propagandēja gan masu informācijas līdzekļi, gan mācīja skolās. Tie bija sekulāri un visai lepni dabas un sabiedrības pārveidošanas boļševiku (lielinieku) komunistu partijas mērķi, kurus bija plānots sasniegt ignorējot Dievu, bez Dieva un karojot pret Dievu un pret reliģiju. Tomēr dažu gadu desmitu laikā tas parādīja, ka ar savu ideoloģiju un praksi ir lemts neveiksmei.

²⁹⁶ Čerņevskis, E., *Adventes kustība Latvijā* (Rīga: Patmos, 1998.), 42,43. lpp.

²⁹⁷ *Seventh-day Adventist CHURCH MANUAL* (USA: Review and Herald, 1995.), p. 23,24.; Church Manual [tiešsaiste] – [atsauce 10.04.2008]. Pieejams: http://www.adventist.org/beliefs/church_manual/index.html ; <http://members.aol.com/sdachurch/manual/cmaninde.htm>

²⁹⁸ Čerņevskis, E., *Adventes kustība Latvijā* (Rīga: Patmos, 1998.), 47.- 51. lpp. Cah.2:8 - 1920.g.Bībele; 2:12 - jaun.tulk.

Var uzskatīt, ka komunisma cēlāju programmas, ideoloģijas un morāles galvenā problēma un sabrukuma iemesls bija „jaunā cilvēka veidošanās”²⁹⁹ (jāsaprot *neveidošanās*). Tas neveidojās, kā bija iecerēts ne proletariāta diktatūras represiju, ne grandiozās ideoloģiskās apstrādes, ne šīs sabiedrības elitei piešķirto privilēģiju rezultātā. Kaut arī daudzi zināmā pakāpē bija padarīti par *homo sovieticus* un bija zvērējuši uzticību šai iekārtai un mērķim, un kuru uzdevums bija to sargāt un turpināt virzīties uz „Komunismu – visas cilvēces gaišo nākotni”, tomēr daudzi no tiem palīdzēja to visu sagraut, jo iespējamu gaišāku nākotni saskatīja citā virzienā.

Atšķirībā no padomju ideologu mēģinājuma „izveidot jauno cilvēku”, adventisti tic, ka morālā „grēka purvā” grimstošā cilvēce bez Dieva palīdzības pati ar saviem spēkiem vien nevar izglābties un nevar „izveidot jaunā cilvēka” dabu; tā nevar pozitīvi to pārmainīt, kā arī pasargāt to no novecošanās – no pakāpeniskas miršanas, kas Svēto Rakstu sākumā apzīmēta ar vārdiem „tu mirdams mirsi”, un nevar nevienu izglābt no galējas nāves, kas ir Dieva likuma pārkāpuma sekas. Tas iespējams tikai pieņemot „mūžīgā evaņģēlija” palīdzību – Tā spēkā, kas saka: „Redzi, visu Es daru jaunu”. Sadarbībā ar Viņu, cilvēks var kļūt morāli, garīgi un fiziski atjaunots „jauns radījums” „Kristū”, kas veidots derīgs Debesu valstības sabiedrībai „mūžīgai dzīvībai Kristū Jēzū”.³⁰⁰

Laikā, kad Latvija tika pakļauta Padomju režīmam, tad šīs iekārtas ideoloģija pamatojās Staļina un viņa sekotāju uzskatos, ko tie apzīmēja par *marksismu – leņinismu* jeb *ortodoksālo marksismu*. „Vēlāk šo terminu kā ideoloģiskās tīrības etiķeti izmantojušas arī citas komunistiskās partijas”.³⁰¹ Laika gaitā šī ideoloģija un tās daļa tika papildināta ar tādiem skanīgiem nosaukumiem kā „zinātniskais komunisms” un „zinātniskais ateisms”. 1964. gadā Maskavā tika dibināts PSKP CK Sabiedrisko zinātņu akadēmijas zinātniskā ateisma institūts.³⁰² Tā dibināšana ir saprotama kā raksturīga kārtējā karojošā ateisma „antireliģiskās frontes”³⁰³ aktivizēšanās izpausme pēckara periodā. Pirms tam (1925-47) darbojās PSRS darbaļaužu ateistu organizācija - „Karojošo bezdievju savienība”. Tās galvenais uzdevums tika deklarēts kā „idejiska cīņa pret reliģiju”. Šī „aktīvo bezdievju savienība” darbojās arī LPSR (1940-41).³⁰⁴ Tiesa gan, daudzi ir atzinuši, ka Latvijas „brīvprātīgā uzņemšana” PSRS tautu draudzīgajā saimē, kā arī „idejiskā cīņa” pret ticīgajiem reizēm nemaz tik brīvprātīga un tikai idejiska diskusija vien nav bijusi, bet gan visai neiecietīga, represīva un diskriminējoša.

²⁹⁹ *Istorija Komunističeskoj partii Sobetskovo Sojuza* (Moskva: Gos.izd. pol. lit.1963.), 744. lpp.

³⁰⁰ Rom.6:23; 1.Moz.2:17; Atkl.12:9; 1.Moz.3:4,5; Atkl.14:6; 2.Kor.5:17; Atkl.21:5.

³⁰¹ *IDEJU VĀRDNĪCA*. (Tulkots no *The Hutchinson Dictionary of Ideas*. Oxford:1995.) (Rīga: Zvaigzne ABC, 1999.), 333. lpp.

³⁰² *LATVIJAS PADOMJU ENCIKLOPĒDIJA* (Rīga: 1981-1988.), 10. sēj. (1) 644. lpp.

³⁰³ *ATEISTA ROKASGRĀMATA* (Rīga:1962.), 15. lpp.

³⁰⁴ *LATVIJAS PADOMJU ENCIKLOPĒDIJA* (Rīga: 1981-1988.), 4. sēj. 690. lpp.

Galvenais cēlonis šādai neiecietīgai attieksmei un imperiālistiskai praksei ir meklējams attiecīgā režīma ideoloģijā.

Nākas atzīt, ka ateisma iekārtai nācās grūti saglabāt līdzsvaru starp saviem cēlajiem labākas dzīves saukļiem un represijām, kā arī starp ateismu un reliģiju. Notika visai paradoksāli, ka revolūcija pēc lielās uzvaras praksē „aizmirsā” savus spožos saukļus un pati „aprija” daudzus savus varoņus - savus pārliecinātākos cīnītājus. Vēlākos gados un gadu desmitos pēc sākotnējās proletariāta diktatūras un represiju perioda daudzi sauca „Urrā!” un „Slava!” pastāvošam režīmam un Staļinam, kā arī „Slava PSKP!”, bet PSRS sabrukuma periodā daudzi pārmetās otrā „grāvī” – tie piepeši paziņoja, ka viss šajā iekārtā ir bijis slikts. „Lielā proletariāta vadoņa” – Ļeņina pieminekļi tika ne vien demontēti, bet arī publiski apgānīti. Turpretī citi ir līdzsvarotāk izteikušies gan pret negatīvo iekārtā, gan pret pieminekļu apgānīšanas kultūras līmeni. Lai nu kā, bet „gaišā komunisma” uzvaras ideju un ideoloģiju kā nesasniedzamo sauli pie apvāršņa daudzi ir atzinuši un nosaukuši par „utopiju”.

Bija laiks, kad tika izplatīts mīts par Staļinu, kas tika nosaukts par „ģeniālo korifeju”, par „tautu tēvu” un apveltīts ar slavinošiem apzīmējumiem; viņš redzot „pat katra Sibīrijas taigā staigājoša puisēna vajadzības”. Tā laika ābecēs sākumā bija dzejolītis: „Šurp grāmatas uz skolu; es būšu teicamnieks, tad tētiņam un māmiņai un Staļinam būs prieks”. Ir dzirdēts, ka padomju laikā bērnudārza audzinātājas pirms maltītes ir aicinājušas bērnus pateikties Ļeņinam vai Staļinam par barību kā galda lūgšanā. Tādā stilā varētu turpināt aprakstu par tā laika gaisotni, kas zināmā pakāpē atgādina personības kultu jeb pseidoreliģiju. Var secināt, ka „daba necieš tukšumu” un ka, līdzīgi Francijas Revolūcijai, kas nicināja Dievu, Bībeli un reliģiju, abas revolūcijas zināmā pakāpē izveidoja pseidoreliģiju.

Kaut arī Staļina tā laika ideoloģija joprojām nesa marksisma-ļeņinisma un karojošo ateistu („bezdievju”) vārdu, tomēr viņa personības kultu zināmā pakāpē var uzskatīt par novirzīšanos no sākotnēji deklarētā kursa un pat par mānīcīgu zemošanos viņa autoritātes priekšā. Var saprast, ka pret tādu Staļina un viņa piekritēju - dievinātāju praksi pats K. Markss jau sen iepriekš savā vēstulē V.Blosam (1877.10.XI) bija rakstījis, ka viņš ar Engelsu pirmoreiz ir iestājušies slepenajā komunistu biedrībā ar kategorisku noteikumu pret „mānīcīgu zemošanos [komunistu biedrības] autoritāšu priekšā”.³⁰⁵ Tāpat arī Ļeņins savas pēdējās slimības laikā 1922. g. 24. decembrī diktē papildinājumu novēlējumam – „Vēstules kongresam” otrajā daļā, kurā dod Staļina raksturojumu un ieteic pārdomāt, kādā veidā viņu pārvietot no KK(b)P CK ģenerālsekretāra amata.”³⁰⁶ Protams, ka Staļins to nepieļāva, bet gan nostiprināja savu varu. Kaut arī tika veidots mīts par lielo „korifeju”, tomēr vēlāk PSKP XX

³⁰⁵ LATVIJAS PADOMJU ENCIKLOPĒDIJA (Rīga: 1981-1988.), 7. sēj. 643. lpp. (Citēts no: **Markss K., Engelss, F., Darbu izlase.** 3. R., 1981, 524. lpp.)

³⁰⁶ **Leitāns, V., Mīta sabrukums** (Rīga: Avots, 1989.), 19. lpp.

kongresā N.S. Hruščova laikā tas tika apzīmēts kā personības kults un beigās tika izdota grāmata ar Staļina attēliem – „Mīta sabrukums”.

Leonīda Iljiča Brežņeva pēdējā laika PSKP kongresa gaisotne, kuru no KP kongresa pils Maskavā translēja vissavienības TV – kongresa beigās delegāti piecēlās un ilgstoši sajūsmā sauca: „Slava! Slava!” Slava!”. Tas spilgti atgādināja dažādu konfesiju ticīgo dievkalpojumu doksolōģijas daļas, kurās sajūsmā un pielūgsmē sapulces dalībnieki slavē Dievu. Bet kam tad sauca „Slava!” Slava!” PSKP kongresa dalībnieki? Acīmredzot paši sev, jo līdzīgu ideoloģiju pauda arī neskaitāmie plakāti dažādās vietās: „Слава КПСС!”, „Slava PSKP!”, „Slava komunistu partijai!” un tamlīdzīgi. Bet tas bija gan Brežņeva, gan padomju iekārtas noriets. Cita starpā terminu „pseudoreliģija” lieto arī Ringolds Balodis, aplūkojot valsts varas veidus, kas kā dinamiska sabiedriska institūcija „laiku pa laikam mainās. Un sevišķi interesanti, ka tai zināmā mērā piemīt pseudoreliģisks raksturs.”³⁰⁷

Pareizticīgo valsts sakralizācijas analoģu Akvīnas Toma „dīvu zobenu” teorijai Krievijā XVII gadsimtā ieviesa Pareizticīgo baznīcas patriarhs Nikons.³⁰⁸ Var saprast, ka no tā arī ir cēlies „Svētās Krievzemes”, svētās – Sankt Pēterburgas un citi nosaukumi, kas ietvēra sakrālas valsts ideju. To, ka PSRS valdīja dažādi „slavas” un „svētuma” saukļi, kas ietvēra domu, ka sociālistiskā „dzimtene ir svēta”, zināmā pakāpē var uzskatīt par „Svētās Krievzemes” sakrālo mantojumu, kuru padomju „zinātniskā ateisma” ideoloģi vai nu nav centušies vai arī nav paspējuši pilnā mērā no savas „svētās padomju dzimtenes” izskaust.

PSKP lielā slavēšana adventistiem atgādina Daniela grāmatā raksturīgi un ilustratīvi aprakstīto principu – ķēniņa Nebukadnēcara piedzīvoto pazemošanu un paaugstināšanu, kas bija tiešas konsekvences viņa īstenotam godāšanas un slavēšanas virzienam. Kad Nebukadnēcars no savas apziņas, līdzīgi padomju komunistiem-ateistiem, izslēdza Visaugstāko Dievu un lepni paziņoja: „Vai šī nav tā lielā Bābele, ko es esmu uzcēlis ar savas varas stiprumu par ķēniņa valsts mājokli un par savas augstības godību?”, viņš zaudēja savu ķēniņa varu un saprašānu līdz laikam, kuru viņš apraksta sekojoši: „Pēc šī laika es, Nebukadnēcars, pacēlu savas acis pret debesīm, jo mana saprašāna man atgriezās, un es teicu to Visaugstāko un slavēju un pagodināju To, kas dzīvo mūžīgi [...] Tanī laikā mans prāts man nāca atpakaļ [...] un es atkal tapu iecelts savā valstībā”.³⁰⁹ Ja Nebukadnēcars atgriezās pie Dieva, tad saskaņā ar tālāko vēstījumu, vēlākais valdnieks Belzacars rīkoja dzīres, kuras bija pēdējās gan viņam pašam, gan Babilonas valstij. Spriedums bija sekojošs:

³⁰⁷ Balodis, Ringolds, *Valsts un baznīca* (Izdevniecība „Nordik” 2000.), 68. lpp.

³⁰⁸ Ibid., 78. lpp. (Citēts no: Суворов, Н., *Учебник Церковного права*. М., 1913. Суворов, Н. *Учебник Церковного права*. 501. lpp.)

³⁰⁹ Dan.4:27-34.

Bet tu esi cēlies pret Debesu Kungu, un Viņa nama trauki ir atnesti tavā priekšā, un tu un tavi varenie un tavas sievas un tavas liekās sievas no tiem esat vīnu dzēruši un slavējuši sudraba, zelta, vara, koka un akmens dievus, kas ne redz, ne dzird, ne saprot; bet to Dievu, kam rokā tava dvaša un pie kā stāv visi tavi ceļi, tam tu neesi godu devis.[..] Dievs tavas valstības dienas ir skaitījis [..] tu esi svērts svaru kausā un atrasts par vieglu [..] tava valsts ir dalīta un atdota mēdiešiem un persiešiem.³¹⁰

Var pieminēt, ka uz šo principu pamata, kāds gados vecs Latvijas adventists, Zāmuēls Valdmanis jau vismaz kādus 15 gadus pirms PSRS sabrukuma teica, ka šī iekārta sabruks. Kad viņam tika teikts, ka taču darbojas un ir gatavībā dažāda līmeņa valsts aizsardzības sistēmas, VDK, armija, kodolieroči, padomju bloka valstis Austrumeiropā un citos reģionos, un lai to visu sagrautu būtu jānotiek milzīgai asins izliešanai, tad viņš atbildēja, ka Dievam viss ir iespējams, ka tāpat kā, ieņemot vareno Bābeli, tika novadīta upes straume un pa sauso upes gultni mēdiešu un persiešu karaspēks netraucēti ienāca Bābelē, kurā tajā laikā notika Belzacara dzīres, tāpat var būt kāds „caurums”, pa kuru tiks sagrauta padomju iekārta, un ka tas var notikt bez lielas asins izliešanas. Toreiz tas likās neticami, bet kad jaunais vācu lidotājs Matiass Rusts netraucēti šķērsoja „dzelzs priekškaru” un, apejot visas padomju pretgaisa aizsardzības sistēmas, nosēdināja savu lidaparātu Maskavas Sarkanajā laukumā netālu no kremļa, tad tas sāka likties ticami.

Adventisti uzskata, ka vara, kuru izlieto katrs valdnieks zemes virsū, ir debesu dota; un no šīs dāvētās varas izlietošanas atkarājas viņa panākumi. Ikvienam skan dievišķā Sarga vārdi: „es tevi esmu apjozis, jebšu tu mani nepazini”. Un senatnē uz Nebukadnecaru sacītie vārdi der katram par pamācību dzīvei: „Atsvabinājies no saviem grēkiem caur taisnību”.³¹¹ Adventistu skatījumu uz vēstures filozofiju un principiem, kas darbojas aiz redzamiem politiskiem notikumiem, izsaka E. Vaite minētā nodaļā „Vēsture un pravietojumi”:

Katrai tautai, kas uznākusi uz pasaules skatuves, ir ticis atļauts ieņemt savu vietu zemes virsū, lai kļūtu redzams, vai tā izpilda „Svētā Sarga” nodomu. Pravietojumi ir uzzīmējuši lielo pasaules impēriju – Babilonas, Medo-Persijas, Grieķijas un Romas pacelšanos un krišanu. Vēsture ir atkārtojusies katrā no tām, tāpat kā tautās, kam bijusi mazāka vara. Katrai bija savs pārbaudījuma laiks, katra neizturēja pārbaudījumu, viņas godība nobālēja, viņas vara zuda un tās vietu ieņēma cita. Kad nu tautas atmeta Dieva pamatlikumus, un ar šo atmešanu pašas veicināja savu bojā eju, arvien bija redzams, ka dievišķīgs, visu pārvaldītājs nodoms darbojās visās viņu kustībās. [..] Tautu vēsture runā uz mums [..] Dievs ir nolīcis katrai tautai un katram atsevišķam cilvēkam vietu savā lielajā plānā. Šodien cilvēkus un tautas mēro ar vēsturi Tā roka, kas nekad nekļūdās. Visi caur savu paša izvēli nosaka savu likteni, un Dievs pārrauga visu, lai Viņa nodomi tiktu piepildīti.³¹²

³¹⁰ Dan.5: 23-28.

³¹¹ Jes.45:5.; Dan.4:24.

³¹² **White, Ellen G.**, *Education* (USA: Pacific Press Publ. Ass., 1940.), p. 173-178.; Ellen G. White Books [tiešsaiste] - [atsauce 22.04.2008]. Pieejams: <http://www.whiteestate.org/books/Ed/ed.asp> ; Dan.4:20; 2.n.; Sal.pam.14:34; 16:12; 20:28; Dan.2:21.

3.2. Adventisti par izvēles brīvību, baznīcas šķiršanu no valsts un reliģijas brīvību

Starp 74 labākajiem teicieniem par brīvību ir minēts sekojošais: „Ja jums nav izvēles brīvības bezatbildīgi kļūdīties, tad jūs vispār neesat brīvs.”³¹³

Saskaņā ar adventistu izpratni, pretēji sātana apmelojumam, ka Dievs ierobežo radīto būtņu brīvību, Dievs gan radītos eņģeļus, gan cilvēkus ir apveltījis ar spējām brīvi izvēlēties, vai nu paklausīt vai arī nepaklausīt Dievam, pakļauties morālajam likumam, vai arī nē; par to liecina grēkā krišana. Brīvas izvēles dāvana izslēdz iespēju par spēka lietošanu no Dieva puses lai panāktu kāda sekošanu Viņam. Dievs cenšas cilvēku vilkt pie sevis, bet atstāj katram brīvu izvēli, kā atbildēt.

Britu mūks Pelāģijs Romā noraidīja Augustīna predestinācijas mācību par „neatvairāmo žēlastību” (ko vēlāk apzīmēja par *gratia irresistibilis*) paziņojot, ka cilvēks ar bailēm un drebēšanu var noteikt savu pestīšanu. Tā sākās nebeidzama polemika par dievišķo žēlastību un cilvēka brīvo gribu. Kaut arī Bengts Heglunds raksta, ka „Augustīns nenoliedza gribas brīvību formālā ziņā”, tomēr Augustīna „spied tos nākt iekšā” teoloģija galēji atšķiras no minētās adventistu izpratnes par brīvu gribu.³¹⁴ Kalvins aizstāvēja uzskatu, ka Dievs ar negrozāmu lēmumu zināmu cilvēku daļu ir nolēmis pestīšanai, bet citus nosodījumam, neatkarīgi no viņu personīgās izvēles vai attieksmes; tie, kuri ir predestinēti pestīšanai, neizbēgami tiks glābti, bet visi citi noteikti tiks nosodīti. Saskaņā ar Kalvinu, Kristus nav miris visu cilvēku labā, bet tikai to labā, kurus Dievs ir izraudzījis pestīšanai. Tie, kuri ir predestinēti pestīšanai, nebūs spējīgi pretoties Svētā Gara darbam viņu sirdīs, turpretī nekādas ilgas vai centieni no to puses, kuri ir iepriekš-nolemti mūžīgajam iznīcinošajam spriedumam, nevar novērst tādu likteni.³¹⁵

Var secināt, ka šāda izvēles brīvības un brīvas gribas izslēgšana būtībā aizstāv varmācīgu piespiedu varu garīgās lietās – kā to centās īstenot inkvizīcija, krusta kari un kā tas izpaudās pat Kalvina laika Ženēvā. Tāds uzskats joprojām ir bīstami kaitīgs sabiedrībai, kurā ir citādi domājošie. Kalvina predestinācijas uzskats būtībā cenšas apvainot Dievu kā netaisnu, kas cilvēkus jau iepriekš netaisni sadalījis pavisam atšķirīgās „kastās”. Salīdzinot šos sākumā šķietami nevainīgos uzskatus, kas ir izsaukuši nopietnas konsekvences neskaitāmu cilvēku dzīvēs, ar Bībeles un Jēzus Kristus mācību, abas šīs idejas savā saknē ir saprotamas kā

³¹³ **Jacob, Hornberger**, (1995) „If you are not free to choose wrongly and irresponsibly you are not free at all.”; 74 best quotations about liberty [tiešsaiste] – [atsauce 10.04.2008]. Pieejams: <http://www.lp.org/lpn/9906-quotes.html>

³¹⁴ **Heglunds, Bengts**, *Teoloģijas vēsture* (Augsburgas Institūts, 2003.), 137. lpp.

³¹⁵ *SEVENTH-DAY ADVENTIST ENCYCLOPEDIA* (USA: Washington, D.C. Review and Herald Publishing Association, 1966.), Vol.10.p. 422,423.

pretībelīgas un sātaniskas, jo gan Vecā, gan Jaunā Derība vairākkārt akcentē cilvēka brīvu gribu un izvēles brīvību dievkalpošanas jautājumos.³¹⁶

Adventisti uzskata, ka „Dievs savā žēlastībā vēlas, kaut visi cilvēki tiktu glābti ticībā Jēzum Kristum, bet izvēli pieņemt vai noraidīt Viņa laipno dāvanu Viņš ir atstājis cilvēka ziņā. Tādēļ katrs cilvēks pats ir atbildīgs par savu likteni.”³¹⁷

Septītās dienas adventistu denominācija jau no paša sākuma ir nelokāmi aizstāvējusi baznīcas un valsts šķiršanu uzskatot, ka Jaunajā Derībā baznīca un valsts ir skaidri atšķirtas: „Dodiet ķeizaram kas ķeizaram pieder, un Dievam kas Dievam pieder”, kā arī ir pateikts, ka civilā pārvalde ir Dieva „iecelta”.³¹⁸ Tāpēc civilā vara atbilst šim Dieva norādījumam; visi cilvēki ir civilās varas aizsardzībā un pakļauti civilajai varai. Civilās pārvaldes leģitīmācija darbojas attiecībā uz laicīgām lietām; Bībele vēsta, ka šajā ziņā tā ir „Dieva iecelta”. No otras puses, draudzei ir dota garīga autoritāte, un Kristus rūpīgi ir uzsvēris, ka draudzes autoritāte ir atšķirīga no laicīgās varas.³¹⁹

Tikai tie pilsoņi, kas brīvprātīgi un atklāti ir paziņojuši savu uzticību Kristum, var tikt uzskatīti kā Kristus garīgās valsts pilsoņi. Draudze rūpējas par cilvēku sirdsapziņas un dvēseles vajadzībām. Vēsture liecina, ka bieži valsts ir izmantojusi baznīcu, lai sasniegtu savus mērķus, kā arī otrādi – citos gadījumos baznīca ir valdījusi pār valsti. Bet jebkurā no šiem gadījumiem rezultāts ir bijis vajāšanas. Tādēļ adventisti uzskata, ka skaidri atšķirīgie „ķeizara” valstības un Kristus valstības uzdevumi ir vislabāk sasniedzami ne pakalpībā otram, ne arī ielaužoties un ierobežojot otra darbības sfēru/jomu.³²⁰ Adventistu Ģenerālās Konferences 1948. gada rudens sanāksme Denverā, Kolorādo, reliģijas brīvības kontekstā izdeva sekojošus paziņojumus par draudzes/baznīcas un valsts attiecībām:

[4.] Mēs ticam, ka civilā pārvalde ir dievišķīgi iecelta, lai aizsargātu cilvēku centienus pēc likumsakarīgām tiesībām un lai pārvaldītu civilās lietas un ka šajā nozarē tā ir pilnvarota lai visi to respektētu un labprātīgi paklausītu...

[6.] Mēs ticam, ka visi likumdošanas akti, kas apvieno baznīcu un valsti ir cilvēka tiesību graužoši, potenciāli vajājoša rakstura un ir pret baznīcas un pret valsts labākajām interesēm; tādēļ ieviest tādas likumus nav cilvēku valdību kompetencē.

[7.] Mēs ticam, ka tas ir mūsu pienākums izmantot katru likumīgu un cienījamu līdzekli, lai novērstu tādas leģislācijas stāšanos spēkā, kas cenšas apvienot valsti ar baznīcu, kā arī oponent katrai kustībai pret šādu apvienību, lai visi varētu baudīt reliģijas brīvības nenovērtējamās svētības...³²¹

³¹⁶ 5.Moz.28:1,2,13-15; Joz.24:14-25; Jes.1:19,20; Jer.18:7-10; 29:13,14; Mt.7:24-27; 23:37; Rom.6:12,13; 14:10-12; 2.Kor.5:10; Atkl.22:17; u.c.

³¹⁷ SEVENTH-DAY ADVENTIST ENCYCLOPEDIA (USA: Washington, D.C. Review and Herald Publishing Association, 1966.), Vol.10.p. 423.

³¹⁸ Mt.22:21; Rom.13:1-4.

³¹⁹ Mt.18:17,18; Jņ.18:36.

³²⁰ SEVENTH-DAY ADVENTIST ENCYCLOPEDIA (USA: Washington, D.C. Review and Herald Publishing Association, 1966.), Vol.10.p. 257.

³²¹ Ibid. (Citēts no: *Actions of the Autumn Council of the General Conference Committee*, 1948, p.13)

Papildus tikko minētajam par baznīcas un valsts attiecībām būtu jācītē daži pārējie formulējumi par reliģijas brīvību no tās pašas Ģenerālās Konferences sanāksmes paziņojumiem:

1. Mēs ticam Dievam, Bībelei kā Dieva Vārdam un baznīcas un valsts šķiršanai, kā to ir mācījis Jēzus Kristus, respektīvi, ka baznīca un valsts ir noliktas viena otrai blakus, lai katra darbotos sev atbilstošā sfērā. (Mtt.22:21; Jņ.18:36)

2. Mēs ticam, ka desmit baušļi ir Dieva likums un ka tie ietver visus cilvēku pienākumus pret Dievu un cilvēkiem.

3. Mēs ticam, ka Jēzus Kristus reliģija ir ietverta principā mīlēt Dievu un mīlēt mūsu līdzcilvēkus un tādēļ šai reliģijai nav vajadzīga cilvēku vara, lai to balstītu, uzspiestu vai ieviestu ar likumu. Mīlestība nav uzspiežama.

5. Mēs ticam, ka saskaņā ar savu sirdsapziņu, kalpot Dievam, nekalpot Dievam, kā arī mainīt vai nemainīt reliģiju ir katra cilvēka tiesības un tam vajadzētu būt katra privilēģijai, bet šo tiesību izpausmē katram ir jārespektē vienlīdzīgas citu tiesības.

8. Mēs ticam katra dabīgām un neatņemamām sirdsapziņas brīvības tiesībām un tiesībām sludināt, praktizēt un izplatīt savus reliģiskos ticējumus, uzskatot, ka tā ir reliģijas brīvības būtība.

9. Mēs ticam, ka šīs brīvības ir ietvertas zelta likumā, kas saka: „Visu, ko jūs gribat lai cilvēki jums dara, to dariet viņiem.”³²²

Adventisti uzskata, ka reliģisku brīvību var definēt kā brīvību no varmācības reliģijas lietās vai nu ar piespiešanu vai traucēšanu attiecībā pret kāda reliģijas (vai ne-reliģijas) izvēli, atklātiem paziņojumiem vai praksi; brīvību, kas ir ierobežota tikai attiecībā uz citu tiesību traucēšanu. Viņi uzskata arī to, ka reliģijas *brīvība* atšķiras no reliģiozas *tolerances* ar to, ka pēdējā ietver iecietības blakus nozīmi, kas ir dāvāta sektantiem, un tādēļ dominējošā grupa var to anulēt; turpretī brīvība ir viens no cilvēktiesību pamatiem – kas reliģiskā kontekstā nozīmē katra tiesības atbildēt vienīgi Dievam par savām saistībām pret Dievu.

Septītās dienas adventistu koncepcija par reliģijas brīvību ir pamatots Rakstos; tajos adventisti atrod inspirētu definīciju kristieša pienākumiem ne tikai pret savu Dievu un draudzi, bet arī pret valsts pārvaldi, kurā viņš kā pilsonis dzīvo. Adventistu pamata nostāja iestājas par baznīcas un valsts šķiršanu, kas tiek uzskatīta par labāko priekš abām. Rakstu vietas, kas tiek citētas lai atbalstītu reliģijas brīvību, ietver sekojošās: Jņ.18:36; Mt.6:33; 2.Moz.20:1-3; Rom.13:1,2; Ap.d.5:29; Mt.22:16-21; Rom.13:3-8; 1.Pēt.2:13-17; Rom.14:12; Dan.3:6; 2.Kor.6:14; Mt.10:28.³²³

Rakstos pausto likumu vērtību ir atzinušas daudzas ievērojamas personas un ASV nācijas dibinātāji. Septītais ASV prezidents A. Džeksons ir apstiprinājis, ka „Bībele ir tā grāmata, uz kuras balstās šī Republika”. Amerikas vārdnīcas veidotājs N. Vebsters (19.gs. sākumā) ir apstiprinājis: „Rakstos ietvertajiem principiem un priekšrakstiem vajadzētu būt visu mūsu civilo konstitūciju un likumu pamatā. Viss posts un ļaunums, ko cilvēks cieš no izvirtības, noziegumiem, ambīcijām, netaisnības, apspiestības, verdzības un kara, ceļas Bībelē

³²² SEVENTH-DAY ADVENTIST ENCYCLOPEDIA (USA: Washington, D.C. Review and Herald Publishing Association, 1966.), Vol.10. p. 1066.

³²³ Ibid., p. 1065.

ietverto priekšrakstu nicināšanas un neievērošanas dēļ.”³²⁴ Šādi un līdzīgi ievērojamo cilvēku paziņojumi nav tik viegli malā noliekami. Ja paši amerikāņi uztvertu nopietni vārdus, kas ir rakstīti uz ASV naudas zīmēm, „*In God we trust*”, tad tiem būtu jāatceras Dieva Vārds kā morāles, ētikas un garīgo priekšrakstu pamatprincips. Nav nekādu šaubu par to, ka Amerikas nācijas dibinātāji balstīja savus likumus kristietības principos, kādi tie ir atrodamī Dieva Vārdā. Kāds var polemizēt, ka šodien tādi likumi nav atbilstoši, jo Amerika ir multi-religioza nācija. Bet Stendiši raksta, ka katrai nācijai vajadzētu veidot likumus un kārtību pamatojoties uz principiem, kas transcendentī pārsniedz cilvēku. Dieva likumi, kas izteikti 2.Moz.20:3-17, stāv pāri kultūru atšķirībām, etniskiem apsvērumiem un reliģiju mantojumam. Tev nebūs nokaut, tev nebūs laulību pārkāpt, tev nebūs zagt, tev nebūs nepatiesu liecību dot, ir šādu universālu likumu piemēri, kas ir atzīti kā vēlamie principi lielākā sabiedrību daļā. Tādā vai citādā izpratnē šādus priekšrakstus atzīst pat Austrālijas aborigēnu kultūrā. Pakāpe, kādā sabiedrība attālinās no šīs paradigmas, ir pakāpe, kādā tā apdraud savu drošību un brīvību. Lai kā, pēc adventistu domām, Dieva likums ir lielākais atbrīvojošais princips, kas atceļ diskriminējošus ierobežojumus visai cilvēcei, neatkarīgi no tā, vai tie ir kristieši, nekristieši vai ateisti.³²⁵ Brīvības un taisnības principi ir neatkarīgi no cilvēku mainīgiem režīmiem.

Jēkaba grāmatā, līdzīgi kā citās Rakstu vietās, Dieva likums ir nosaukts par „pilnīgu brīvības bauslību”. Kristus ir teicis: „Atzīstiet patiesību, un patiesība jūs darīs brīvus.” Raksti, atbildot jautājumam, kas ir šī atbrīvojošā patiesība, kā arī Pilāta jautājumam, „Quid est veritas?”, savā patiesības etalona formulējumā ietver Dieva likumu – baušļus: „Visi [Dieva] Vārdi ir patiesība”, „visi [Dieva] baušļi ir patiesība”, Kristus ir „patiesība”, „patiesības Gars [...] jūs vadīs visā patiesībā”, „patiesība jūs darīs brīvus”.³²⁶ Tas ir saprotams kā viens no galvenajiem visu laikmetu „brīvās” „atlikuma” draudzes un adventistu teoloģiskajiem pamatojumiem.

Par nākotnes vīziju E.Vaite raksta:

Pēdējā tiesas dienā kļūs redzams, ka grēka pastāvēšanai nav iemeslu. Kad [...] Tiesnesis sātānam prasīs: „Kāpēc tu esi sacēlies pret Mani un nolaupīji Man Manus pavalstniekus?”, tad ļaunuma autors neatradīs vairs nekādu aizbildinājumu un sazvērnieku pulki stāvēs kā mēmi. Pasludinot bauslības negrozāmību, Golgatas krusts tajā pašā laikā visam Universam liecina, ka grēka alga ir nāve. Pestītājam mirstot izdvestais sauciens: „Viss piepildīts!” sātānam kļuva par nāves zvanu. Tad izšķīrās lielā cīņā, kas jau tik ilgi bija turpinājusies, un līdz ar to tika nodrošināta arī grēka galīga izdeldēšana. Dieva Dēls izgāja cauri kapa vārtiem, „lai ar nāvi iznīcinātu to, kam nāves vara, tas ir, velnu” (Ebr.2:14; Ec.28:18,19; Mal.4:1). Viss Universs būs kļuvis par liecinieku grēka dabai un tā sekām. [...] „Bēdas otrreiz necelsies” (Nah.1:9). Tad Dieva bauslību, ko sātāns nopēla kā verdzības jūgu, pagodinās kā brīvu likumu.³²⁷

³²⁴ **Standish, Colin D., Standish, Russell R.**, *Liberty in the Balance* (USA: Hartland publications 1998.), p. 103.

³²⁵ *Ibid.*, p. 104.

³²⁶ Jēk.1:25; 2:12; Jņ.8:32; 18:38; 2.Sam.7:28; Ps.119:160; Jņ.17:17; Ps.119: 86,142, 151; Jņ.14:6; 16:13; 1.Jņ.5:6.

³²⁷ **White, E. G.**, *The Great Controversy* (USA: Pacific Publishing Association, 1950.), p. 503,504.; Ellen G. White Books [tiešsaiste] - [atsauce 22.04.2008]. Pieejams: <http://www.egwtext.whiteestate.org/gc/gc.html>

Rezultāti un secinājumi

Mēs dzīvojam multi-reliģiskā pasaulē, kurā joprojām valda visai atšķirīgi un nesavienojami senī un jaunāki reliģiski, filozofiski, sekulāri, ateistiski un politiski uzskati, kā arī atšķirīga attieksme pret tiem – sakrālisms, citu uzskatu pārstāvju vajāšana, neiecietība, tolerance un reliģijas brīvība. Darbā minēto konfliktējošo brīvības un vajāšanu principu pamatojumos ir atšķirīgi izvēlētas autoritātes un atšķirīgi svētumi – no vienas pārstāvju puses, brīvi godājot un paklausot Dieva Vārdam kā augstākai autoritātei pēc principa „Dievam būs vairāk klausīt ne kā cilvēkiem”, bet no otras pārstāvju puses ar citām autoritātēm, tradīcijām un svētumiem, tādus vajājot. Būtībā šie principi īpaši nav mainījušies gadu simteņu un tūkstošu periodā, tikai tie dažādās specifiskās niansēs dažādā intensitātē viļņveidīgi mēdz atkārtoties dažādos laikos un vietās. Darbā minētie un neminētie piemēri liecina, ka ar vardarbīgu ideoloģiju un visskaudrākām metodēm – ar nežēlīgām un necilvēcīgām vajāšanām šādu „netradicionālu” nevardarbīgas „brīvās” „atlikuma” draudzes pārstāvju ticību, ideoloģiju un dzīvotspēju tā arī nav izdevies iznīcināt.

Adventisti tic, ka aiz visa tā ir dziļākas saknes par sekulāro pētnieku secinājumiem. 2000. gadā izdotās adventistu draudzes vēstures grāmatas priekšvārdā ir pieminēts, ka angļu 18. gadsimta vēsturnieks Edvards Gibons, sākot savu pētījumu par kristietības dibināšanos un straujo izplatību, vispirms ironiski ir devis godu „acīmredzamai un pietiekami apmierinošai atbildei”, ka pats kristietības izaugsmes fakts kalpo kā „pārliecinošs pašas doktrīnas un tās lielā Autora valdošās providences pierādījums”. Taču sekojošajās piecdesmit lappuses Gibons izskaidro kristietības izcelšanos vienīgi sociālo, intelektuālo un politisko notikumu gaismā, kādi tie bija pirmajā gadsimtā pēc Kristus.³²⁸ Liekas, ka vēsturniekiem vieglāk ir aprakstīt pagātni, pamatojoties uz taustāmiem notikumiem – uz cilvēku interaktīvo mijiedarbību, institūcijām, ekonomiskiem spēkiem, sociālām grupām, pat intelektuālo „klimatu”, nevis atzīt, ka „aiz tā, virs tā un cauri visu cilvēcīgo interešu un varas spēlei un pretspēlei visžēlīgā Dieva darba rīki klusi un pacietīgi īsteno Viņa gribu un nodomus”, kā vēstures filozofiju Bībeles gaismā apraksta adventistu autore E. Vaite minētajā nodaļā „Vēsture un pravietojumi”.

Saprast šīs lietas, saprast, ka „taisnība tautu paaugstina,” ka „caur taisnību goda krēsls top stiprināts” un „caur žēlastību stāv stiprs”; atzīt šo pamatlikumu īstenošanu Tā varas izpaušmē, kas „atceļ ķēniņus un ieceļ ķēniņus” – tas nozīmē saprast vēstures filozofiju.³²⁹

³²⁸ Schwarz, W. Richard., Greenleaf, Floyd, *A History of the Seventh-day Adventist Church* (USA: Pacific Press, 2000.), Preface to the First Edition. (Citēts no: Gibbon, Edward, *Decline and Fall of the Roman Empire*. Vol.1, p. 507,508.)

³²⁹ White, G. Ellen, *Education* p. 174,175. ; Ellen G. White Books [tiešsaiste] - [atsauce 22.04.2008]. Pieejams: <http://www.whiteestate.org/books/Ed/ed.asp> ; Jes.45:5; Dan.4:24; Zal.pam.14:34; 16:12; 20:28; Dan.2:21.

Adventisti joprojām tic, ka Dieva darbs ir kā upe, kuru neviens nevar apturēt, ka „visas lietas nāk par labu tiem, kas Dievu mīl”, ka senais princips – „jo vairāk” Dieva tautu Ēģiptes verdzībā „spieda, jo vairāk tie vairojās un izpletās”, kā arī tam, ka Tertuliāna formulējums „kristiešu asinis ir sēkla”, ir atkārtoties Dieva tautas piedzīvojumu vēstures notikumos, kas šajā darbā mazliet tika minēti.³³⁰

Ringolds Balodis par reliģijas brīvības principu raksta: „Ticības brīvība ir viena no cilvēka pamattiesību sastāvdaļām, kas valstij ir jānodrošina. Vienlaikus valsts institūcijām jāseko, lai cilvēki ar savām reliģiskajām aktivitātēm netraucētu cits citu, lai viņi nepārkāptu cits cita tiesības un, galvenais, lai negodīgi cilvēki neizmantotu valsts akceptēto reliģijas brīvību ļaunos nolūkos.”³³¹

Laikā, kad cilvēce cenšas aizsargāt retas augu un dzīvnieku sugas, būtu neprāts globalizācijas, ekumenisma vai citādi apzīmētā vienotā frontē ar varu vērsties pret nevardarbīgām un brīvām senu morālo vērtību un ideju aizstāvju ticīgo grupām, tajā skaitā pret septītās dienas adventistiem, ar viņu ticības specifiskām un unikālām pazīmēm, cenšoties tos unificēt ar citām reliģijām. Tas būtu analogisks neprāts kā censties izveidot tikai vienu unificētu vai modificētu augu vai dzīvnieku sugu un visas pārējās censties likvidēt. Godīgs un atklāts dialogs starp reliģiju pārstāvjiem ir vēlams, bet, ja kāda daļa, mēģinot dominēt, lieto reliģiju kā instrumentu, lai manipulētu un varmācīgi pārvaldītu ļaužu masas, kā arī lieto viltīgas un vardarbīgas metodes pret nevardarbīgas reliģijas pārstāvjiem, tad tas nav dialogs, bet gan brutāla izrēķināšanās. Der atcerēties teicienu, ka tikai vāja ideoloģija lieto vardarbību. Diemžēl daži darbā minētie un neminētie vēstures piemēri liecina, ka šāda vardarbība neskaitāmas reizes ir atkārtojusies.

Domājot par ekumenismu un globalizāciju vajadzētu ievērot Ringolda Baloža minēto principu, ka nekādā gadījumā nedrīkst pieļaut, ka baznīca kļūst par dominējošo faktoru valsts pārvaldes lietās, jo tieši tā rodas puritānisma mantijā ieslēptais totalitārisms.

Visatbalstāmākā pieeja valsts lietās ir valsts un Baznīcas institūciju nošķiršana (*institutional separation*). Gan laicīgie valdnieki, gan Baznīcu vadītāji mēdz būt arī despoti. Ja abi šie despotisma veidi saplūst vienā, var atkārtoties inkvizīcijas draudi. [...] Pasaule, kurā mēs dzīvojam, var radikāli mainīties atkarībā no sabiedrības spējām apgūt intelektuālo pieredzi. Ja kāda valsts to nespēj veikt, tā kļūdsies divreiz traģiskāk nekā tā valsts, kuras piemērs nav ņemts vērā. Arī demokrātijas nākotne ir atkarīga no „kolektīvās pieredzes”, kurā cilvēki, risinot savas problēmas, mācās ne tikai no savām kļūdām, bet arī no citu pieredzes.³³²

Kādreizējā pagāniskā Latvija no dažādām debess pusēm ir pieredzējusi gan sakralizētas baznīcas valsts, gan valsts baznīcas, gan ateisma, gan komunistu, gan fašistu, gan ticīgo

³³⁰ Rom.8:28; 2.Moz.1:12.

³³¹ **Balodis, Ringolds**, *Valsts un baznīca* (Izdevniecība „Nordik”, 2000.), 114. lpp.

³³² *Ibid.*, 111, 112. lpp.

represiju, gan tolerances trūkuma, gan tolerances, gan reliģijas brīvības laikus, bet vēl nav izbaudījusi tālo austrumu reliģiju un islāma sakrālo varu, par kuru potenciālo ekspansiju daudzi sāk bažīties. Citi to noliedz kā mītu, piemēram, sakot, ka „pat sen atpakaļ sakaujot ienaidniekus (piem. Bizantiju un Persiju), iekaroto teritoriju iedzīvotāji netika vardarbīgi konvertēti islāmā, jo kā Korānā ir teikts ‘nekādas piespiešanas reliģijā’ (sūra 2 : 256)”.³³³ Lai kā, bet diskusijas par to turpinās.³³⁴

Septītās dienas adventisti atzīst draudzes kontinuitāti no sākuma līdz mūsu dienām un cīnās par universālu brīvību, kas ietver izvēles, ticības un sirdsapziņas brīvību. Šī brīvība cauri laikmetiem ir izteikta vārdos par godāšanas un paklausības augstāko autoritāti: „Dievam būs vairāk klausīt ne kā cilvēkiem”. Tieši šī brīvība un atšķirīgas autoritātes ir izsaukušas dažādas intensitātes un vislielākās dievticīgo vajāšanas, tomēr gadsimtu un gadu tūkstošu gaitā nav spējušas to dzīvotspējīgo ticību un ideoloģiju uzvarēt.³³⁵ Brīvības un taisnības principi ir universāli un neatkarīgi no cilvēku mainīgiem režīmiem. Tāda ir vēstures mācība, kuru vajadzētu turpināt apzināt, lai neatkārtotu pagātnes kļūdas.

Vēsturiski senas izcelsmes atšķirīgu un nesavienojamu reliģisku ideju, sakralizācijas, ateisma un „brīvās” „atlikuma” draudzes pārstāvju kontinuitāte turpina eksistēt. Kāda ir garantija, ka to mijiedarbībā neatkārtosies nevardarbīgu draudzes *minoritāšu* pārstāvju vajāšanas nākotnē? Reliģijas brīvības jautājums joprojām ir aktuāls, tādēļ šis darbs aizstāv ideju, ka ir jāsaglabā baznīcas šķiršana no valsts un ka globalizācijas, ekumenisma vai kādā citā vārdā pēc populārā principa „mērķis attaisno līdzekli” nedrīkst veidot likumus, uzspiežot kādas vienas modificētas vai unificētas reliģijas iedibinājumus, vai arī aizliedzot citas nevardarbīgas reliģijas brīvu izpausmi. *Reliģijas brīvība* atšķiras no *reliģiskas tolerances* un ir cilvēktiesību pamatā; tā ir bijusi svarīga visos laikmetos. Universālie brīvības un taisnības principi nav atkarīgi no tā, vai tos realizē vai arī apspiež kāda lielāka vai mazāka reliģiozu vai sekulāru ļaužu grupa, baznīca, valsts iekārta, vai arī to apvienojums. Tādēļ šis darbs aizstāv universālu brīvību, ieskaitot reliģisko brīvību. Tā **tēze**, ka reliģiskas organizācijas un baznīcas ir nošķiramas no valsts, kas nedrīkst veidot likumus, uzspiežot kādas reliģijas iedibinājumus vai arī aizliedzot kādas nevardarbīgas reliģijas brīvu izpausmi, pēc autora domām apstiprinās. Gan to, gan vēstures mācību vajadzētu ievērot un turpināt pētīt, lai neatkārtotu pagātnes kļūdas mūsdienu multi-reliģiskā pasaulē, kurā dažādas ļaužu grupas joprojām turpina aizstāvēt atšķirīgas reliģiskas, sakrālas, ateistiskas un sekulāras idejas.

³³³ Baznīcu tiesības [tiešsaiste] – [atsauce 22.04.2008]. Pieejams: home.lanet.lv/~rbalodis/Baznicu%20Tiesibas/raksti/Kas%20ir%20ISLAM.doc

³³⁴ Religious tolerance [tiešsaiste] - [atsauce 22.04.2008]. Pieejams: http://www.religioustolerance.org/isl_war.htm

³³⁵ Ap.d.5:29.

Izmantotā literatūra un avoti

1. *Adventes Vēstis*. 1937. Nr.4.
2. **Aland, Kurt**. *A History of Christianity*. USA: Fortress Press, 1986.
3. *ATEISTA ROKASGRĀMATA*. Rīga: 1962. 411 lp.
4. *Atskaņu hronika*. Rīga: Zinātne, 1998. 387 lpp.
5. **Avotiņa, Austra u.c.** *Latvijas kultūras vēsture*. Zvaigzne ABC, 2004. 507 lpp.
6. **Balodis, Ringolds**. *Valsts un baznīca*. Izdevniecība „Nordik”, 2000. 726 lpp.
7. *Bible Works 5*. Bible Works LLC 2001.
8. *Bībele*. Rīga: 1920.
9. **Bērziņa, A.** *Civilizācijas bojāejas noslēpumi*. Rīga: Aplis, 2000. 383 lpp.
10. **Čerfase, Lija**. *Latīņu spārnotie teicieni*. Zinātne. 1997. 284 lpp.
11. **Čerņevskis, E.** *Adventes kustība Latvijā*. Rīga: Patmos, 1998. 54 lpp.
12. *Ciānas Sargs*. Hamburga: 1.jūlijs, 1907. Nr.3.
13. **Eberhardt, Walter**. *Wege und Irrwegeder Christenheit von der Urgemeinde bis zur Vorreformation*. Leipzig: H. Sperling, 1968. 438 lpp.
14. **Gills, N.** *Reliģija. Vēsture. Dzīve*. Rīga: Latvijas Zinātņu Akadēmija, 1993. 35. – 41. lpp.
15. **Heglunds, Bengts**. *Teoloģijas vēsture*. Augsburgas Institūts, 2003. 449 lpp.
16. *IDEJU VĀRDNĪCA*. (Tulkots no *The Hutchinson Dictionary of Ideas*. Oxford; 1995.) Zvaigzne ABC, 1999. 659 lpp.
17. *Istorija Komunistiķeskoj partii Sobetskovo Sojuza. История Коммунистической Партии Советского Союза. (Padomju Savienības Komunistiskās partijas vēsture)* Москва: Государственное издательство политической литературы, 1963. 784 lpp.
18. **Lange, Edgars**. *Latvijas baznīcas vēsture*. Latvijas Ev.-Lut. Baznīcas Virsvalde, 1972. 95 lpp.
19. *LATVIJAS PADOMJU ENCIKLOPĒDIJA*. 10 sējumos. Rīga: 1981-1988.
20. **Leitāns, V.** *Mīta sabrukums*. Rīga: Avots, 1989. 285 lpp.
21. **Leņins V. I.** *Raksti*. Latvijas valsts izdevniecība, 1949. 6.sējums. 495 lpp.
22. *Livonijas Indriķa hronika*. Rīga: SIA KOPA, 1993. 231 lpp.
23. **Macanova, Anna un Macanov, Pavel**. (Мацанова, Анна., Мацанов, Павел) *По тернистому пути (Pa ērkšķaino ceļu)*. Калининград: Церковь христиан-адвентистов седьмого дня, 1995. 288 lpp.
24. **Oparin, A. A.** (Опарин, А. А.) *Религии мира и Библия (Pasaules reliģijas un Bībele)*. Харьков: Факт, 2000. 175 lpp.
25. *PASAULES RELIĢIJAS*. Rīga: Zvaigzne ABC, 2000. 480 lpp.
26. **Pavlovskis, Jānis**. *Katoļu Katehisms*. Rēzekne: 1993. 344 lpp.
27. **Priedītis, Arturs**. *Latvijas kultūras vēsture*. A.K.A., 2000. 333 lpp.
28. **Ranko, Stefanovic**. *Revelation of Jesus Christ*. USA: Andrews University Press, 2002. 652 lpp.
29. *SEVENTH-DAY ADVENTISTS BIBLE COMMENTARY*. USA: Washington, D.C. Review and Herald Publishing Association. 1953. Vol. I – XI.
30. *SEVENTH-DAY ADVENTISTS BIBLE DICTIONARY*. USA: Washington, D.C. Review and Herald Publishing Association, 1960. Vol. 8. 1199 p.
31. *SEVENTH-DAY ADVENTISTS BELIEVE... A Biblical Exposition of 27 Fundamental Doctrines*. USA: Review & Herald Publishing Association, 1988. 392 lpp.
32. *Seventh-day Adventist CHURCH MANUAL*. USA: Review and Herald Publishing Association, 1995. 229 p.
33. *SEVENTH-DAY ADVENTIST ENCYCLOPEDIA*. USA: Washington, D.C. Review and Herald Publishing Association, 1966. 1452 p.

34. **Schaff, Philip.** *History of the Christian Church.* Michigan: Grand Rapids, 1949. Vol. I – VIII.
35. **Schwarz, W. Richard., and Greenleaf, Floyd.** *A History of the Seventh-day Adventist Church.* USA: Pacific Press, 2000. 688 lpp.
36. **Standish, Colin D., and Standish, Russell R.** *Liberty in the Balance.* USA: Hartland Publications, 1998. 263 p.
37. **Standish, Russell R., and Standish, Colin D.** *The Antichrist is Here.* USA: Hartland Publications. 250 p.
38. **Standish, Colin D., and Standish, Russell R.** *The Lord's Day.* USA: Hartland Publications, 2002. 309 p.
39. **Standish Colin D., and Russell R. Standish.** *The Perils of Ecumenism.* USA: Hartland Publications, 2003. 416 p.
40. **Standish Colin D., and Russell R.** *The Rapture and the Antichrist.* USA: Hartland Publications 2004. 287. p.
41. **Straube, Gvido.** *Latvijas brāļu draudzes diārijs.* n.i.m.s., 2000. 317 lpp.
42. **Strong, James.** *The New Strong's Exhaustive Concordance of the Bible and Dictionary.* USA: Thomas Nelson Publishers, 1990. 117 p.
43. **Taivāns, L. un E. Taivāne.** *Reliģiju vēsture: skolotāja grāmata.* Rīga: Raka, 2003. 301 lpp.
44. *Tā Swehta Grahmata Jeb Deewa Swehtais Wahrds, Kas preeksch un pehz ta Kunga Jesus Kristus swehtas Peedsimschanas no tiem swehtiem Deeva=Zilwekeem, Praweesheem, Evangēlisteem jeb Preecas=Mahzitajeem un Apustuļeem uzrakstihs. [...]: / [Ernsta Glika tulk. un J. Fišera priekšv. Vācu val.].* Rīga: gedruct bey J. G. Wilcken, 1689. 2587 lpp.
45. **Тепоне, V.V. un Samagatskij, V. V.** (Тепоне В. В., Самагатский, В. В.) *Из истории церкви адвентистов седьмого дня в России (No septītās dienas adventistu vēstures Krievijā).* Калининград: 1993. 324 lpp.
46. **Tomasi, Martino.** *Nāve, augšāmcelšanās, debesis un elle.* Tulkojums latviešu valodā. Rīga: Patmos, 1995. 82 lpp.
47. **Trūps, Henriks.** *Katoļu baznīcas vēsture.* Rīga: Avots, 1992. 343. lpp.
48. **Westin, Gunnar.** *The Free Church Through the Ages.* USA, Nashville, Tennessee: Broadman Press, 1958. 380 p.
49. **White, G. Ellen.** *Education.* USA: Pacific Press Publishing Association, 1940. 309 p.
50. **White, G. Ellen.** *Patriarchs and Prophets.* USA: Review and Harald Publishing Association, 1958. 805 p.
51. **White, G. Ellen.** *Testimonies For the Church.* USA: Pacific Press Publishing Association, 1948. Vol. I-IX.
52. **White, G. Ellen.** *The Desire of Ages.* USA: Pacific Press Publishing Association, 1940. 863 p.
53. **White, G. Ellen.** *The Great Controversy.* USA: Pacific Press Publishing Association, 1950. 719 p.
54. **White, G. Ellen.** *The Story of Prophets and Kings.* USA: Pacific Press Publishing Association, 1943. 752 p.